

ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

2010 YILI
İKTİSADİ KALKINMA
MALİ DESTEK PROGRAMI

Mevlana Kalkınma Ajansı
İzleme ve Değerlendirme Birimi

TR52 Bölgesi
2010 İktisadi Kalkınma
Mali Destek Programı
Etki Değerlendirme Raporu

www.mevka.org.tr

1. Baskı
Konya / Mart 2019
T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı

Hazırlayanlar

Mücahit Yasir KINALI
İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı

Gürbüz ÇOBAN
İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

İsmail ARAS
İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

Halil Ufuk ÇİFTÇİ
İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

Funda ERKAN
İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

Arif KÖSEOĞLU
İzleme ve Değerlendirme Uzmanı

MEVKA YAYINLARI Seri No : 2019 – IDB – 001

Bu eserin yayın hakları dahil tüm maddi ve gayri maddi hakları, Mevlana Kalkınma Ajansına aittir. İzin almaksızın kısmen ya da tamamen çoğaltılamaz.

ÖNSÖZ

Kalkınma ajansları, sorumlu oldukları bölgelerde uyguladıkları çeşitli destek mekanizmaları ile bölgenin ekonomik, sosyal, kültürel ve altyapı gelişimine katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yürüten ve aynı zamanda mali kaynakları yerinde ve etkin kullandırma amacından hareketle destek mekanizmalarının bölgede oluşturduğu etkilerin uygun zaman ve şartlarda değerlendirmesini de yapan kurumlardır.

Ajansımız tarafından hazırlanan bu çalışmada, TR52 Konya-Karaman Bölgesi'ndeki KOBİ'lere yönelik olarak 2010 yılı içerisinde ilan edilen ve 2012 yılına kadar uygulanan İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı'nın oluşturduğu etkilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Üzerinde çalışma yürütülen mali destek programı kapsamında Konya ve Karaman illerinde destek almaya hak kazanıp sözleşmesi imzalanan 78 proje desteklenmiş, fesih ve feragat yoluyla projeleri sonlanan başvuru sahipleri çıkarılmış ve 68 proje başarıyla tamamlanmıştır. Tamamlanan projeler sayesinde bölgede eş finansmanla birlikte 30,4 Milyon TL'lik sanayi yatırımı harekete geçirilmiş ve 836 yeni istihdam gerçekleştirilmiştir.

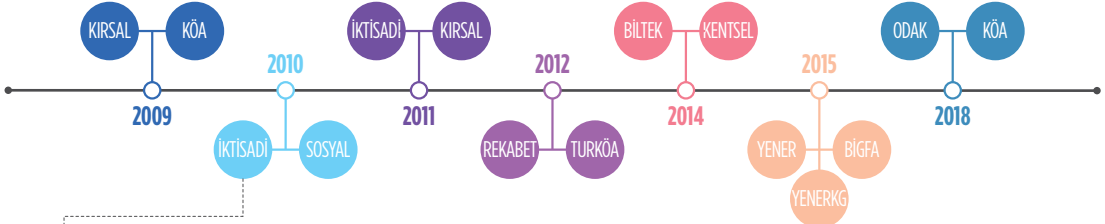
Yine, Ajans uzmanlarımız tarafından proje sahipleri ile yapılan görüşmelerden ve gerçekleştirilen anketlerden alınan geri dönüşler, mali destek alan firmaların hizmet ve ürün kalitelerinin arttığını, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde yeni yöntemler

kullanıldığını, yeni bir ürün üretildiğini ya da çeşitlendirildiğini, yeni marka, tescil ve patent başvurularının yapıldığını, Ar-Ge faaliyetlerinin arttığını, istihdam, ihracat ve ciro artışı yaşandığını ortaya koymuştur.

Bununla birlikte firmaların mali destek programı sayesinde proje uygulama deneyimlerinin, başka kurum, kuruluş ve firmalarla işbirliği yapma kültürüne katkı sağladıklarını beyan etmeleri, proje kültürünün bölgemizde gelişmesi açısından da büyük önem arz etmektedir.

Önümüzdeki dönemlerde uygulamayı planladığımız mali destek programlarının tasarım ve uygulama süreçlerine olumlu katkıları olacağına inandığımız bu raporun hazırlanmasında emeği geçen başta İzleme ve Değerlendirme Birimi Başkanı ve Uzmanlarına, talep edilen verileri doğru ve zamanında sunan yararlanıcılarımıza ve rapora katkı sunan herkese teşekkür eder, bölgemiz adına hayırlı olmasını dilerim.

Savaş ÜLGER
Genel Sekreter V.

BAŞVURU

BÖLGEDEKİ
TOPLAM KOBİ SAYISI
34954

Ajansa Başvuru
Yapabilecek
8068

Ajansa
Başvuru Yapan
568

Ajanstan
Destek Alan
78 KOBİ

Başvuruda Talep Edilen Bütçe
287,8 MİLYON TL

266,3 Milyon TL Bütçe
528 Adet Proje
21,5 Milyon TL Bütçe
40 Adet Proje

Desteklenmeyen
Proje Oranı
%87

Desteklenen
Proje Oranı
%13

Başvuruda Talep Edilen Destek
134 MİLYON TL

124,2 Milyon TL Destek
528 Adet Proje
9,8 Milyon TL Destek
40 Adet Proje

Desteklenmeyen
Proje Oranı
%72

Desteklenen
Proje Oranı
%28

Başvurularda Şirket Ölçekleri

MİKRO

Mikro Ölçekli %22
Desteklenen %9,20
Desteklenmeyen %90,8

KÜÇÜK

Küçük Ölçekli %57
Desteklenen %13,8
Desteklenmeyen %86,2

ORTA

Orta Ölçekli %21
Desteklenen %22,5
Desteklenmeyen %77,5

UYGULAMA

Destek Almaya
Hak Kazanan Proje

78

Sözleşmeye Bağlanan
Proje (Adet)

75
(%96,2)

Başarıyla Tamamlanan
Proje (Adet)

68
(%90,6)

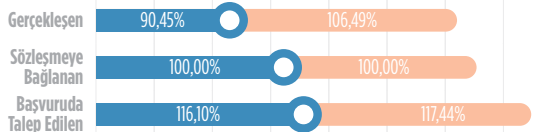
Proje Başına Düşen Bütçeler

Başvuruda Talep Edilen
Bütçe 494 Bin Destek 235 Bin

Sözleşmeye Bağlanan
Bütçe 420 Bin Destek 202 Bin

Gerçekleşen
Bütçe 448 Bin Destek 183 Bin

Başarıyla Tamamlanan Projelerin Bütçe Gerçekleşmeleri (68 Proje)

	Başvuruda Talep Edilen	Sözleşmeye Bağlanan	Gerçekleşen
Eş Finansman Miktarı	20 Milyon TL	16,8 Milyon TL	18 Milyon TL
Destek Miktarı	18 Milyon TL	15,4 Milyon TL	12,4 Milyon TL
Toplam Bütçe	38 Milyon TL	32,2 Milyon TL	30,4 Milyon TL

ETKİ

VERİMLİLİK

Sözleşmeye Bağlanan Projelerin **%87**'si başarıyla tamamlandı.

Sözleşmeye Bağlanan Desteğin **%90**'ı projelere aktarıldı.

Projelerin **%76**'sı Zamanında **%4**'ü daha erken tamamlandı.

Destek Programının başında
Ciro/Çalışan Personel=
144 BİN TL

Destek Programının sonunda
Ciro/Çalışan Personel=
164 BİN TL

2015 yılında
Ciro/Çalışan Personel=
244 BİN TL

ETKİLİLİK

Proje Bütçesinin **%104**'ü
Desteğin **%90**'ı kullanılarak
hedeflere **%139** oranında
ulaşmıştır.

Üretilen Yeni
Ürün Sayısı

65

Gerçekleşme
Oranı

%100

Alınan Yeni
Makine Sayısı

662

%100

Eğitim Alan
Kadın

430

%430

İstihdam Edilen
Engelli

3

%100

İstihdam
Edilen Kadın

45

%40

Verilen Eğitim
Süresi(saat)

1148

%130

Eğitilen Kişi
Sayısı

538

%100

Yeni
İstihdam

836

%100

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

%70
İstihdamın
%70'i devam etmektedir.

%85
Alınan makinelerin
%85'i mevcut ve
kullanılmaktadır.

%52
Desteklenen firmaların
%52'si projelerini farklı bir
proje ile sürdürmüştür.

%57
Desteklenen Firmaların
%57'si farklı kurumlara da
destek başvurusu yapmıştır.

20
Destek başvurusu yapan firmalar
projelerine **20 Milyon TL**
destek sağlamıştır.

İÇİNDEKİLER

1. ŞEKİL LİSTESİ	6
2. TABLO LİSTESİ	9
3. YÖNETİCİ ÖZETİ	10
4. GİRİŞ	14
4.1 Etki Değerlendirme Neden Yapıldı?	14
4.2 Amacı ve Kapsamı	15
4.3 Etki Değerlendirme Nasıl Yapıldı?	15
4.3.1 Örneklem Seçimi	15
4.3.2 Veri Toplama Süreci	16
4.3.3 Veri Analizi	16
4.3.4 Kısıtlar	16
5. PROGRAM KÜNYESİ	17
6. PROGRAMIN BAŞVURU SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	18
6.1 Başvuruların Genel Durumu	18
6.2 Başvuruların Mekânsal Dağılımı	19
6.3 Şirket türlerine göre başvuruların dağılımı	21
6.4 Şirket ölçeklerine göre başvuruların dağılımı	22
6.5 Sektörlere göre başvuruların dağılımı	23
6.6 Daha önce destek alma durumuna göre başvuruların dağılımı	25
6.7 Ajansa başvuru sayılarının değerlendirilmesi	26
6.8 Proje başvuru aşamasında yararlanıcı deneyimlerinin değerlendirilmesi	27
6.9 Projelerin Hazırlanmasında Danışman Tercihi	28
6.10 Tespitler	29
7. PROGRAMIN UYGULAMA SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	30
7.1 Uygulama Dönemi Özeti	30
7.2 Bütçe Gerçekleşmeleri	30
7.3 Faaliyet Gerçekleşmeleri	33
7.4 Uygulama Sürecinin Şirket Ölçeklerine Göre Değerlendirilmesi	36
7.5 Uygulama Sürecinin Şirket Türlerine Göre Değerlendirilmesi	36
7.6 Uygulama sürecinin Mekânsal Değerlendirilmesi	37
7.7 Uygulama Sürecinin Sektörel Değerlendirilmesi	38
7.8 Uygulama Sürecinde Bütçe Dağılımlarının Değerlendirilmesi	40
7.9 Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımının Değerlendirilmesi	41
7.10 Projelerin Uygulanmasında Yürütücü Tercihleri	41
7.11 Proje Uygulama Aşamasında Yararlanıcı Deneyimlerinin Değerlendirilmesi	42
7.12 Tespitler	44
8. PROGRAMIN İLGİLİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ	45
8.1 Tespitler	48

9. PROGRAMIN ETKİ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	49
9.1 Programın Yenilikçilik Kapasitesinin Gelişimine Etkisi	49
9.2 Programın Ar-Ge Kapasitesinin Gelişimine Etkisi	55
9.3 Programın Verimli Üretim Artmasına Etkisi	57
9.4 Programın İstihdam Kapasitesinin Artmasına Etkisi	59
9.5 Programın İnsan Kaynakları Kapasitesinin Gelişimine Etkisi	61
9.6 Programın Üretim Kapasitesinin Artmasına Etkisi.....	62
9.7 Programın İhracatın Artmasına Etkisi	64
9.8 Programın Ciro Artışına Etkisi	65
9.9 Programın Dolaylı Etkileri	67
9.10 Tespitler.....	74
10. PROGRAMIN VERİMLİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ	75
10.1 Projelerde Bütçe ve Destek Kullanım Verimliliğinin Değerlendirilmesi	76
10.2 Projelerde Planlama ve Yürütme Verimliliğinin Değerlendirilmesi.....	78
10.3 Tespitler	80
11. PROGRAMIN ETKİLİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ	81
11.1 Tespitler.....	83
12. PROGRAMIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DEĞERLENDİRİLMESİ	84
12.1 Tespitler	87
13. PROGRAM TASARIMINA ÖNERİLER	88
14. UYGULANAN ANKET.....	90

1. ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL 1 PROGRAM BAŞVURU SAYILARI	18
ŞEKİL 2 İLLERE GÖRE BAŞVURU YAPAN FİRMA VE DESTEK ALAN FİRMA SAYILARI	19
ŞEKİL 3 BAŞVURULARIN MEKANSAL DAĞILIMI	20
ŞEKİL 4 ŞİRKET TÜRLERİNE GÖRE BAŞVURULAR	21
ŞEKİL 5 ŞİRKET TÜRLERİNE GÖRE DESTEKLENME ORANLARI	22
ŞEKİL 6 ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE BAŞVURULAR	22
ŞEKİL 7 ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE DESTEKLENME ORANLARI.....	23
ŞEKİL 8 SEKTÖRLERE GÖRE BAŞVURULAR.....	23
ŞEKİL 9 SEKTÖRLERE GÖRE DESTEKLENME ORANLARI	24
ŞEKİL 10 DAHA ÖNCE DESTEK ALMA DURUMUNA GÖRE DESTEKLENME ORANLARI	25
ŞEKİL 11 BAŞVURU YAPAN FİRMALARIN DAHA ÖNCE DESTEK ALDIĞI KURUMLAR.....	25
ŞEKİL 12 AJANSA YAPILAN BAŞVURU SAYILARI (2010-2015).....	26
ŞEKİL 13 BAŞVURU SAYISI İLE DESTEKLENME SAYISI ORANLARI	27
ŞEKİL 14 DESTEKLENEN FİRMALARCA BAŞVURU SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	27
ŞEKİL 15 PROJELERİN HAZIRLANMASINDA DANIŞMAN TERCİHİ.....	28

ŞEKİL 16 UYGULAMA SÜRECİ SONUNDA PROJELERİN DURUMU	30
ŞEKİL 17 DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN FİRMALARIN UYGULAMA DÖNEMİ BAŞLANGICINDAKİ BÜTÇE DAĞILIMI	30
ŞEKİL 18 DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN FİRMALARIN UYGULAMA DÖNEMİ SONUNDAKİ BÜTÇE DAĞILIMI	31
ŞEKİL 19 DESTEK ALAN FİRMALARIN DESTEK İLE EŞ-FİNANSMAN ORANLARI	31
ŞEKİL 20 DESTEKLENER PROJELERDE PROJE BAŞINA DÜŞEN ORTALAMA BÜTÇE VE DESTEK TUTARLARI	32
ŞEKİL 21 DESTEK ALAN FİRMALARDA BÜTÇE GERÇEKLEŞTİRME YETERLİLİĞİ	32
ŞEKİL 22 DESTEKLENER PROJELERDE FAALİYET ZAMAN ÇİZELGESİ VE FAALİYETLERİN YOĞUNLAŞMA ORANLARI	33
ŞEKİL 23 UYGULAMA SÜRECİNDEKİ ÖDEME TALEPLERİNİN ZAMAN ÇİZELGESİ	34
ŞEKİL 24 UYGULAMA SÜRECİNDE ARA VE NİHAİ ÖDEME ORANLARI	34
ŞEKİL 25 UYGULAMA SÜRECİNDE PROJE SÜRELERİNDEKİ DEĞİŞİM	35
ŞEKİL 26 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN ŞİRKET TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI	37
ŞEKİL 27 BAŞARIYLA TAMAMLANAN PROJELERİN İLLERE GÖRE BÜTÇE VERİLERİ	38
ŞEKİL 28 DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN FİRMALARDAKİ BÜTÇE VERİLERİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI	38
ŞEKİL 29 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARDAKİ BÜTÇE VERİLERİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI	39
ŞEKİL 30 PROGRAM KAPSAMINDA YAPILAN HARCAMALARIN BÜTÇESSEL DAĞILIMI	40
ŞEKİL 31 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN EŞ-FİNANSMAN KULLANIM VERİLERİ	41
ŞEKİL 32 PROJE UYGULAMASINDA YÜRÜTÜCÜ TERCİHLERİ	42
ŞEKİL 33 PROJE UYGULAMA SÜRECİNDE ZORLANILAN SAFHALAR (BİRDEN FAZLA SEÇİM YAPILABİLMEKTEDİR.)	42
ŞEKİL 34 İZLEME FAALİYETLERİNİN YARARLANICILAR TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	43
ŞEKİL 35 FİRMALARIN PROJE UYGULAMA SÜRECİ İLE İLGİLİ YAPTIKLARI TESPİTLER	43
ŞEKİL 36 ÖNCELİKLER İLE BÖLGE PLANI İLİŞKİSİ	46
ŞEKİL 37 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN BAŞVURU YAPTIĞI ÖNCELİKLERİN DAĞILIMI	47
ŞEKİL 38 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN TERCİH ETTİKLERİ ÖNCELİK SAYISI	48
ŞEKİL 39 HİZMET KALİTESİNİ ARTTIRAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	49
ŞEKİL 40 ÜRÜN KALİTESİNİ ARTTIRAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	50
ŞEKİL 41 ÜRÜN KALİTESİ ARTAN FİRMALARIN KARLILIK ORANLARI VE CİRO ENDEKSLERİ	50
ŞEKİL 42 TANITIM VE PAZARLAMA FAALİYETLERİNDE YENİ YÖNTEMLER KULLANAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	51
ŞEKİL 43 ÜRETİLEN YENİ ÜRÜNLERİN FİRMALARIN CİRO ARTIŞINA KATKISI	51
ŞEKİL 44 YENİ ÜRÜN ÜRETEREN YA DA ÜRÜN ÇEŞİTLENDİREN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	52
ŞEKİL 45 YENİ MARKA TESCİLİ YAPAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	52
ŞEKİL 46 YENİ TASARIM YAPAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	53
ŞEKİL 47 YENİ PATENT BAŞVURUSU YAPAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	53
ŞEKİL 48 FAYDALI MODEL BAŞVURUSU YAPAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	54
ŞEKİL 49 ULUSAL-ULUSLARARASI BELGE-SERTİFİKA BAŞVURUSU YAPAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	55
ŞEKİL 50 AR-GE KAPASİTELERİNİ ARTTIRAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	55
ŞEKİL 51 PROGRAM KAPSAMINDA İSTİHDAM EDİLEN AR-GE PERSONELİ SAYISI	56
ŞEKİL 52 TEKNOLOJİ GELİŞTİREN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	56
ŞEKİL 53 BİRİM ÜRETİM MALİYETLERİNİ AZALTAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	57

ŞEKİL 54 BİRİM ÜRETİM MALİYETLERİNİ AZALTAN FİRMA SAYILARI VE MALİYET AZALMA ORANLARI	57
ŞEKİL 55 BİRİM ÜRETİM MALİYETLERİNİ AZALTAN FİRMALARIN MALİYET AZALMA ORANLARI İLE CİRO ARTIŞ ENDEKSLERİ.....	58
ŞEKİL 56 DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLIK KİŞİ BAŞINA DÜŞEN CİRO DEĞERLERİ (TL/KİŞİ)	58
ŞEKİL 57 PROJE KAPSAMINDA İSTİHDAM EDİLEN KİŞİ SAYISI.....	59
ŞEKİL 58 PROGRAM KAPSAMINDA YAPILAN İSTİHDAMIN ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	59
ŞEKİL 59 DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLARA GÖRE İSTİHDAM SAYILARI.....	60
ŞEKİL 60 ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE EĞİTİM ALAN PERSONEL SAYILARI VE EĞİTİM SÜRELERİ.....	61
ŞEKİL 61 ÜRETİM KAPASİTELERİ MODERNLEŞEN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ.....	62
ŞEKİL 62 ÜRETİM KAPASİTELERİ MODERNLEŞEN FİRMALARIN KAPASİTE ARTIŞ ORANLARI İLE CİRO ENDEKSLERİ	62
ŞEKİL 63 ÜRETİM KAPASİTELERİ ARTAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	63
ŞEKİL 64 PROGRAM KAPSAMINDA DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLIK ÜRETİM ENDEKSLERİ	63
ŞEKİL 65 İHRACATLARINI ARTTIRAN FİRMALARIN CİRO ENDEKSLERİ	64
ŞEKİL 66 İHRACATLARINI ARTTIRAN FİRMALARIN ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	64
ŞEKİL 67 DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLIK CİRO ARTIŞ ENDEKSLERİ	65
ŞEKİL 68 DESTEK ALAN FİRMALARIN ÖLÇEKLERİNE GÖRE CİRO ENDEKSLERİ.....	66
ŞEKİL 69 DESTEK ALAN FİRMALARIN CİRO ARTIŞLARINA AJANS KATKISI	66
ŞEKİL 70 DESTEK ALAN FİRMALARIN BAŞVURU YAPTIĞI DÖNEMDEKİ FİRMA YAŞLARI.....	67
ŞEKİL 71 DESTEK ALAN FİRMALARIN DESTEK SONRASI FİRMA ÖLÇEKLERİNDEKİ DEĞİŞİM.....	67
ŞEKİL 72 DESTEK PROGRAMININ FİRMALARIN YATIRIM KARARINA ETKİSİ.....	68
ŞEKİL 73 PROGRAM KAPSAMINDA ALINAN MAKİNE VE EKİPMANLARIN SAYI VE MALİYET ORTALAMASI	68
ŞEKİL 74 PROGRAM KAPSAMINDA ALINAN MAKİNELERİN ORTALAMA BİRİM FİYATLARI.....	69
ŞEKİL 75 PROGRAM KAPSAMINDA ALINAN MAKİNELERİN BÖLGE İÇİ/BÖLGE DIŞI OLMASINA GÖRE SAYI VE MALİYETLERİ.....	69
ŞEKİL 76 PROGRAM KAPSAMINDA ALINAN MAKİNELERİN İL BAZINDA ORTALAMA MALİYETLERİ	70
ŞEKİL 77 PROGRAM KAPSAMINDA KONYA'DAN ALINAN MAKİNELERİN MENŞEİNE GÖRE SAYI VE MALİYET ORANLARI	70
ŞEKİL 78 PROGRAM KAPSAMINDA KARAMAN'DAN ALINAN MAKİNELERİN MENŞEİNE GÖRE SAYI VE MALİYET ORANLARI	71
ŞEKİL 79 PROGRAM KAPSAMINDA YAPILAN YATIRIMLARIN FİNANSMAN DAĞILIMI.....	71
ŞEKİL 80 PROGRAM KAPSAMINDA YAPILAN YATIRIM FİNANSMANININ ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI	72
ŞEKİL 81 DESTEK ALAN FİRMALARIN DOLAYLI KAZANIMLARI	72
ŞEKİL 82 PROGRAM KAPSAMINDA FİRMALARCA YAPILAN FAALİYETLERİN PROGRAM HEDEFLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME PERFORMANSI.....	73
ŞEKİL 83 BİRİM ÜRETİM MALİYETLERİNİ AZALTAN FİRMA SAYILARI VE MALİYET AZALMA ORANLARI	75
ŞEKİL 84 BİRİM ÜRETİM MALİYETLERİNİ AZALTAN FİRMALARIN MALİYET AZALMA ORANLARI İLE CİRO ARTIŞ ENDEKSLERİ	75
ŞEKİL 85 DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLIK KİŞİ BAŞINA DÜŞEN CİRO DEĞERLERİ (TL/KİŞİ)	76
ŞEKİL 86 TAMAMLANAN PROJELERDE BÜTÇE GERÇEKLEŞME ORANLARI.....	76
ŞEKİL 87 TAMAMLANAN PROJELERDE DESTEK GERÇEKLEŞME ORANLARI	77
ŞEKİL 88 TAMAMLANAN PROJELERDE BÜTÇE VE DESTEK GERÇEKLEŞME ORANLARI.....	77
ŞEKİL 89 DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN PROJELERİN TAMAMLANMA DURUMLARI.....	78
ŞEKİL 90 TAMAMLANAN PROJELERDE SÜRE DEĞİŞİM ORANLARI.....	79
ŞEKİL 91 TAMAMLANAN PROJELERİN SÜRELERİNDEKİ DEĞİŞİM	80

ŞEKİL 92 PERFORMANS GÖSTERGELERİNİN GERÇEKLEŞME ORANLARI.....	81
ŞEKİL 93 PERFORMANS GERÇEKLEŞMELERİNİN ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI	82
ŞEKİL 94 PERFORMANS GERÇEKLEŞMELERİNİN MEKANSAL DAĞILIMI.....	83
ŞEKİL 95 DESTEK ALAN FİRMALARIN YILLARA GÖRE İSTİHDAM SAYILARI.....	84
ŞEKİL 96 PROGRAM KAPSAMINDA ALINAN MAKİNE VE EKİPMANLARIN MEVCUDİYET DURUMU.....	85
ŞEKİL 97 AJANSA TEKRAR BAŞVURU YAPACAKLARINI BEYAN EDEN FİRMALARIN DAĞILIMI.....	86
ŞEKİL 98 YÜRÜTÜLEN PROJELERİN FİRMA FAALİYETLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNE KATKISI	86
ŞEKİL 99 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN PROJE SONRASI YENİ DESTEK BAŞVURUSU YAPMA DURUMU	87
ŞEKİL 100 PROGRAM SONRASI FARKLI KURUMLARDAN DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN FİRMALARIN DESTEK ALDIĞI KURUMLAR	87

2. TABLO LİSTESİ

TABLO 1 PROGRAM KÜNYESİ	17
TABLO 2 İLLERE GÖRE BAŞVURU DESTEK VE BÜTÇE VERİLERİ.....	19
TABLO 3 ŞİRKET TÜRLERİNE GÖRE BAŞVURU BÜTÇE VE DESTEK ORANLARI.....	21
TABLO 4 ŞİRKET ÖLÇEKLERİNE GÖRE BAŞVURU BÜTÇE VE DESTEK ORANLARI.....	22
TABLO 5 SEKTÖRLERE GÖRE BAŞVURU BÜTÇE VE DESTEK ORANLARI	24
TABLO 6 BAŞVURU YAPAN FİRMALARIN DESTEK ALMA SAYILARI.....	26
TABLO 7 İZLEME FAALİYETİ SAYISI.....	35
TABLO 8 ZEYİLNAME SAYILARI VE ZEYİLNAME NEDENLERİ	35
TABLO 9 DESTEK ALMAYA HAK KAZANAN FİRMALARIN ÖLÇEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI	36
TABLO 10 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN ÖLÇEKLERİNE GÖRE BÜTÇE VERİLERİ	36
TABLO 11 PROJELERİNİ BAŞARIYLA TAMAMLAYAN FİRMALARIN TÜRLERİNE GÖRE BÜTÇE VERİLERİ	37
TABLO 12 PROGRAM KAPSAMINDA YAPILAN HARCAMALARIN BÜTÇESSEL DAĞILIMI.....	40
TABLO 13 PROGRAM KAPSAMINDA TALEP EDİLEN FESİH GEREKÇELERİNİN DAĞILIMI	78
TABLO 14 ZEYİLNAME SAYILARI VE ZEYİLNAME NEDENLERİ.....	79
TABLO 15 PROJE SÜRELERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKLER(AY).....	79

3. YÖNETİCİ ÖZETİ

155 Milyon TL destek sağlanmış ve eş finansmanları ile birlikte 293 Milyon TL finansmanı harekete geçirilmiştir. Bu destekler 2.200'e yakın yeni istihdam sağlanmıştır.

Destek sözleşmesi imzalanan 75 projenin toplam proje bütçesi 32,1 Milyon TL, destek miktarı ise 15,2 Milyon TL olmuştur.

Mevlana Kalkınma Ajansı 2008 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla 5449 Sayılı kanun kapsamında kurulmuştur. Kalkınma Ajanslarının kuruluş amacı; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Bu kapsamda Mevlana Kalkınma Ajansı 2009'dan bugüne kadar açmış olduğu Mali Destek Programları ile bölgemize toplamda 155 Milyon TL destek sağlamış ve eş finansmanları ile birlikte 293 Milyon TL finansmanı harekete geçirmiştir. Bu destekler 2.200'e yakın yeni istihdam sağlamıştır. Ayrıca bugüne kadar yaklaşık 120.000 kişinin farklı konularda eğitim almasını sağlamış ve kurum/kuruluşların gerekli strateji, planlama ve raporlama çalışmalarını desteklemiştir.

Ajansın uygulamış olduğu 2010 Yılı İktisadi Kalkınma Destek Programı **KOBİ**'lere yönelik uygulanan ilk program olma özelliği taşımaktadır. Programa 568 proje başvurusu yapılmış, yapılan proje başvurularının toplam proje bütçesi 287.8 Milyon TL iken Ajansımızdan 134 Milyon TL destek talebinde bulunulmuştur.

2010 Mali Destek Programı kapsamında 78 proje destek almaya hak kazanmış, 75 proje yararlanıcısı ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Destek sözleşmesi imzalanan 75 projenin toplam proje bütçesi 32,1 Milyon TL, destek miktarı ise 15,2 Milyon TL olmuştur.

Etki değerlendirme çalışmasının kapsamı, ilgili program rehberinde ilan edilen öncelikler doğrultusunda oluşturulan performans göstergelerine ne düzeyde ulaşıldığının tespiti

ile bu kriterlerin proje uygulama sonuçları ve izleme süreçlerinde edinilen deneyimlerle harmanlanarak hedeflere ulaşmada doğru öncelikler olarak seçilip seçilmediklerinin değerlendirilmesidir.

Programın sonuçları; başvuru, uygulama, ilgili, etki, verimlilik, etkililik ve sürdürülebilirlik başlıkları kapsamında incelenmiştir.

1. Programın Başvuru Sürecinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

- Programın **KOBİ**'lere yönelik uygulanan ilk Mali Destek Programı olması ve programın hedeflerinde ve önceliklerinde odaklanılmaması bölgedeki her dört **KOBİ**'den birinin programa başvuru yapabilmesine olanak sağlamıştır.

- Başvuru ve destek sayıları incelendiğinde, Karaman ilinin potansiyel başvuru sahiplerinin %2'sinin desteklendiği, Konya ilinde ise %1'inin desteklendiği görülmektedir.

- Programın kapsayıcılığı ilçe düzeyinde incelendiğinde bölgemizdeki 37 ilçenin 16 tanesinden başvuru gelmiştir. Ayrıca merkez ilçeleri dışında kalan ilçelerimizin destek alma durumları kıyaslandığında oransal olarak merkez ilçelerimizle rekabet edemediği görülmüştür.

- Destek programına en fazla imalat sektöründen başvuru yapılmış, aynı şekilde desteklenmeye hak kazanan firmalar da en fazla imalat sektöründe yer almıştır.

- Daha önce başka kurumlardan destek alan firmaların Ajans tarafından desteklenme oranı diğerlerinin 2 kat fazlası olarak gerçekleşmiştir.

- Mali Destek Programlarına farklı zamanlarda yapılan başvuru sayısı arttıkça firmaların

Yararlanıcıların finansman taleplerinin mevzuatta belirlenen sürelerde yerine getirildiği görülmüştür.

KOBİ projelerinde faaliyetlerin gerçekleşme süreleri ve süre uzatım talepleri değerlendirildiğinde, en makul uygulama süresinin 12 ay olduğu görülmüştür.

tecrübe kazandığı ve programlarda destek almaya hak kazanma oranlarının arttığı görülmektedir.

• Ajansın destek programlarının çarpan etkisi olarak; destek başvurusu yapan firmaların başvuruları destek almaya hak kazansa da kazanmasa da proje teklif çağrısı yönteminin firmaya tecrübe kazandırdığı, firmanın ilerleyen zamanda destek alabilir hale gelmesini sağladığı, proje uygulama sürecini tamamlayan firmaların ise daha farklı kurumlara proje yazarak destek alma becerisinin arttığı söylenebilir.

2. Programın Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

• Bütçe revizyonları ve uygun olmayan maliyetler, yararlanıcıların, projelerini tamamlayabilmek için daha fazla finansmana ihtiyaç duymalarına sebep olmuştur.

• Proje yararlanıcılarının, başvuruda talep ettikleri destek miktarından daha az miktar ile sözleşme imzaladıkları, sözleşme imzaladıkları destek miktarından az miktar ile projelerini tamamlayabildikleri görülmüştür.

• Yararlanıcıların talep ettikleri destek miktarlarının bütçe revizyonu ile değiştirilmesinin isabetli bir karar olmasına karşın, bütçe revizyonu yapılan projelerin seçiminde veya düzeltme oranlarında isabet sağlanmadığı görülmüştür. Uygulanan ilk KOBİ programı olması nedeniyle yararlanıcıların proje uygulama tecrübesizliği, uygun olmayan harcama yapılmasına da sebep olmuştur.

• Yararlanıcıların finansman taleplerinin mevzuatta belirlenen sürelerde yerine getirildiği görülmüştür.

• KOBİ projelerinde faaliyetlerin gerçekleşme süreleri ve süre uzatım talepleri

değerlendirildiğinde, en makul uygulama süresinin 12 ay olduğu görülmüştür.

• Firmaların projelerinde süre uzatım ya da kısıtlım talepleri dikkate alındığında, projelerin planlanan süreler içerisinde tamamlanıp tamamlanamayacağını değerlendirilmesi noktasında firma bilançolarının, bağımsız değerlendiriciler tarafından daha etkin bir şekilde analiz edilmesi büyük önem arz etmektedir.

• Program rehberinde mali yeterlilik kriterlerinin yer alması, Mikro ölçekli firmaların destek almaya hak kazanmalarını sağlamış ancak, söz konusu firmaların mali yetersizliği nedeniyle projelerini tamamlayamamalarına neden olduğu kanaati oluşmuştur.

• Programda gerçekleşen maliyetlerin %97'sinin makine ve ekipman alımına yönelik olduğu, insan kaynaklarına ait destek bütçesinin olmamasına rağmen programda 836 yeni istihdam sağlandığı görülmüştür. Programın en önemli başarısı, öncelik hedeflerinde yer verilmemesine ve bütçede destek kalemi olmamasına rağmen istihdam kapasitesinin artmasına önemli bir katkı sağlamasıdır.

3. Programın İlgililiğinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

• Program tasarımında öncelik seçimine dair hata yapılarak firmaların birden fazla öncelik seçebilmesi teşvik edilmiştir. Bu durum program öncelikleri ile ilgili performans değerlendirmesi yapılmasını olanaksız hale getirmiştir.

• Program öncelikleri bölge planı ile genelde ilgili olmakla beraber programın önceliklerinden bir tanesinin bölge planının eylem eksenleriyle doğrudan ilgili olmadığı tespit edilmiştir.

Program, destek alan firmaların üretim kapasitelerine %25'lik ek üretim kapasitesi sağlayarak cirolarının yıllık ortalama %23 oranında artmasına katkı sağlamıştır. Destek programı kapsamında 12,4 Milyon TL hibe verilerek yıllık 134,6 Milyon TL daha fazla ciro yapılmasına katkı sağlanmıştır.

Program, destek alan firmaların %41'inin ölçeklerinin büyümesine katkı sağlamıştır.

4. Programın Etkisinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

- Öncelik 1'de belirlenen "İşletmelerin marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi yoluyla kalite ve rekabet güçlerinin artırılması" hedefinin kısmen gerçekleştirildiği, işletmelerde marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesiyle rekabet güçlerinin artırılmasına kısmen etki edildiği görülmüştür.

- Öncelik 2'de belirlenen "İşletmelerde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve ilgili ulusal ve uluslararası belgelerin alınmasının sağlanarak hizmet ve ürün kalitesinin artırılması" hedefinin gerçekleştirildiği, programın ürün ve hizmet kalitelerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür.

- Öncelik 3'te belirlenen "Bölgede yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile işletmelerin üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması" hedefinin gerçekleştirildiği, programın firmaların yeni ürünler üretmesine, yenilikçi ve verimli üretim yöntemleriyle kapasitelerinin ve verimliliklerinin artmasına katkı sağladığı buna karşın firmaların teknoloji geliştirmelerine kısmen katkı sağladığı görülmüştür.

- Program kapsamında Ar-Ge kapasitesini geliştiren firmalar incelendiğinde, en fazla ciro artışının Ar-Ge harcaması yapan, yeni Ar-Ge personeli istihdam eden, teknoloji geliştiren ve bunların sonucunda yeni ürün üreten firmalarda gerçekleştiği görülmektedir. Proje kapsamında Ar-Ge faaliyetlerini yeni ürün üreterek ticarileştiremeyen firmaların ciro artışları, yeni ürün üreten firmalara nazaran daha az kalmıştır. Programın Ar-Ge faaliyetlerini geliştirip ticarileştirebilen firmalara katkı sağladığı, ticarileştiremeyen firmalara ise kısmen katkı sağladığı görülmüştür.

- Program, firmaların birim maliyetlerinin azalmasına ve verimli üretim yapabilmesine olanak sağlamış, projeleri ile verimliliklerini %10'un üzerinde arttıran firmaların cirolarının artmasına katkı sağlamıştır.

- Program, öncelik hedeflerinde yer verilmemesine ve bütçede destek kalemi olmamasına rağmen istihdama önemli bir katkı sağlamıştır. Program kapsamında istihdam edilenlerin %75'inin halen çalışıyor olması ve proje kapsamında eğitim alması, insan kaynakları kapasitesinin artmasıyla yakından ilişkilidir.

- Program, destek alan firmaların üretim kapasitelerine %25'lik ek üretim kapasitesi sağlayarak cirolarının yıllık ortalama %23 oranında artmasına katkı sağlamıştır. Destek programı kapsamında 12,4 Milyon TL hibe verilerek yıllık 134,6 Milyon TL daha fazla ciro yapılmasına katkı sağlanmıştır.

- Program, destek alan firmaların ihracat kapasitelerini arttırarak destek tutarının 8,7 katı oranında ihracat yapılmasına katkı sağlamıştır.

- Program, destek alan firmaların %41'inin ölçeklerinin büyümesine katkı sağlamıştır.

- Program, firmaların yatırım yapma kararlarına olumlu katkı sağlamıştır.

- Program her ne kadar ithalatın artmasına etki etse de yararlanıcıların hizmet veya mal alımı yaptıkları yerli üreticilerin üretimlerine olumlu katkı sağlamış ve çarpan etkisi oluşturmuştur.

Programda sözleşmeye bağlanan projelerin %87'si başarıyla tamamlanmıştır. Sözleşmeye bağlanan desteğin %90'ı başarıyla tamamlanan projelere kullanılmıştır.

Programda sözleşmeye bağlanan proje bütçesinin %104'ünün, desteğin %90'ının kullanıldığı göz önüne alındığında, başvuruda tanımlanan hedeflere ortalama %139 oranında ulaşılması, programın etkin bir biçimde uygulandığını göstermektedir.

5. Programın Verimliliğinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

- Programda sözleşmeye bağlanan projelerin %87'si başarıyla tamamlanmıştır. Sözleşmeye bağlanan desteğin %90'ı başarıyla tamamlanan projelere kullanılmıştır.
- Projelerin %76'sı zamanında, %4'ü de daha kısa sürede tamamlanmıştır. Proje sürelerini uzatma talebinde bulunanlar başvuru aşamasında projelerini kısa sürede bitirebileceklerini planlayan proje sahiplerinden gelmiştir.

6. Programın Etkilliliğinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

- Programda sözleşmeye bağlanan proje bütçesinin %104'ünün, desteğin %90'ının kullanıldığı göz önüne alındığında, başvuruda tanımlanan hedeflere ortalama %139 oranında ulaşılması, programın etkin bir biçimde uygulandığını göstermektedir.

7. Programın Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi başlığı altında;

- Program kapsamında projelerde tespit edilen performans göstergelerinin ve çıktılarının proje uygulama sonrası da yüksek bir oranla mevcudiyetini koruduğu ve programın sürdürülebilir olduğu değerlendirilmektedir.
- Ajans desteğinden faydalanan yararlanıcıların daha sonra ihtiyaçlarına göre projeler hazırlayarak farklı kurum ve kuruluşlardan destek aldıkları anlaşılmıştır. Programın firmalara, proje hazırlama ve proje uygulama konularında tecrübe kattığı tespit edilmiştir. hususları değerlendirilmiştir.

4. GİRİŞ

Ajansımız, 2009 yılından başlayarak sırasıyla 2010, 2011, 2012, 2014, 2015 ve 2018 yıllarında Kamu, Özel ve Sivil Toplum Kuruluşlarına yönelik İktisadi, Sosyal ve Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programları Proje Teklif Çağrılarını çıkmıştır. Çıkan programların 7'si kar amacı güden kurumlara yönelik, 8'i ise kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik olmuştur.

Etki değerlendirmenin literatürde kullanılan birçok tanımı mevcuttur. En temel ifadeyle etki, müdahaleli durum ile müdahalesiz durum arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır. Etki değerlendirme ile önceden başlamış veya devam eden bir program, politika veya projenin sonucunda ne tür etkilerin meydana geldiği ölçülebilmekte, bu etkinin ne kadarının uygulanan programdan kaynaklandığı tahmin edilebilmekte ve program, politika veya projeye hedeflenen çıktılar elde

edilip edilemediği tespit edilebilmektedir.¹

Etki değerlendirmesinin bir alt dalı olan program etki değerlendirmesi ise uygulanması planlanan veya uygulanan programların özel olarak etkisini ölçer. Diğer bir deyişle, yürütülen birçok aktivite ve/veya projeden müteşkil programın hedeflere ulaşma derecesiyle, amaç ve hedeflerine ne derecede ulaştığını belirlemektedir. Söz konusu değerlendirme ile program hakkında elde edilen önemli bilgiler ışığında programa ilişkin çeşitli iyileştirmeler yapılarak kaynakların daha etkili kullanılması sağlanır.²

Bu çalışma, 2010 yılı içerisinde ilan edilen ve 2012 yılına kadar uygulanan İktisadi Kalkınma Mali Destek Programının Konya Karaman Bölgesinde oluşturduğu etkilerin değerlendirmesini amaçlamaktadır. Yapılan değerlendirmelerin, Ajans Mali Destek Programlarının verimliliğinin artırılmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

4.1 Etki Değerlendirme Neden Yapıldı?

Değerlendirme döngüsünün alt başlıklarından olan etki değerlendirmesi, kamu müdahalelerinin olumlu veya olumsuz etkilerinin ortaya çıkarılmasını sağlar. Söz konusu değerlendirme, hedef kitledeki tüm sektörlerin programlardan istifade etmesi, programların en etkili ve maliyet etkin şekilde uygulanması, program aracılığıyla sağlanan hizmetlerin niteliği ve niceliğinin maksimizasyonu ile kısıtlı kaynaklarla yapılması planlanan yatırımlar arasında en iyi tercihin yapılabilmesi için önemli bir karar alma aracıdır. Ayrıca, kamu müdahalelerinde kaynak dağıtımında şeffaflığın ve hesap verebilirliğin incelenmesi için gerekli kanıtların ortaya konmasında önemli katkılar sağlamaktadır.²

Ülkemizde başta özel sektör olmak üzere sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumlarına Mali Destek Programları yürüten önemli kuruluşlardan olan Kalkınma Ajanslarının

faaliyetlerine yönelik son yıllarda bilgilendirme isteği artmıştır. Kamu kurumu olması ve şeffaflık ilkesi gereği yürüttüğü çalışmaların etkisinin değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzunda İzleme ve Değerlendirme Biriminin Görevleri arasında “Çeşitli kaynaklardan elde edilecek verileri ve değerlendirme anketleri sonuçlarını kullanarak, programların ara dönem, nihai ve etki değerlendirmelerini yapmak, bu değerlendirme sonuçlarını Yönetim Kuruluna ve Bakanlığa sunulmak üzere Genel Sekretere raporlamak” ifadeleri yer almaktadır. Bu doğrultuda ilk olarak kar amacı güden kurum ve kuruluşlara yönelik 2012 yılı Bölgenin Rekabet Gücünün Artırılması Mali Destek Programı etki değerlendirme çalışması akabinde de 2010 yılı İktisadi Kalkınma Mali Destek Programının etki değerlendirme çalışması yapılmıştır.

¹ Adıgüzel, R.S. (20015). Etki Değerlendirmeye Genel Bir Bakış, Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, Sayı:319, Ankara.

² Meydan, M.C. (2014). Kalkınma Ajansları Desteklerinin Değerlendirilmesi: Karşıt Durum Etki Değerlendirme Örneği, Uzmanlık Tezi, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.

4.2 Amacı ve Kapsamı

Kalkınma Ajansları bütçelerinde önemli bir paya sahip olan Mali Destek Programlarının içeriğinin oluşturulması, uygulanma süreci ve etkilerinin belirlenmesi, gelecekte uygulanacak destek programlarının tasarlanması sürecinde büyük önem arz etmektedir.

Bu kapsamda etki değerlendirme çalışmaları mali destek mekanizmalarını ölçmek için etkili ve doğru sonuçlar verebilen en önemli karar destek araçlarındandır.

Yapılan etki değerlendirme çalışması, program rehberinde ilan edilen öncelikler doğrultusunda oluşturulan performans göstergelerine ne düzeyde ulaşıldığının tespiti ile bu kriterlerin proje uygulama sonuçları ve izleme süreçlerinde edinilen deneyimlerle harmanlanarak hedeflere ulaşmada doğru öncelikler olarak seçilip seçilmediklerinin değerlendirilmesini kapsamaktadır.

4.3 Etki Değerlendirme Nasıl Yapıldı?

Etki Değerlendirme Raporu hazırlıkları sürecinde ilk olarak konuyla ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yöntemini belirlemek üzere konu uzmanı kuruluşların raporları, ilgili rehberler, makaleler ve etki değerlendirmesi yapmış diğer Ajansların çalışmaları titizlikle incelenmiştir. Bu çalışmaları takiben Ajansımızın İzleme ve Değerlendirme Birimi çalışanları çalışmanın yöntemi hakkında istişarelerde bulunmuştur. Yararlanıcılarla yüz yüze anket yapılması kararlaştırılmıştır. Birim içinde yapılan çalışmalarla anket içeriği oluşturulmuştur. Anketlerin yapılması noktasında hizmet alımı yapılmaksızın Ajans kaynakları ile anketin uygulanması tercih edilmiştir. Anket çalışmasına başlamadan önce ankete konu olan firmalardan adres ve iletişim bilgileri güncellenerek telefon yoluyla randevular alınmıştır. Firmalar, alınan randevular doğrultusunda Ajans uzmanları tarafından sırasıyla ziyaret edilmiştir. 2010

Mali Destek Programının üzerinden geçen zaman göz önünde bulundurularak, firma ziyaretlerinde proje sorumluları başta olmak üzere firma sahipleri ve yöneticileri ile de görüşülmeye özen gösterilmiştir. Yapılan görüşmelerde anketle birlikte firma sahibi, yöneticileri ve proje yürütücülerini ile mülakatlar yapılmıştır. Proje öncesi ve sonrası değişimler yapılan sözlü mülakatlar, anket değerlendirmesi ve sahada yapılan gözlemlerle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada etki analizi yerine etki değerlendirme yapılmıştır. Etki analizi için kullanılan fayda-maliyet analizi, maliyet etkinliği analizi, çok kıstaslı analiz, risk analizi gibi düzenleyici yöntem ve araçlar ile farkların farkı, regresyon süreksizliği, araç değişken gibi yarı deneysel yöntemler kullanılmadığından anket için ziyaret edilen firmalarla yüz yüze derinlemesine mülakatlar yapılarak programın etkisi araştırılmıştır.

4.3.1 Örneklem Seçimi

Çalışmada örneklem belirlenirken Mali Destek Programı kapsamında destek almaya hak kazanıp sözleşmesi imzalanan 75 proje ana kitle olarak alınmıştır. Örneklem çerçevesi belirlenirken sözleşme imzalanan projelerin tamamlanmış olması esas alınmıştır.

Bu doğrultuda belirlenen bu popülasyondan örneklem seçilirken fesih ve feragat yoluyla projeleri sonlanan başvuru sahipleri çıkarılmış ve tamamlanan 68 proje örneklem olarak belirlenmiştir.

4.3.2 Veri Toplama Süreci

Çalışmada veri toplama sürecinde nitel ve nicel verilerden yararlanılmıştır. Bu veriler, çalışmaya konu olan 2010 yılı Mali Destek Programı ve İzleme Bilgi Sistemi (MEVBİS) veri tabanından elde edilen veriler ile projesi tamamlanmış firmalarla yüz yüze gerçekleştirilen anketlere dayanmaktadır.³

Anket çalışmalarına başlamadan program başvuru sürecine ilişkin veriler ve anket uygulaması Ajansımız İzleme ve Değerlendirme Birimi Başkanı tarafından

geliştirilen MEVBİS veri tabanına aktarılarak elektronik ortamda anketin yapılması ve verilerin anlık sisteme işlenmesi sağlanarak veri güvenliği en üst düzeyde korunmuştur. Anket uygulama aşamasında örneklem olarak belirlenen 68 firmanın 61'i ile görüşme gerçekleştirilebilmiştir. 7 adet firma ile firmanın kapanması, iflas etmesi ve benzeri sebeplerle anket gerçekleştirilememiştir. 61 anket, mülakat ve saha gözlemleri yaklaşık 1 ay içerisinde sorunsuz bir şekilde tamamlanmıştır.

4.3.3 Veri Analizi

Program bilgilerinin olduğu 2010 yılı Mali Destek Programı ve anket sonuçlarının işlendiği İzleme Bilgi Sistemi (MEVBİS) veri tabanlarından elde edilen veriler Excel ve

SPSS programlarına girilerek veri matrisleri oluşturulmuş ve frekans dağılımları incelenerek değerlendirilmiştir.

4.3.4 Kısıtlar

Bu çalışmanın temel kısıtları, programın başlangıcı ve uygulanma tarihi üzerinden yaklaşık 8 yıl geçmiş olması ve projeden sorumlu olan kişilerin yer değişikliği ve ayrılmaları gibi nedenlere bağlı olarak bu kişilere ulaşılması noktasında yaşanan

zorluklar ile proje sorumlularının proje detaylarıyla ilgili bilgilerinin taze olmayışıdır. Buna bağlı olarak çalışmanın temel veri kaynaklarından olan anketlerde, yararlanıcı beyanına dayanan sorular için yüzeysel cevaplar alınmış ya da yanıtız bırakılmıştır.

³ 2010 Mali Destek Programı kapsamında firmalarla yapılan anket, raporun ekler bölümünde yer almaktadır.

5. PROGRAM KÜNYESİ

PROGRAM KÜNYESİ			
Program Adı	İKTİSADİ KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI		
Referans No	TR52/10/İKTİSADİ01		
Türü	Mali Destek / Doğrudan Finansman Desteği / Kar Amacı Güden Kuruluşlar İçin		
Başvuru Süreci	Program İlan Tarihi	Başvuru Başlangıç Tarihi	Son Başvuru Tarihi
	15 Ekim 2010	17 Ekim 2010	23 Aralık 2010
Programın Bölge Planı ile İlişkisi	<p>Bölgenin rekabetçilik düzeyinin artırılması Bölgenin cazibesinin artırılması Doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdamın artırılması Sosyo-kültürel yapının güçlendirilmesi</p>		
Program Amacı	İktisadi Kalkınma Mali Destek Programının genel amacı, TR52 (Konya-Karaman) Düzey2 Bölgesindeki iktisadi işletmelerin rekabet güçlerini artırarak bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlamaktır. Programın özel amacı ise, yenilikçi veya modern yöntemler kullanarak sanayi ve tarıma dayalı sanayide, imalat, turizm ve hizmet sektörlerinde işletmelerin nitelikli projeler yoluyla hizmet ve ürün kaliteleri ile kapasitelerini arttırmaktır.		
Öncelikler	<p>Öncelik1: İşletmelerin marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi yoluyla kalite ve rekabet güçlerinin artırılması, Öncelik 2: İşletmelerde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve ilgili ulusal ve uluslararası belgelerin alınmasının sağlanarak hizmet ve ürün kalitesinin artırılması, Öncelik 3: Bölgede yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile işletmelerin üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması Öncelik 4: Gıda ve tarıma dayalı sanayi üretiminin yenilikçi yöntem ve modernizasyon yoluyla kalite ve verimliliğinin artırılması, Öncelik 5: Turizmde hizmet kalitesinin geliştirilmesi ve ürün çeşitlendirilmesi, Öncelik 6: Lojistik sektörünün hizmet kalitesinin ve verimliliğinin artırılması, Öncelik 7: Çevreye duyarlı ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin Ar-Ge faaliyetlerine dayalı olarak üretime yönelik projelerin geliştirilmesi, Öncelik 8: Atık yönetimi sistemleri teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması.</p>		
Bütçe	15.000.000 TL (On beş milyon TL)		
Destek Miktarı	Asgari	Azami	
	20.000 TL (Yirmi bin TL)	400.000 TL (Dört yüz bin TL)	
Destek Oranı	Asgari : %20 (yüzde yirmi)		Azami : %50 (yüzde elli)
Proje Bütçesi	Asgari : 40.000 TL (Kırk bin TL)		Azami : 2.000.000 TL (İki milyon TL)
Süre	Azami proje süresi, 12 (on iki) aydır. Bu süre, sözleşmenin tüm taraflarca imzalandığı günden bir sonraki gün başlar		
Uygun Başvuru Sahipleri ve Proje Ortak(lar)ı	Başvuru Sahipleri:		
	<ul style="list-style-type: none"> • KOBİ tanımına uyan kurum, kuruluş ve işletmeler, 		
Uygun İştirakçi (ler)	Proje Ortakları:		
	<ul style="list-style-type: none"> • KOBİ tanımına uyan kurum, kuruluş ve işletmeler, 		
Başarı Kriterleri	Bir projenin başarılı sayılabilmesi için aşağıdaki koşulların aynı anda sağlanması gerekmektedir: 1) Toplam Puan: 100 (yüz) puan üzerinden en az 65 (altmış beş) puan 2) İlgililik: 25 (yirmi beş) puan üzerinden en az 18 (on sekiz) puan		

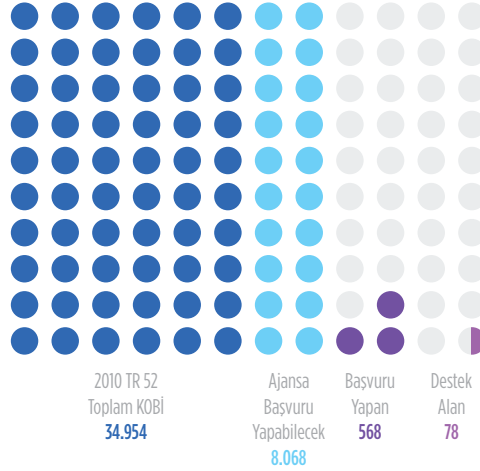
Tablo 1 Program Künyesi

6. PROGRAMIN BAŞVURU SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1 Başvuruların Genel Durumu

Bölgemizde TÜİK işyeri kayıtlarına göre programın uygulandığı 2010 yılı için 34.954 adet KOBİ bulunmaktadır.⁴ Çalışmada, ilan edilen Mali Destek Programının öncelikleri ve uygun başvuru sahipleri göz önüne alındığında programa başvuru yapabileceği bulunan firmaların sektörel dağılımları, referans alınarak değerlendirme yapılmış ve aynı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların sayıları belirlenmiştir.

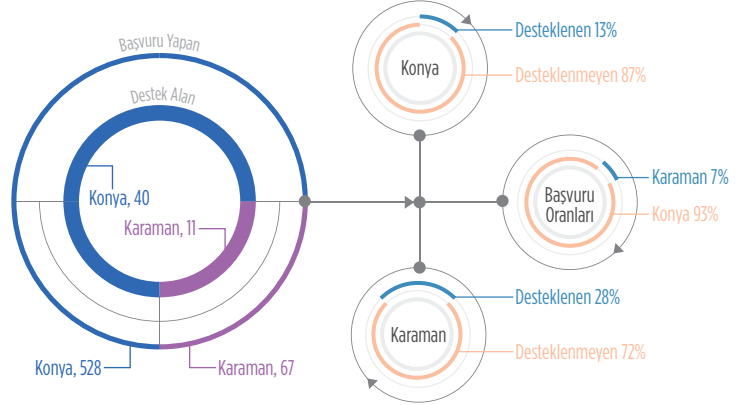
Şekil 1 Program Başvuru Sayıları

2010 yılında çıkılan Mali Destek Programı önceliklerine göre, bölgemizdeki KOBİ'lerin %23'ünün sektörel olarak Ajansa başvuru yapabilecek kapsamda olduğu tespit edilmiştir. Programa başvuru yapabileceği bulunan firmaların her iki ilde de yaklaşık olarak %7'si programa başvuru yapmıştır. Programa başvuru yapabileceği olup programa başvuru yapan firmaların %14'ü destek almaya hak kazanmıştır. Destek almaya hak kazanan firmalar, programa başvuru yapabileceği bulunan firmaların %1'idir.

⁴ 2010 yılı SGK verilerinden derlenmiştir.
http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

6.2 Başvuruların Mekânsal Dağılımı

Programa yapılan 568 başvurunun %93'ü Konya ilinden, %7'si ise Karaman ilinden yapılmıştır. Destek almaya hak kazanan 78 proje yararlanıcısının %86'sı Konya, %14'ü Karaman'dandır.

Şekil 2 İllere Göre Başvuru Yapan Firma ve Destek Alan Firma Sayıları

Programa yapılan başvuru ve destek sayı dağılımları incelendiğinde Konya ilinin öne çıktığı görülmektedir. Fakat Karamandan yapılan başvuruların ¼'ü destek alırken; Konya'dan yapılan başvuruların 1/8'i destek almaya hak kazanmıştır.

	Başvuru Bütçesi	Başvuru Destek Miktarı	Sözleşmeye Bağlanan Bütçe	Sözleşmeye Bağlanan Destek Miktarı
KARAMAN	21.536.908	9.859.004	4.296.811	2.102.759
KONYA	266.291.583	124.168.197	27.887.191	13.321.460
Genel Toplam	287.828.491	134.027.201	32.184.002	15.424.219

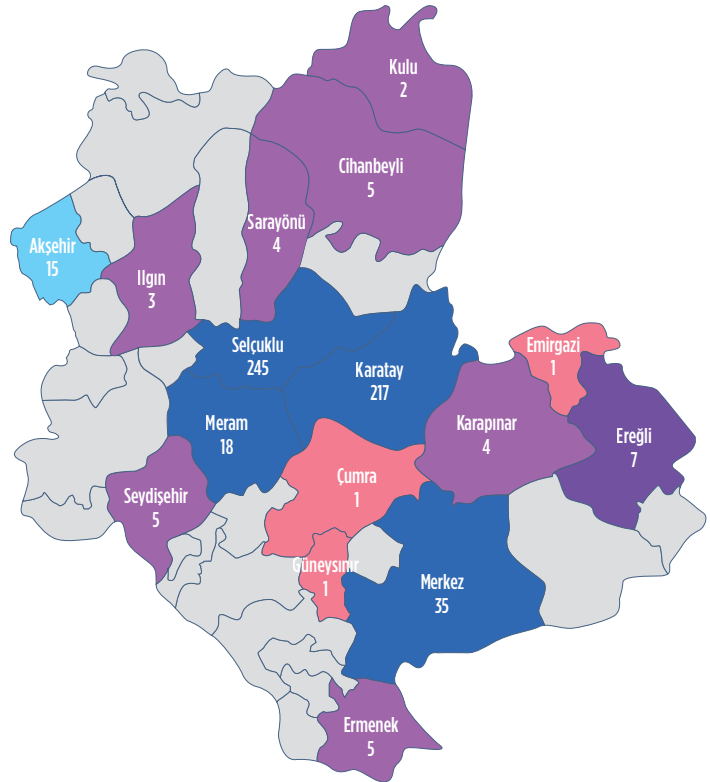
Tablo 2 İllere Göre Başvuru Destek ve Bütçe Verileri

Başvuru bütçeleri ve talep edilen destek miktarları incelendiğinde; Konya'dan başvuran projelerin bütçe ve destek miktarlarının toplam başvuruya oranının %93, Karaman'ın ise %7 olduğu görülmüştür. Bu oranların başvuru sayıları oranları ile aynı olduğu görülmektedir. Konya ilinden yapılan başvurularda talep edilen destek miktarının proje bütçesine oranı yaklaşık %47 iken, Karaman için yaklaşık %46'dır. Sözleşmeye bağlanan destek miktarları incelendiğinde ise; Konya ve Karaman illerinin toplam destek miktarına oranları sırasıyla %86 ve %14 olmuştur.

Programın bütçesinin 15 Milyon TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, başvurularda talep edilen destek miktarının program bütçesinin yaklaşık olarak 9 katına ulaştığı anlaşılmaktadır.

Konya ilinden yapılan başvuruların proje başına düşen ortalama destek miktarı yaklaşık olarak 235 Bin TL iken; sözleşmeye bağlanan ortalama destek miktarı yaklaşık 200 Bin TL olmuştur. Karaman ilinden yapılan başvuruların proje başına düşen ortalama destek miktarı yaklaşık olarak 246 Bin TL iken; sözleşmeye bağlanan ortalama destek miktarı yaklaşık 191 Bin TL olmuştur.

Başvuruların, bölgemiz ilçeleri düzeyinde mekânsal dağılımı incelendiğinde, sanayileşmenin yoğun olduğu ilçelerde daha fazla olduğu görülmüştür. Kent merkezleri dışındaki ilçelerden yapılan başvuruların toplam başvurulara oranı %9 iken sözleşmeye bağlanan proje oranı yaklaşık olarak %6 olmuştur.

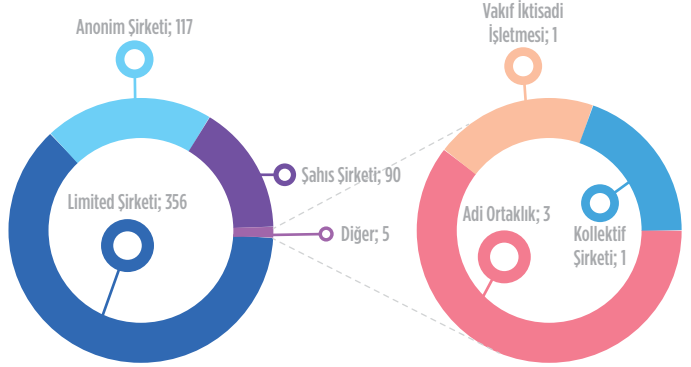

Şekil 3 Başvuruların Mekansal Dağılımı

Adet

6.3 Şirket Türlerine Göre Başvuruların Dağılımı

Başvurular, şirket türlerine göre incelendiğinde; yaklaşık %62'sinin Limited Şirketi, %21'inin Anonim Şirketi, %16'sının Şahıs Şirketi, kalan %1'inin de diğer şirket türlerinden olduğu görülmüştür.

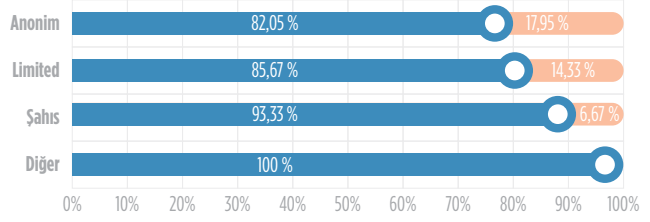
Şekil 4 Şirket Türlerine Göre Başvurular

Şahıs Şirketlerinin başvuru sayısı oranı %16 iken talep ettiği destek tutarı, talep edilen toplam destek tutarının yaklaşık olarak %10'u civarında kalmıştır. Diğer şirket türlerinin başvuru sayısı oranı ile destek miktarı oranları birbirine yakın olmuştur.

Şirket Hukuki Statü	Başvuru Bütçe Oranı	Başvuru Destek Oranı
LİMİTED ŞİRKETİ	64,21%	64,56%
ANONİM ŞİRKETİ	25,15%	24,22%
ŞAHIS ŞİRKETİ	9,88%	10,44%
DİĞER ŞİRKETLER	0,76%	0,77%
Genel Toplam	100,00%	100,00%

Tablo 3 Şirket Türlerine Göre Başvuru Bütçe ve Destek Oranları

Şirket türlerine göre desteklenme oranları incelendiğinde, nicel olarak en çok Limited Şirketlerin, oran olarak ise Anonim Şirketlerin destek almaya hak kazandığı anlaşılmıştır.

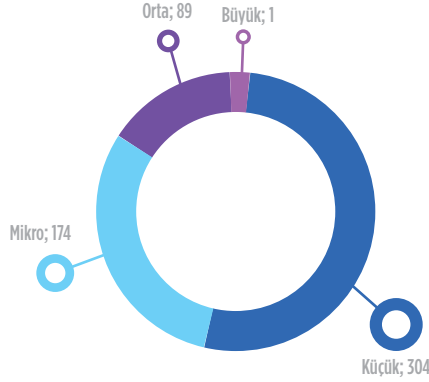

	Diğer	Şahıs	Limited	Anonim
Desteklenmeyen	5	84	305	96
Desteklenen	0	6	51	21

Şekil 5 Şirket Türlerine Göre Desteklenme Oranları

6.4 Şirket Ölçeklerine Göre Başvuruların Dağılımı

Başvurular, şirket ölçeklerine göre incelendiğinde; başvuru yapan firmaların yaklaşık %31'inin mikro, %53'ünün küçük, %16'sının orta ölçekli şirket olduğu görülmüştür.

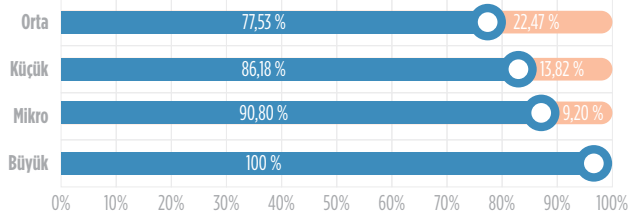
Şekil 6 Şirket Ölçeklerine Göre Başvurular

Programa yapılan başvuru oranlarında orta ölçekli şirketlerin başvuru oranı %16 iken talep ettikleri destek tutarı, tüm şirket türleri tarafından talep edilen destek tutarının %21'ini oluşturmuştur. Mikro ölçekli şirketlerde ise başvuru oranı %31, destek talep oranı %22 olmuştur. Küçük ölçekli şirketlerde başvuru oranı ile destek talep oranı birbirine yakındır.

Ölçekler	Toplam Başvuru Bütçe	Toplam Başvuru Destek
Mikro	22,00%	22,68%
Küçük	56,79%	56,98%
Orta	20,93%	20,05%
Büyük	0,27%	0,29%
Genel Toplam	100%	100%

Tablo 4 Şirket Ölçeklerine Göre Başvuru Bütçe ve Destek Oranları

Şirket ölçeklerine göre desteklenme oranları incelendiğinde, nicel olarak en çok küçük ölçekli, oran olarak ise orta ölçekli şirketlerin destek almaya hak kazandığı anlaşılmıştır.

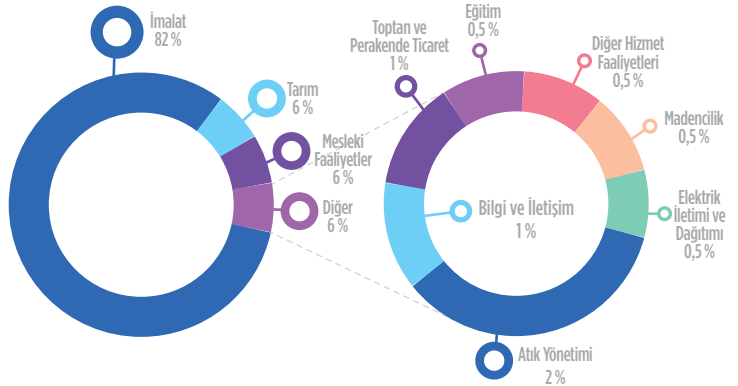

	Büyük	Mikro	Küçük	Orta
Desteklenmeyen	1	158	262	69
Desteklenen	0	16	42	20

Şekil 7 Şirket Ölçeklerine Göre Desteklenme Oranları

6.5 Sektörlere Göre Başvuruların Dağılımı

Başvurular, sektörlere göre incelendiğinde; imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların programa başvuru sayısının daha fazla olduğu görülmüştür. İmalat sektörünü sırasıyla tarım, mesleki faaliyetler ve diğer sektörler izlemiştir.

Şekil 8 Sektörlere Göre Başvurular

Sektörlere göre başvuru sayıları ile destek bütçeleri arasında oransal olarak uyum olduğu görülmüştür. Diğer sektörlerle karşılaştırıldığında sadece mesleki faaliyetler sektörünün talep ettiği destek miktarının daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

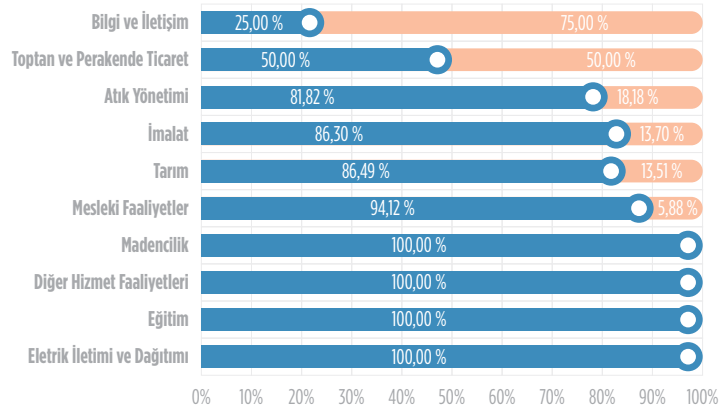

	Başvuru Bütçe	Başvuru Destek Miktarı
İmalat	83,33%	83,91%
Tarım	7,38%	6,95%
Mesleki Faaliyetler	3,57%	3,39%
Atık Yönetimi	2,47%	2,44%
Madencilik	0,74%	0,71%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,73%	0,76%
Toptan ve Perakende Ticaret	0,69%	0,74%
Bilgi ve İletişim	0,50%	0,54%
Elektrik İletimi ve Dağıtım	0,41%	0,37%
Eğitim	0,17%	0,18%

Tablo 5 Sektörlere Göre Başvuru Bütçe ve Destek Oranları

Sektörlere göre desteklenme oranları incelendiğinde, nicel olarak en çok imalat, oran olarak ise bilgi ve iletişim sektörünün destek almaya hak kazandığı anlaşılmıştır.

Diğer hizmet faaliyetleri, madencilik, eğitim ile elektrik iletimi ve dağıtım sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar ise destek almaya hak kazanamamıştır.

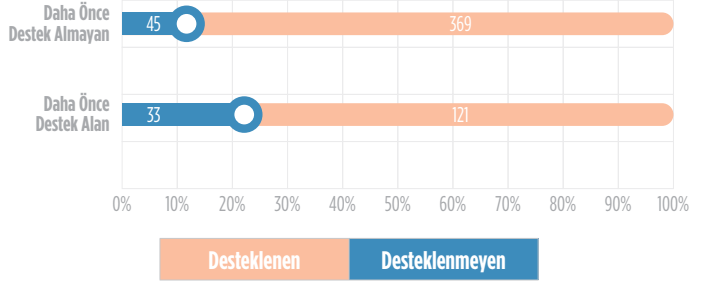

	Elektrik İletimi ve Dağıtım	Eğitim	Diğer Hizmet Faaliyetleri	Madencilik	Mesleki Faaliyetler	Tarım	İmalat	Atık Yönetimi	Toptan ve Perakende Ticaret	Bilgi ve İletişim
Desteklenmeyen	2	3	3	3	32	32	403	9	2	1
Desteklenen	0	0	0	0	2	5	64	2	2	3

Şekil 9 Sektörlere Göre Desteklenme Oranları

6.6 Daha Önce Destek Alma Durumuna Göre Başvuruların Dağılımı

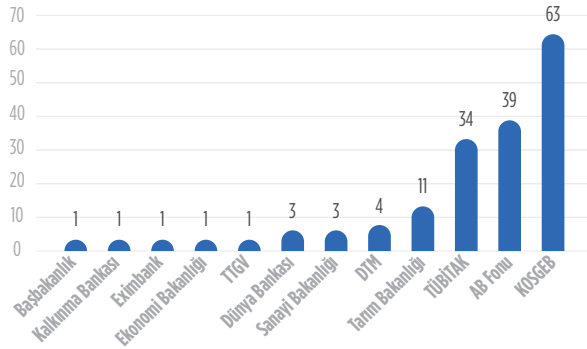
Destek programına başvuru yapan firmaların daha önce başka programlara yapmış olduğu destek başvuruları incelendiğinde, program öncesi başka bir programdan destek almayan proje sahiplerinin oranının %73, destek alanların oranının ise %27 olduğu görülmüştür.

Şekil 10 Daha Önce Destek Alma Durumuna Göre Desteklenme Oranları

Programa başvuru yapan ve daha önce başka kurum veya kuruluşlarca desteklenen firmaların Ajansın Mali Destek Programı kapsamında da desteklenme oranı %22 iken; daha önce başka kurum ve kuruluşlarca destek almayan firmaların program kapsamında desteklenme oranı %11'de kalmıştır.

Mali Destek Programına başvuru yapan 154 firmanın, daha önce 12 farklı kurum ve kuruluştan 162 proje desteği aldığı, alınan desteklerin ise KOSGEB, AB Fonları ve TÜBİTAK desteklerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Şekil 11 Başvuru Yapan Firmaların Daha Önce Destek Aldığı Kurumlar

Program öncesinde farklı kurumlarca desteklenen firmaların %36'sının Ajansın program sonrasındaki farklı Mali Destek Programlarına da başvurduğu, bu başvurularda Ajansın programlarında bir veya birden fazla destek almaya hak kazandığı görülmüştür. Program öncesinde farklı kurumlarca desteklenmeyen firmaların %18'i Ajansın program sonrasındaki farklı Mali Destek Programlarına da başvuru yapmış, bu başvurularda Ajansın programlarında bir veya birden fazla destek almaya hak kazanmıştır.

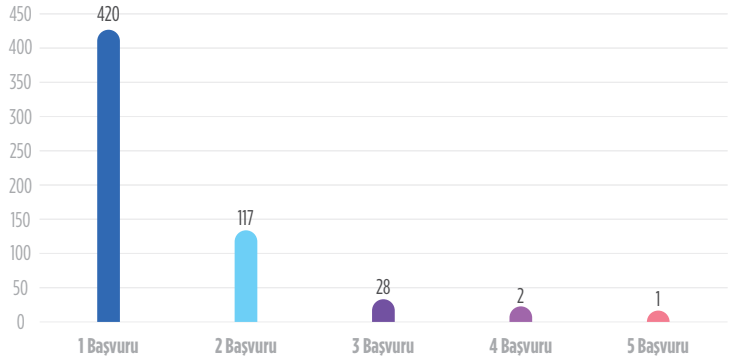

	Firma Sayısı
2010 MDP Öncesinde Farklı Kurumlardan Destek Alan	154
2010-2018 Yıllarında Ajanstan Destek Alamayan	99
2010-2018 Yıllarında Ajanstan 1 Destek Alan	48
2010-2018 Yıllarında Ajanstan 2 Destek Alan	7
2010 MDP Öncesinde Farklı Kurumlardan Destek Almayan	414
2010-2018 Yıllarında Ajanstan Destek Alamayan	340
2010-2018 Yıllarında Ajanstan 1 Destek Alan	70
2010-2018 Yıllarında Ajanstan 2 Destek Alan	4
Genel Toplam	568

Tablo 6 Başvuru Yapan Firmaların Destek Alma Sayıları

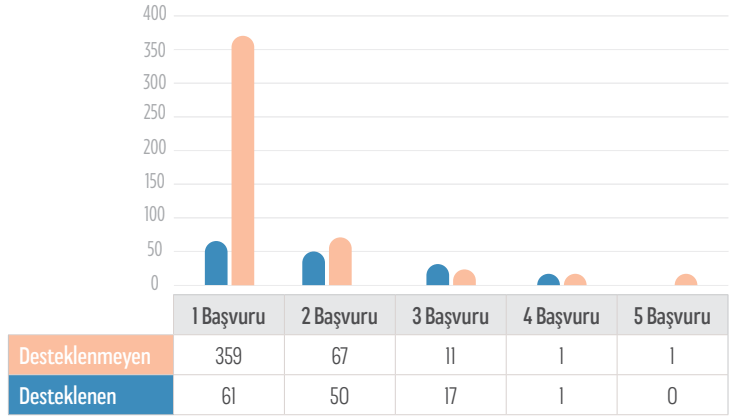
6.7 Ajansa Başvuru Sayılarının Değerlendirilmesi

Ajans kurulduğu günden itibaren 2010, 2011, 2012, 2014 ve 2015 yıllarında KOBİ'lere yönelik toplam 5 kez teklif çağırısına çıkmıştır. 2010 Mali Destek Programına başvuran 568 firmanın yaklaşık %74'ü Ajansa sadece bir kez, %20'si iki kez, %5'i üç kez başvuru yapmıştır. 3 adet firma ise Ajansa üçten fazla başvuru yapmıştır.

Şekil 12 Ajansa Yapılan Başvuru Sayıları (2010-2018)

2010 Mali Destek Programına başvuru yapıp destek almaya hak kazanamayan 490 firmanın %64'ü, Ajansın daha sonraki Mali Destek Programlarına tekrar başvuru yapmamıştır. 2010 Mali Destek Programına başvuru yapıp destek almaya hak kazanamayan firmalardan Ajansın daha sonraki destek programlarına başvuru yapan firmaların daha sonra yaptığı başvuru ile destek almaya hak kazanma oranı %42 olmuştur. Ajansın 2010 Mali Destek Programına ve daha sonraki programlara üç kez başvuru yapanların destek almaya hak kazanma oranları %63 olmuştur.

Şekil 13 Başvuru Sayısı ile Desteklenme Sayısı Oranları

6.8 Proje Başvuru Aşamasında Yararlanıcı Deneyimlerinin Değerlendirilmesi

Destek alan firmaların başvuru süreci ile ilgili yaptıkları değerlendirmede; %77 oranında bilgi ve belgelere erişim ile güvenlik, %67 oranında Ajansın bilinirliği ile danışman desteğine ihtiyaç hususları ifade edilmiştir.

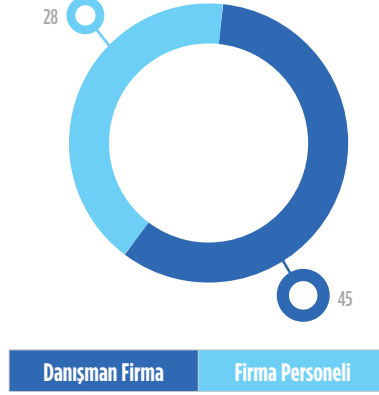
Değerlendirmede, başvuru esnasında talep edilen belgelerin miktarının uygunluğu %57 oranıyla en az onaylanan husus olmuştur.

Şekil 14 Desteklenen Firmalarca Başvuru Sürecinin Değerlendirilmesi

6.9 Projelerin Hazırlanmasında Danışman Tercihî

Destek alan firmaların %62'si projelerini danışman firmalara hazırlattığı, %38'inin kendi bünyelerinde hazırladıkları anlaşılmıştır.

Şekil 15 Projelerin Hazırlanmasında Danışman Tercihî

Destek alan firmaların çoğunluğunun danışman desteği aldığı görülse de azımsanmayacak bir oranla kendi projelerini kendileri yapan firmaların destek almaya hak kazandıkları görülmüştür. Hangi kurum ile olursa olsun destek programlarına başvuru yapabilen ve uygulama sürecini başarıyla tamamlayan firmaların hem proje yazma hem de proje uygulama kabiliyetlerinin geliştiği görülmektedir.

6.10 Tespitler

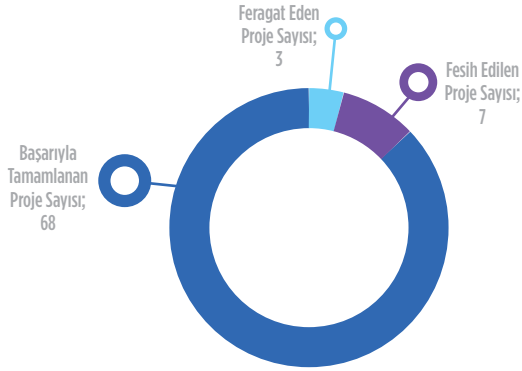
1. Programın KOBİ'lere yönelik uygulanan ilk Mali Destek Programı olması ve programın hedeflerinde ve önceliklerinde odaklanılmaması bölgedeki her dört KOBİ'den birinin programa başvuru yapabilmesine olanak sağlamıştır.
2. Başvuru ve destek sayıları incelendiğinde, Karaman ilinin potansiyel başvuru sahiplerinin %2'sinin desteklendiği, Konya ilinde ise %1'inin desteklendiği görülmektedir.
3. Programın kapsayıcılığı ilçe düzeyinde incelendiğinde bölgemizdeki 37 ilçenin 16 tanesinden başvuru gelmiştir. Ayrıca merkez ilçeleri dışında kalan ilçelerimizin destek alma durumları kıyaslandığında oransal olarak merkez ilçelerimizle rekabet edemediği görülmüştür.
4. Destek programına Limited Şirketleri daha fazla başvuru yapmış, Anonim Şirketleri ise daha fazla oranda destek almaya hak kazanmıştır.
5. Şahıs Şirketleri programa hem daha az başvuru yapmış, hem de daha düşük oranda destek almaya hak kazanmıştır.
6. Şahıs Şirketleri diğer şirket türlerine oranla daha düşük bütçeli projeler sunmuştur.
7. Destek programına küçük ölçekli şirketler daha fazla başvuru yapmış, orta ölçekli şirketler ise daha fazla oranda destek almaya hak kazanmıştır. Bu durum; şirket ölçeğinin artması ile proje odaklı çalışma yeteneğinin artması olarak yorumlanabilir.
8. Mikro ölçekli şirketler diğer şirket türlerine oranla hem daha düşük bütçeli projeler sunmuş, hem de daha düşük oranda destek almaya hak kazanmıştır.
9. Destek programına en fazla imalat sektöründen başvuru yapılmış, aynı şekilde desteklenmeye hak kazanan firmalar da en fazla imalat sektöründe yer almıştır.
10. Başvurularda 10 farklı sektör mevcut iken 6 sektör destek almaya hak kazanmıştır. Başvurularda sektörel çeşitlilik mevcut iken destek almaya hak kazananlarda sektör çeşitliliği daralmıştır.
11. Proje başına ortalama en düşük bütçeli projeler eğitim sektöründen, en yüksek bütçeli projeler ise diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinden gelmiştir.
12. Daha önce başka kurumlardan destek alan firmaların Ajans tarafından desteklenme oranı diğerlerinin 2 kat fazlası olarak gerçekleşmiştir.
13. Ajansın Mali Destek Programı, daha önce proje deneyimi olmayan 414 firmanın proje hazırlama deneyimine sahip olmasına katkı sağlamıştır. Bu firmalardan 45 adedi 2010 yılında, 29 adedi ise sonraki yıllarda desteklenerek proje uygulama deneyimine sahip olmuştur.
14. Program önceliklerinin geniş kapsamlı olması çok farklı sektörlerde çok fazla firmanın başvurusuna sebep olmaktadır. Program bütçesinin kısıtlı olması, desteklenemeyen firma sayısının fazla olmasına neden olmaktadır.
15. Mali Destek Programlarına farklı zamanlarda yapılan başvuru sayısı arttıkça firmaların tecrübe kazandığı ve programlarda destek almaya hak kazanma oranlarının arttığı görülmektedir.
16. Ajansın destek programlarının çarpan etkisi olarak; destek başvurusu yapan firmaların başvuruları destek almaya hak kazansa da kazanmasa da proje teklif çağrısı yönteminin firmaya tecrübe kazandırdığı, firmanın ilerleyen zamanda destek alabilir hale gelmesini sağladığı, proje uygulama sürecini tamamlayan firmaların ise daha farklı kurumlara proje yazarak destek alma becerisinin artması olduğu söylenebilir.
17. Programa başvuru yapan firmaların ölçekleri, sektörleri ve şirket türleri birlikte incelendiğinde; destek almaya hak kazanma olasılığının %36 ile en fazla küçük ölçekli imalat sektöründe faaliyet gösteren Limited Şirketlerinde gerçekleştiği görülmüştür.

7. PROGRAMIN UYGULAMA SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

7.1 Uygulama Dönemi Özeti

Destek almaya hak kazanan 78 projenin ilan edilmesinin ardından 2011 yılı Mart ayı sonu itibarıyla 75 proje yararlanıcısı ile destek sözleşmeleri imzalanmış ve uygulama süreci başlamıştır. Geri kalan 3 proje yararlanıcısı, proje yürütmek için gerekli maddi imkânları olmadığını gerekçe göstererek destekten feragat etmiştir. Sözleşme imzalanan yararlanıcıların projelerini sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütebilmeleri için Nisan ayı içinde “Bilgilendirme Eğitimleri” düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmış, projeye özgü yönlendirmeler ve eğitimler ilk izleme ziyaretlerinde yapılmıştır.

Sözleşme imzalanan 75 projenin ortalama uygulama süresi, en kısıtı 5 ay, en uzununu 12 ay olmak üzere ortalama 9,7 ay sürmüştür. En son ödeme, 13 Şubat 2013 tarihinde yapılmış, Proje Kapanış Raporu 18.12.2013 tarihinde hazırlanarak Kalkınma Bakanlığına gönderilmiştir.

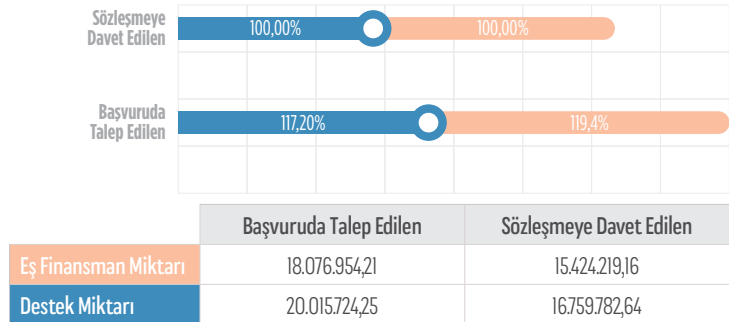

Şekil 16 Uygulama Süreci Sonunda Projelerin Durumu

Program kapsamında 58 zeyilname yapılmış, 14 projenin süresi uzatılmış, 289 adet izleme ziyareti gerçekleştirilmiş, 7 proje ise fesih edilmiştir.

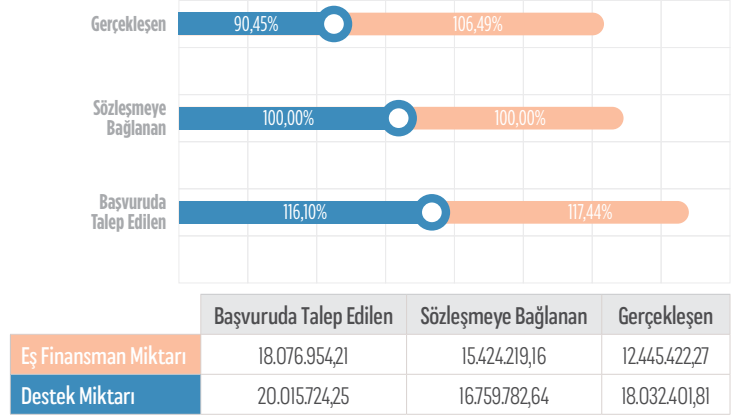
7.2 Bütçe Gerçekleşmeleri

Uygulama dönemi öncesinde, destek almaya hak kazanan 78 projenin bütçeleri, %15,5 oranında; destek miktarları da %14,7 oranında azaltılıp revize edilerek sözleşmeye davet edilmiştir.

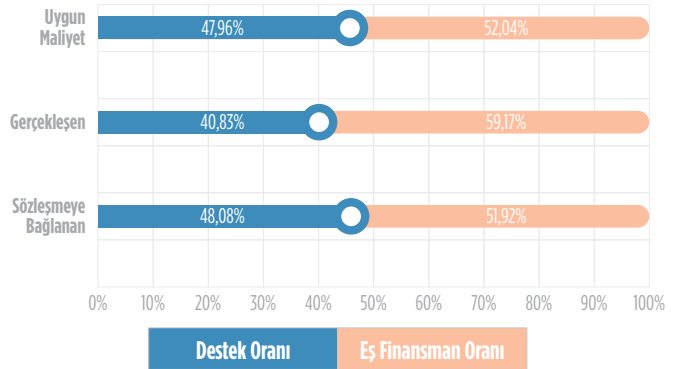
Şekil 17 Destek Almaya Hak Kazanan Firmaların Uygulama Dönemi Başlangıcındaki Bütçe Dağılımı Endeksi

Uygulama dönemi sonunda, destek sözleşmesi imzalanıp başarıyla tamamlanan 68 adet proje, sözleşmeye bağlanan destek miktarının %90'ı, sözleşmeye bağlanan proje bütçelerinin ise %107'si ile tamamlanmıştır.

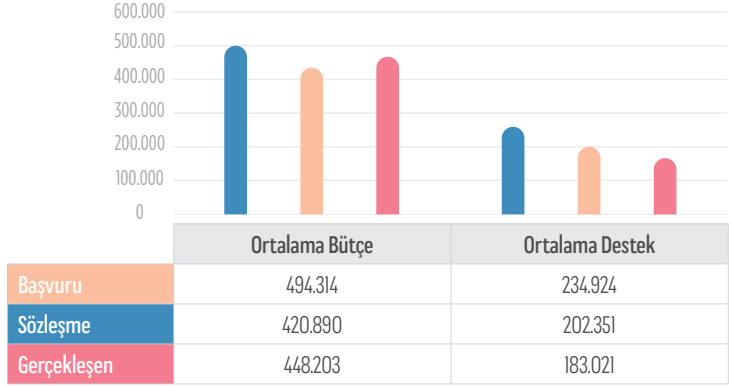
Şekil 18 Destek Almaya Hak Kazanan Firmaların Uygulama Dönemi Sonundaki Bütçe Dağılımı Endeksi

Program kapsamında başarıyla tamamlanan projelerin uygulama dönemi başlangıcındaki sözleşmeye bağlanan destek miktarının toplam bütçeye oranı %48 iken; uygulama dönemi sonunda gerçekleşen destek miktarının gerçekleşen proje bütçesine oranı %41 olmuştur. Projelerin tamamlanmasında gerçekleşen uygun maliyetler değerlendirildiğinde; sözleşmeye bağlanan destek ve eş finansman oranları ile gerçekleşen uygun destek miktarı ve eş finansman oranları aynı kalmıştır. Uygulama sürecinde, uygun maliyet oranı toplam gerçekleşen maliyetin %85'i olmuştur.

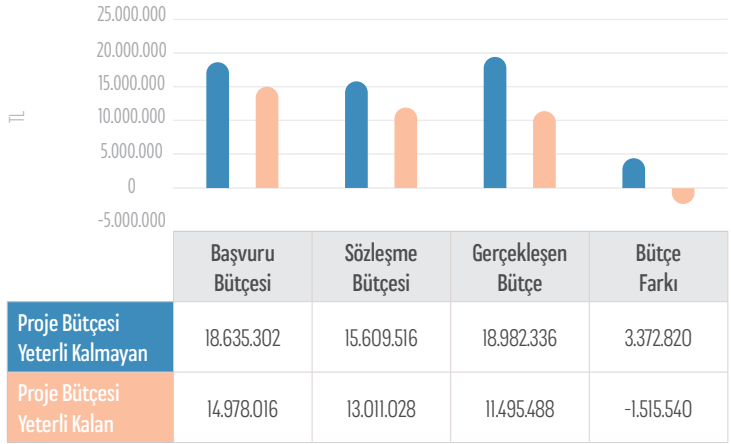
Şekil 19 Destek Alan Firmaların Destek ile Eş Finansman Oranları

Proje başına düşen ortalama bütçe değerleri incelendiğinde, programın başvuru rehberinde azami 2 Milyon TL olarak belirlenen proje bütçesi için başvurularda ortalama 500 Bin TL bütçeli projeler sunulmuştur. Yine başvuru rehberinde azami olarak 400 Bin TL olarak belirlenen destek miktarı için başvurularda ortalama 235 Bin TL destek talep edilmiştir. Programa yapılan başvurularda sunulabilecek proje bütçelerinin %25'i oranında, destek tutarının da %59'u oranında projeler sunulmuştur. Yararlanıcıların daha az eş finansman ve daha fazla destek ile projelerini sunma yoluna gittikleri görülmektedir.

Şekil 20 Desteklenen Projelerde Proje Başına Düşen Ortalama Bütçe ve Destek Tutarları

Bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde, yararlanıcıların %47'sinin sözleşmeye bağlanan bütçeden ortalama %12 oranında daha az harcama yaparak, %53'ünün ise sözleşmeye bağlanan bütçeden ortalama %22 oranında daha fazla harcama yaparak projelerini tamamladığı görülmüştür.

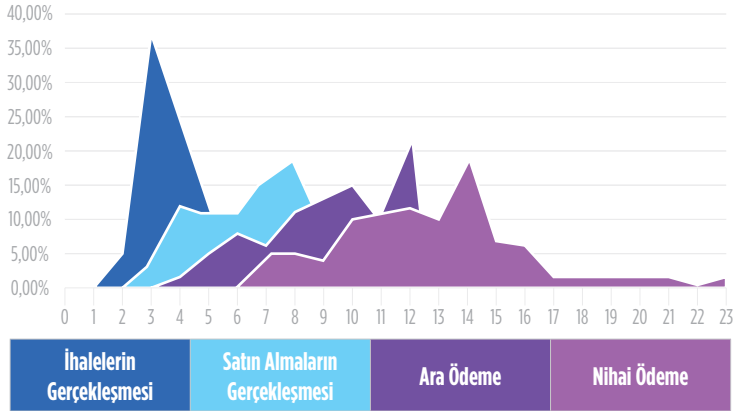
Şekil 21 Destek Alan Firmalarda Bütçe Gerçekleştirme Yeterliliği

7.3 Faaliyet Gerçekleşmeleri

Programın uygulama aşamasında destek almaya hak kazanan projelerin faaliyetlerinin zamanlama planlaması ile ilgili sorunlar, destek sözleşmesinin imzalanmasını takiben yapılan ilk izleme faaliyetinde ele alınmaktadır. İlk izlemede proje faaliyetleri, yararlanıcı ile birlikte tekrar gözden geçirilmektedir. Bu kapsamda ara izlemeler, ihale, satın alma, ödeme planları ve projenin tamamlanma süreci, gerek görülürse yeniden planlanmaktadır. 2010 MDP kapsamında yararlanıcılarla yapılan sözleşmeler ağırlıklı olarak Mart ayının sonunda ve Nisan ayının başında imzalanmıştır. Sözleşme imzalanmasını takiben yapılan ilk izleme faaliyetlerinin %52'si 30 gün içinde, %48'si de 60 gün içinde gerçekleştirilmiştir.

Tamamlanan projelerde, faaliyetlerin aylara göre yoğunlaştığı dönemler incelendiğinde, ihalelerin %75'inin 3'üncü, 4'üncü ve 5'inci aylarda gerçekleştiği, satın almaların ise %45'inin 6'ncı, 7'nci ve 8'inci aylarda gerçekleştiği görülmektedir. Projelerin başlangıcı, ihalelerin gerçekleşmesi ve satın almaların tamamlanması süreci ortalama olarak 3 aylık dönemlerde ve yine 3 aylık aralar ile yapılmıştır. İhalelerin en erkeni 1'inci ayda en sonuncusu 10'uncu ayda, satın almaların en erkeni 2'nci ayda en sonuncusu da 13'üncü ayda yapılmıştır.

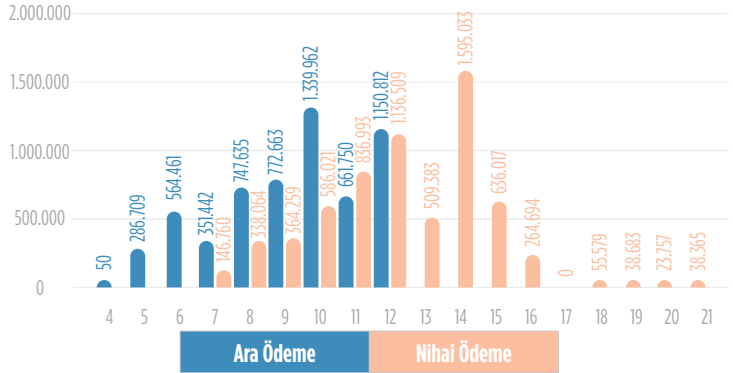
Ajanstın yaptığı ara destek ödemeleri incelendiğinde, yoğun olarak satın alma faaliyetlerinin gerçekleşmesine binaen bir aylık süre içinde yapıldığı görülmektedir. Ödeme için gereken süre, yararlanıcının rapor sunarak Ajanstan ödeme talep etmesini ve Ajanstın raporu değerlendirip ödeme yapmasını içermektedir. En erken ara ödeme 3'üncü ayda, en sonuncusu da 13'üncü ayda yapılmıştır.

Şekil 22 Desteklenen Projelerde Faaliyet Zaman Çizelgesi ve Faaliyetlerin Yoğunlaşma Oranları

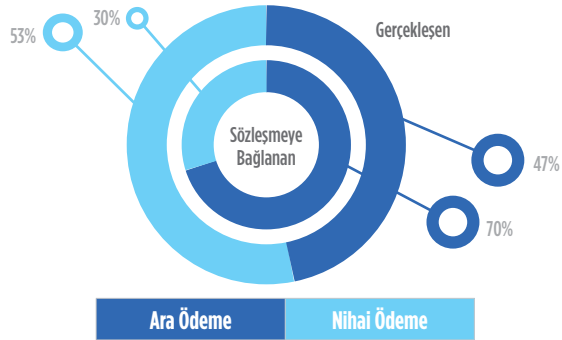
Ara ödemelerin %47'sinin 9'uncu, 10'uncu ve 11'inci aylarda yapıldığı, %20'sinin de proje sürelerinin son ayı olan 12'nci ayında yapıldığı görülmektedir. Ara ödemelerin %67'sini oluşturan bu dört aydaki ödeme tutarı, 3.925.007 TL olmuştur.

Yapılan nihai ödemeler incelendiğinde, en erken nihai ödemenin 6'ncı ayda en son nihai ödemenin ise 23'üncü ayda yapıldığı görülmektedir. Nihai ödemelerin %49'unun 12'nci, 13'üncü ve 14'üncü aylarda yapıldığı görülmektedir. Bu aylarda yapılan toplam nihai ödeme tutarı 3.240.725 TL olmuştur. Yapılan nihai ödemeler incelendiğinde, genellikle proje süresinin bitmesini müteakip bir ay içinde ödemelerin yapıldığı, yararlanıcıların ödeme taleplerinin beklentilerinden sonuçlandırıldığı görülmüştür.

Şekil 23 Uygulama Sürecindeki Ödeme Taleplerinin Zaman Çizelgesi

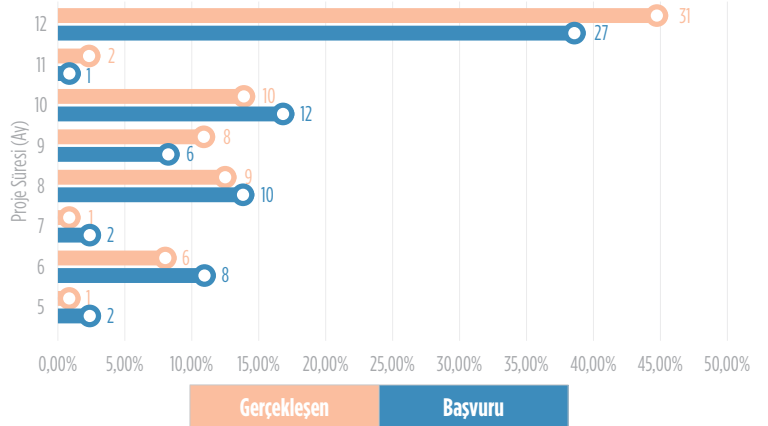
2010 MDP kurgusunda ön ödemelerin yapılmayacağı, ara ödemelerin 8.711.796 TL, nihai ödemenin ise 3.733.627 TL olacağı belirlenmişken, uygulama sürecinde ödemeler, 5.875.303 TL'si, ara ödeme, 6.570.119 TL'si, nihai ödeme olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 24 Uygulama Sürecinde Ara ve Nihai Ödeme Oranları

2010 MDP kapsamında tamamlanan projelerin süreleri 5-12 ay arasında değişiklik göstermektedir. Projelerin %76'sı başvuru sırasında belirlenen sürelerde, yaklaşık %4'ü de belirlenen sürelerin altında tamamlanmıştır. Başvuru esnasında projelerini kısa zamanda bitirebileceğini öngören yararlanıcıların ise %20'sinin uygulama sürecinde faaliyetlerini tamamlayamadıkları ve süre uzatım talepleri olduğu görülmüştür.

Yararlanıcıların yaklaşık %40'ı proje süresini 12 ay olarak tasarlamışlardır. Gerçekleşme süreleri incelendiğinde, gelen uzatım talepleri ile birlikte 12 ayda projelerini bitiren firma sayısının artış gösterdiği ve oransal olarak yaklaşık %46'ya çıktığı anlaşılmıştır. Proje uzatma talepleri, başvuru proje süreleri 5 ile 10 ay arasında olan yararlanıcılardan gelmiştir. Proje süreleri 10 ay üstünde olan yararlanıcılardan uzatma talebi gelmemiştir.

Şekil 25 Uygulama Sürecinde Proje Sürelerindeki Değişim

Uygulama sürecinde izleme faaliyetleri incelendiğinde, feragat eden firmalara 1 kez, fesih eden firmalara 2 kez ve projelerini tamamlayan firmalara ise ortalama 4 kez izleme faaliyetinin gerçekleştirildiği görülmüştür. Program kapsamında gerçekleştirilen toplam izleme faaliyetinin %94'ü başarıyla tamamlanan projelere olmuştur.

	Firma Sayısı	İzleme Sayısı
Feragat Edenler	3	3
Fesih Edilenler	7	14
Tamamlananlar	68	272
Sözleşme İmzalamaya Hak Kazananlar	78	289

Tablo 7 İzleme Faaliyeti Sayısı

Program süresince 58 adet zeyilname talebi gelmiştir. Zeyilnameler süre uzatımı, fesih talebi ile bütçe ve şartname değişikliği hususlarında talep edilmiştir. Söz konusu zeyilnamelerin %60'ı bütçe ve şartname değişikliği, %28'i süre uzatımı ve %12'si ise fesih talebi ile gelmiştir. Proje başına düşen ortalama zeyilname sayısı 0,77 adet olmuştur.

Zeyilname Gereçesi	Zeyilname Sayısı
Süre Uzatımı/Kısıltımı	16
Fesih Talebi	7
Bütçe ve Şartname Değişikliği	35
Toplam	58
Proje Başına Düşen Zeyilname	0,77

Tablo 8 Zeyilname Sayıları ve Zeyilname Nedenleri

Program kapsamında sözleşme imzalamaya hak kazanan projelerin %87'si başarıyla tamamlanmıştır. Projelerin yaklaşık %9'undan fesih talepleri gelmiştir. Yararlanıcılardan gelen fesih talepleri, %57 oranla kur farkı, %29 oranla sermaye yapısının bozulması ve %14 oranla yatırım teşviklerinden yararlanma gereçesiyle olmuştur. Fesih ve feragat nedeniyle, program destek bütçesinin 1.664.341 TL'si kullanılamamıştır.

7.4 Uygulama Sürecinin Şirket Ölçeklerine Göre Değerlendirilmesi

Destek almaya hak kazanan firmaların yaklaşık %62'si küçük ölçekli, %24'ü mikro ölçekli, %14'ü ise orta ölçekli firmalardan oluşmaktadır. Bu firmaların %96'sı ile sözleşme imzalanmıştır. Destek almaya hak kazanan küçük ölçekli firmaların tamamı ile sözleşme imzalanmış olup mikro ölçekli 2, orta ölçekli 1 adet firmayla sözleşme imzalanmamıştır. Sözleşme imzalanan ve uygulama sürecini başarıyla tamamlayan firmaların %63'ü küçük ölçekli, %22'si mikro ölçekli ve %15'i orta ölçekli firmalardan oluşmaktadır.

Destek almaya hak kazanan firmaların, projelerini başarıyla tamamlama oranları incelendiğinde, projelerin tamamlanma oranlarının en fazla orta ölçekli şirketlerde, daha sonra küçük ölçekli şirketlerde en sonunda ise mikro ölçekli şirketlerde gerçekleştiği görülmektedir. Mikro ölçekli şirketlerden %20'si projelerini tamamlayamamıştır. Bu oran küçük ölçekli şirketler için %10 olmuştur.

Şirket Ölçeği	İlan Edilen Projeler	Sözleşme İmzalanılan Projeler	Tamamlanan Projeler
Mikro	19	17	15
Küçük	48	48	43
Orta	11	10	10
Genel Toplam	78	75	68

Tablo 9 Destek Almaya Hak Kazanan Firmaların Ölçeklerine Göre Dağılımı

Destek alan firmalara yapılan ödemeler şirket ölçeğine göre incelendiğinde ise; küçük ölçekli firmaların toplam desteğin %71'ini, mikro ölçekli firmaların %15'ini ve orta ölçekli firmaların %14'ünü aldığı görülmüştür.

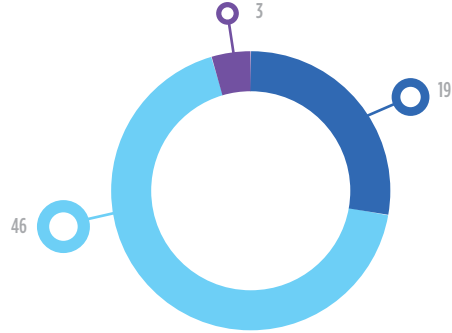
Şirket Ölçeği	Şirket Adedi	Sözleşme Bütçesi	Gerçekleşen Bütçe	Toplam Ödeme
Küçük	43	20.416.830	22.167.231	8.876.900
Mikro	15	4.221.439	4.048.273	1.849.494
Orta	10	3.982.275	4.262.320	1.719.028
Genel Toplam	68	28.620.544	30.477.824	12.445.422

Tablo 10 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Ölçeklerine Göre Bütçe Verileri

7.5 Uygulama Sürecinin Şirket Türlerine Göre Değerlendirilmesi

Tamamlanan projeler, şirket türlerine göre incelendiğinde; yaklaşık %68'inin Limited Şirketi, %28'inin Anonim Şirket, %4'ünün Şahıs Şirketi olduğu görülmüştür.

Destek almaya hak kazanan firmaların yaklaşık %69'u Limited Şirket, %27'si Anonim Şirket, %4'ü ise Şahıs Şirkettinden oluşmaktadır. Bu firmaların %96'sı ile sözleşme imzalanmıştır. Destek almaya hak kazanan Şahıs Şirketlerinin tamamı ile sözleşme imzalanmış olup Limited Şirketlerde 2, Anonim Şirketlerde 1 adet firmayla sözleşme imzalanmamıştır. Sözleşme imzalanan ve uygulama sürecini başarıyla tamamlayan firmaların %68'i Limited Şirket, %28'si Anonim Şirket ve %4'ü ise Şahıs Şirketi olan firmalardan oluşmaktadır.

Anonim Şirket **Limited Şirket** **Şahıs İşletmesi**

Şekil 26 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Şirket Türlerine Göre Dağılımı

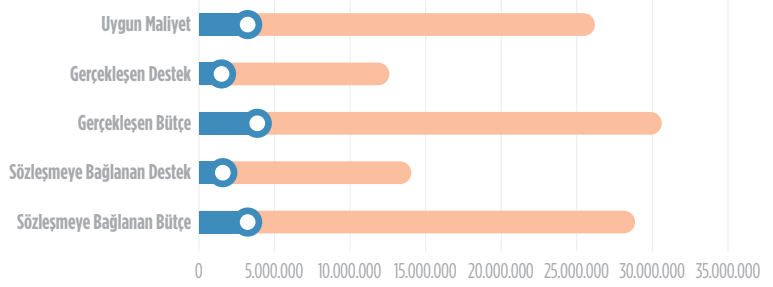
Uygulama süreci şirket türlerine göre incelendiğinde, başvuru yapılan projelerde ve destek sözleşmesi imzalanan projelerde Limited Şirketlerin ağırlığı olduğu görülmektedir. Destek sözleşmesi imzalanan projelerde toplam destek tutarının %71'i Limited Şirketlerle imzalanan projeleri kapsamaktadır.

Şirket Türü	Sözleşme Bütçesi	Talep Edilen Destek Miktarı	Gerçekleşen Bütçe	Toplam Ödeme	Toplam Uygun Maliyet
Anonim Şirket	8.043.705	3.892.999	8.333.108	3.379.434	7.060.271
Limited Şirket	19.984.698	9.572.520	21.586.604	8.794.084	18.341.221
Şahıs İşletmesi	592.142	294.359	558.112	271.904	547.091
Genel Toplam	28.620.544	13.759.878	30.477.824	12.445.422	25.948.583

Tablo 11 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Türlerine Göre Bütçe Verileri

7.6 Uygulama Sürecinin Mekânsal Değerlendirilmesi

Uygulama süreci başarıyla tamamlanan projelerin %85'ini Konya'daki projeler, %15'ini ise Karaman'daki projeler oluşturmaktadır. Karaman ilinde tamamlanan projelerin gerçekleşen destek miktarı sözleşmede belirlenen destek miktarının yaklaşık %91'ini, Konya ilinde tamamlanan projelerin gerçekleşen destek miktarı ise sözleşmede belirlenen destek miktarının yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Karaman ilinde tamamlanan projelerin uygun maliyetleri sözleşme bütçelerinin yaklaşık %93'ünü, Konya ilinde tamamlanan projelerin uygun maliyetleri sözleşme bütçelerinin yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Karaman ilinde tamamlanan projelerin bütçe gerçekleşme oranı yaklaşık %117, Konya ilinde tamamlanan projelerin bütçe gerçekleşme oranı yaklaşık %105 olmuştur.

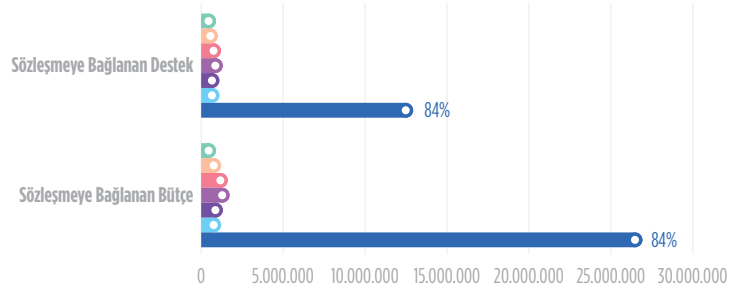

	Sözleşmeye Bağlanan Bütçe	Sözleşmeye Bağlanan Destek	Gerçekleşen Bütçe	Gerçekleşen Destek	Uygun Maliyet
Karaman	4.098.346,49	2.003.527,22	4.776.962,29	1.820.767,09	3.795.150,54
Konya	24.522.197,72	11.756.350,70	25.700.861,79	10.624.655,18	22.153.432,22

Şekil 27 Başarıyla Tamamlanan Projelerin İllere Göre Bütçe Verileri

7.7 Uygulama Sürecinin Sektörel Değerlendirilmesi

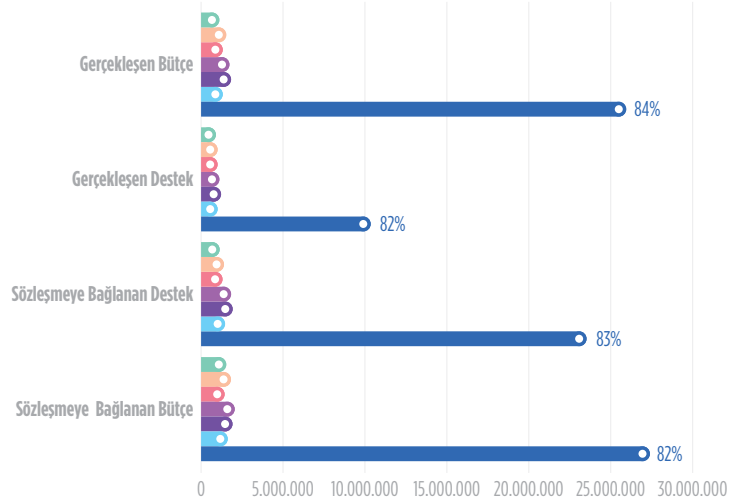
Destek almaya hak kazanan firmaların sektörel dağılımları incelendiğinde destek almaya hak kazanan firmaların 7 ana sektörde yoğunlaştığı, en fazla yoğunlaşmanın ise %82'lik oranla imalat sektöründe olduğu görülmüştür. Yoğunlaşmanın olduğu ve %18'lik orana sahip olan diğer sektörlerin ise sırasıyla Bilgi ve İletişim, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler, Bitkisel ve Hayvansal Üretim, Atık Yönetimi, Yenilenebilir Enerji ve Turizm Altyapısı olduğu görülmüştür.

	Sözleşmeye Bağlanan Bütçe	Sözleşmeye Bağlanan Destek
İmalat	27.054.733	12.899.905
Bitkisel ve Hayvansal Üretim	1.204.365	602.183
Atık Yönetimi	1.130.766	525.063
Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	859.645	429.823
Bilgi ve İletişim	759.711	379.855
Yenilenebilir Enerji	698.786	349.393
Turizm Altyapısı	475.995	237.998

Şekil 28 Destek Almaya Hak Kazanan Firmalardaki Bütçe Verilerinin Sektörel Dağılımı

Başarıyla tamamlanan projelerde de sektörel dağılım proje başvurularında olduğu gibi gerçekleşmiştir. İmalat sektöründeki firmaların projelerinde sözleşmeye bağlanan bütçe toplam program bütçesinin %82'si olurken başarıyla tamamlanan imalat sektörü projelerindeki gerçekleşen bütçe program bütçesinin %84'ünü oluşturmuştur. Programda verilen destek tutarları incelendiğinde de; imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların talep ettiği destek tutarı tüm programda talep edilen destek tutarının %84'ünü oluştururken projelerde gerçekleşen destek tutarı toplam desteğin %82'si olmuştur.

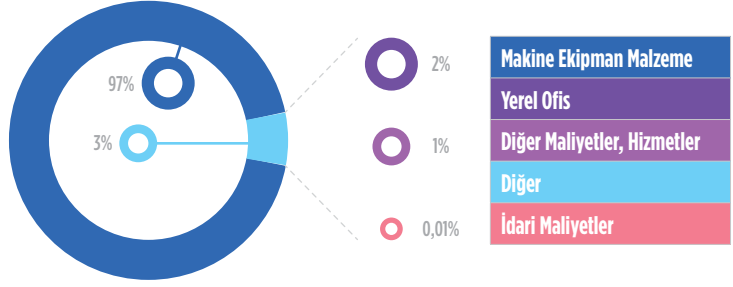

	Sözleşmeye Bağlanan Bütçe	Sözleşmeye Bağlanan Destek	Gerçekleşen Destek	Gerçekleşen Bütçe
İmalat	27.418.204	23.689.739	10.216.252	25.689.506
Bitkisel ve Hayvansal Üretim	1.278.817	1.204.365	578.209	1.182.342
Atık Yönetimi	1.315.766	1.130.766	464.780	1.022.061
Bilgi ve İletişim	926.892	759.711	365.372	654.364
Yenilenebilir Enerji	1.164.786	698.786	313.560	843.137
Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	713.284	661.181	285.073	647.616
Turizm Altyapısı	795.569	475.995	222.177	438.799

Şekil 29 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmalardaki Bütçe Verilerinin Sektörel Dağılımı

7.8 Uygulama Sürecinde Bütçe Dağılımlarının Değerlendirilmesi

Program kapsamında gerçekleşen toplam bütçe harcamalarının yaklaşık %97'sini makine ekipman alımı oluşturmaktadır. Yaklaşık 29,5 Milyon TL maliyetle 662 adet makine ve ekipman alımı gerçekleştirilmiştir. Program kapsamında alınan makinelerin ortalama maliyeti 44,5 Bin TL olmuştur.

Şekil 30 Program Kapsamında Yapılan Harcamaların Bütçesel Dağılımı

İnsan Kaynakları bütçesinde harcama gerçekleştirilmemesine rağmen program kapsamında destek alan firmalarda 836 yeni istihdam sağlanmıştır. Programda gerçekleşen harcamaların yaklaşık %3'ünü oluşturan maliyetler ile de projeler kapsamında yapılan marka tescil başvuruları, patent başvuruları, faydalı model başvuruları, ulusal ve uluslararası teknik kalite ve standartlara göre sertifika başvuruları ve tecilleri yapılmıştır. Gerçekleşen bu maliyet ile; 53 adet marka tescili, 13 adet patent başvurusu, 10 adet faydalı model başvurusu ve 41 adet sertifika başvurusu yapılmıştır. Yapılan başvuru veya alınan her belge için program kapsamında ortalama 7.800 TL maliyet oluşmuştur.

Bütçe Kalemleri	Değer(TL)
1. İnsan Kaynakları	0,00
2. Seyahat	900,00
3. Ekipman ve Malzeme	29.455.625,00
4. Yerel Ofis Maliyetleri	11.302,00
5. Diğer Maliyetler, Hizmetler	585.451,00
6. Diğer	328.436,00
7. İdari Maliyetler	96.110,00
8. Genel Toplam	30.477.824,00

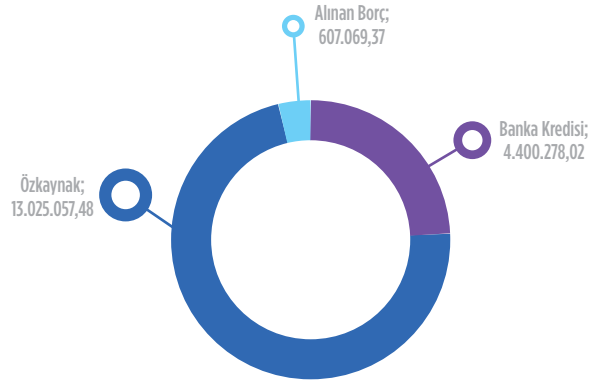
Tablo 12 Program Kapsamında Yapılan Harcamaların Bütçesel Dağılımı

7.9 Proje Uygulamalarında Eş Finansman Kullanımının Değerlendirilmesi

Projelerini başarıyla tamamlayan firmaların eş finansman kaynakları değerlendirildiğinde; yatırım finansmanını özkaynakları ile karşılayan firmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Projelerini başarıyla tamamlayan firmaların %70'i eş finansmanlarını kendi özkaynaklarıyla karşılamıştır. Firmaların %22'si, eş finansman ihtiyacını %20 ile %80 oranında kendi özkaynaklarıyla karşılamıştır. Eş finansman ihtiyacını tamamen borçlanarak karşılayan firma oranı %8'de kalmıştır.

Projeleri kapsamında eş finansman ihtiyaçlarının belirli bir oranını veya tamamını banka kredisi ile karşılayan firma oranı %30'dur. Projelerinde gerekli olan eş finansmanının tamamını banka kredisi ile karşılayan firma sayısı 6 adettir. 14 firma ise değişen oranlarda banka kredisi kullanmıştır. Banka kredisi kullanan firmaların ölçekleri incelendiğinde; kredi kullanan firmaların %75'inin küçük ölçekli, %20'sinin mikro, %5'inin ise orta ölçekli şirket olduğu görülmüştür.

Banka kredisi kullanımı ve özkaynak kullanımı haricinde borçlanarak eş finansman ihtiyacını karşılayan firma sayısı 4 adettir. Program kapsamında gerekli olan toplam eş finansmanın yaklaşık %72'si özkaynaklarla, %25'i banka kredileri ile %3'ü ise borç alınarak karşılanmıştır.

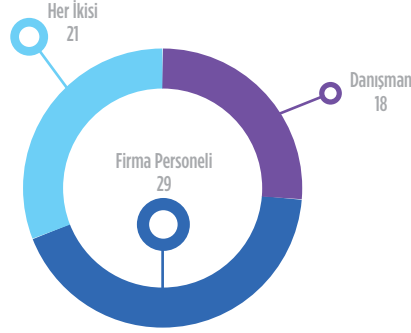

Şekil 31 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Eş Finansman Kullanım Verileri

7.10 Projelerin Uygulanmasında Yürütücü Tercihleri

Başarıyla tamamlanan projelerde firmaların yaklaşık %26'sının projelerin yürütülmesinde danışman hizmeti almayı tercih ettiği, %43'ünün projelerini firma çalışanları ile yürüttüğü, %31'inin ise proje uygulama aşamasını, danışman firma ve firma personeli ile birlikte yürüttüğü görülmüştür.

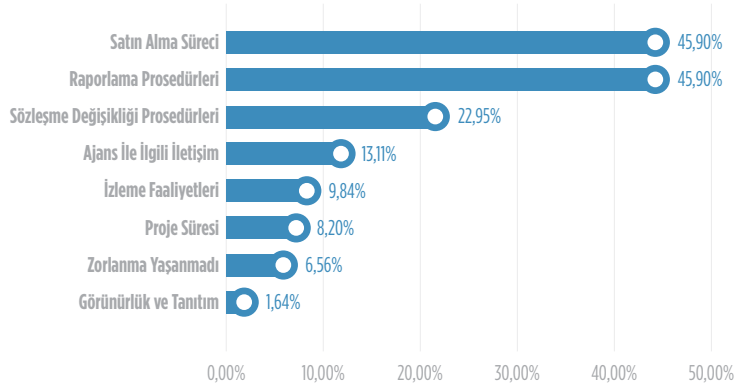
Yapılan anket ile destek alan firmaların danışman ihtiyacının daha çok başvuru sürecinde projenin hazırlanması aşamasında olduğu, projelerinin uygulama sürecini firma personeli ile yürüten firmaların proje yürütme tecrübeleriyle Ajansın veya diğer kurumların destek programlarına kendi imkânlarıyla hazırlandığı tespit edilmiştir. Proje uygulama tecrübesinin proje hazırlama sürecine olumlu katkı sağladığı görülmüştür.

Şekil 32 Proje Uygulamasında Yürütücü Tercihleri

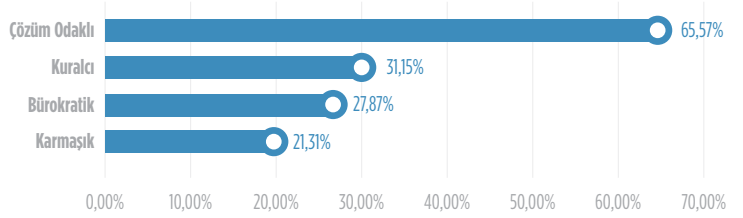
7.11 Proje Uygulama Aşamasında Yararlanıcı Deneyimlerinin Değerlendirilmesi

Yapılan anketlerde yararlanıcıların en fazla zorlandığı uygulama süreçleri sorularak uygulama süreçleri ile ilgili geri bildirimler alınmıştır. Uygulama süreçlerinde yararlanıcıların en fazla “Raporlama Prosedürleri” ve “Satın Alma” süreçlerinde zorlandıkları tespit edilmiştir. Yararlanıcılardan proje uygulama safhasının hiçbir aşamasında zorlanmadığını beyan edenlerin oranı %7’de kalmıştır.

Şekil 33 Proje Uygulama Sürecinde Zorlanılan Safhalar (Birden fazla seçim yapılabilmektedir.)

Ajans uzmanlarınca yürütülen izleme faaliyetlerine dair geri bildirim almak amacıyla ankette sorulan değerlendirme sorusuna yararlanıcıların %66’sı, izleme faaliyetlerinin çözüm odaklı olduğunu, %31’i izleme faaliyetlerinin kuralcı olduğunu, %28’i izleme faaliyetlerinin bürokratik olduğunu, yararlanıcıların %21’i de izleme faaliyetlerinin karmaşık olduğunu ifade etmişlerdir.

Şekil 34 İzleme Faaliyetlerinin Yararlanıcılar Tarafından Değerlendirilmesi

Ankete katılan firmaların proje uygulama süreçleri ile ilgili genel olarak edinmiş oldukları deneyimlerle ilgili sorulara yararlanıcıların yoğunlukla pozitif geri bildirim yaptığı görülmüştür. Firmalar uygulama süreci ile ilgili yapmış olduğu tespitlerde yoğunlukla Ajans uzmanları ile kolay iletişim kurabildiğini, programın her aşamasında Ajans tarafından firma ile ilgili gizlilik ilkesine riayet edildiğini, proje uygulama sürelerinin uygun olduğunu ya da süre uzatımları ile uygun hale getirildiğini, Ajans tarafından yapılan ödemelerin zamanında yapıldığını beyan ettikleri görülmüştür.

Şekil 35 Firmaların Proje Uygulama Süreci İle İlgili Yaptıkları Tespitler

7.12 Tespitler

1. Bütçe revizyonları ve uygun olmayan maliyetler, yararlanıcıların, projelerini tamamlayabilmek için daha fazla eş finansmana ihtiyaç duymalarına sebep olmuştur.
2. Proje yararlanıcılarının, başvuruda talep ettikleri destek miktarından daha az miktar ile sözleşme imzaladıkları, sözleşme imzaladıkları destek miktarından daha az miktar ile projelerini tamamlayabildikleri görülmüştür.
3. Yararlanıcıların talep ettikleri destek miktarlarının bütçe revizyonu ile değiştirilmesinin isabetli bir karar olmasına karşın, bütçe revizyonu yapılan projelerin seçiminde veya düzeltme oranlarında isabet sağlanamadığı görülmüştür. Uygulanan ilk KOBİ programı olması nedeniyle yararlanıcıların proje uygulama tecrübesizliği, uygun olmayan harcama yapılmasına da sebep olmuştur.
4. Yararlanıcıların finansman taleplerinin mevzuatta belirlenen sürelerde yerine getirildiği görülmüştür.
5. KOBİ projelerinde faaliyetlerin gerçekleşme süreleri ve süre uzatım talepleri değerlendirildiğinde, en makul uygulama süresinin 12 ay olduğu görülmüştür.
6. Firmaların proje uzatım ya da kısaltım talepleri dikkate alındığında, projelerin planlanan süreler içerisinde tamamlanıp tamamlanamayacağını değerlendirilmesi noktasında firma bilançolarının, bağımsız değerlendiriciler tarafından daha etkin bir şekilde analiz edilmesi büyük önem arz etmektedir.
7. Programın hem KOBİ'ler hem de Ajans bakımından ilk defa uygulanıyor olması, projelerin bütçe revizyonları ile teknik şartnamelerinde değişiklik yapmalarını gerektirmiş ve zeyilname taleplerinin fazla olmasına sebep olmuştur.
8. Program rehberinde mali yeterlilik kriterlerinin yer almaması, Mikro ölçekli firmaların destek almaya hak kazanmalarını sağlamış ancak, söz konusu firmaların mali yetersizliği nedeniyle projelerini tamamlayamamalarına neden olduğu kanaati oluşmuştur.
9. Destek almaya hak kazanan firmalar ölçek durumuna göre incelendiğinde, destek programına en fazla oranla küçük ölçekli firmaların başvuru yaptığı ve en fazla oranla yine küçük ölçekli firmaların destek almaya hak kazandığı görülmüştür.
10. Programa imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların yoğun bir biçimde başvuru yaptığı ve destek almaya hak kazananlar arasında da yoğunlukta olduğu görülmüştür.
11. Programda gerçekleşen maliyetlerin %97'sinin makine ve ekipman alımına yönelik olduğu, insan kaynaklarına ait destek bütçesinin olmamasına rağmen programda 836 yeni istihdam sağlandığı görülmüştür. Programın en önemli başarısı destek maliyeti olmadan istihdam sağlanmasına katkı sağlamasıdır.
12. Programın uygulanmasında gerekli olan finansman %70 oranında özkaynaklarla karşılanmıştır. Kullanılan banka kredisi gerekli olan eş finansmanın %25'i kadardır. Programın uygulamasında firmaların çok fazla finansman maliyetlerine katlanma mecburiyetleri olmamıştır.
13. Proje uygulama süreçleri ile ilgili firmalardan genellikle olumlu geri bildirimler gelmiştir. Ajansın izleme faaliyetlerinin çözüm odaklı olduğunu, Ajans personeli ile kolay iletişim kurulabildiğini, prosedürlerin anlaşılabilir ve makul olduğunu beyan eden firmaların yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu durum projelerini uygulama aşamasında danışman ihtiyacı hissetmeden kendi personeli ile yürüten firmaların oranı ile örtüşmektedir. Ayrıca uygulama sürecini kendi personeli ile yürüten firmaların kurumsal kapasitelerinin arttığı, daha sonraki destek programlarına kendilerinin başvuru yaptığı gözlemlenmiştir.

8. PROGRAMIN İLGİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

İktisadi Kalkınma Mali Destek Programının genel amacı, TR52 (Konya-Karaman) Düzey 2 Bölgesindeki iktisadi işletmelerin rekabet güçlerini artırarak bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlamaktır. Programın özel amacı ise, yenilikçi veya modern yöntemler kullanarak sanayi ve tarıma dayalı sanayide, imalat, turizm ve hizmet sektörlerinde işletmelerin nitelikli projeler yoluyla hizmet ve ürün kaliteleri ile kapasitelerini arttırmaktır.

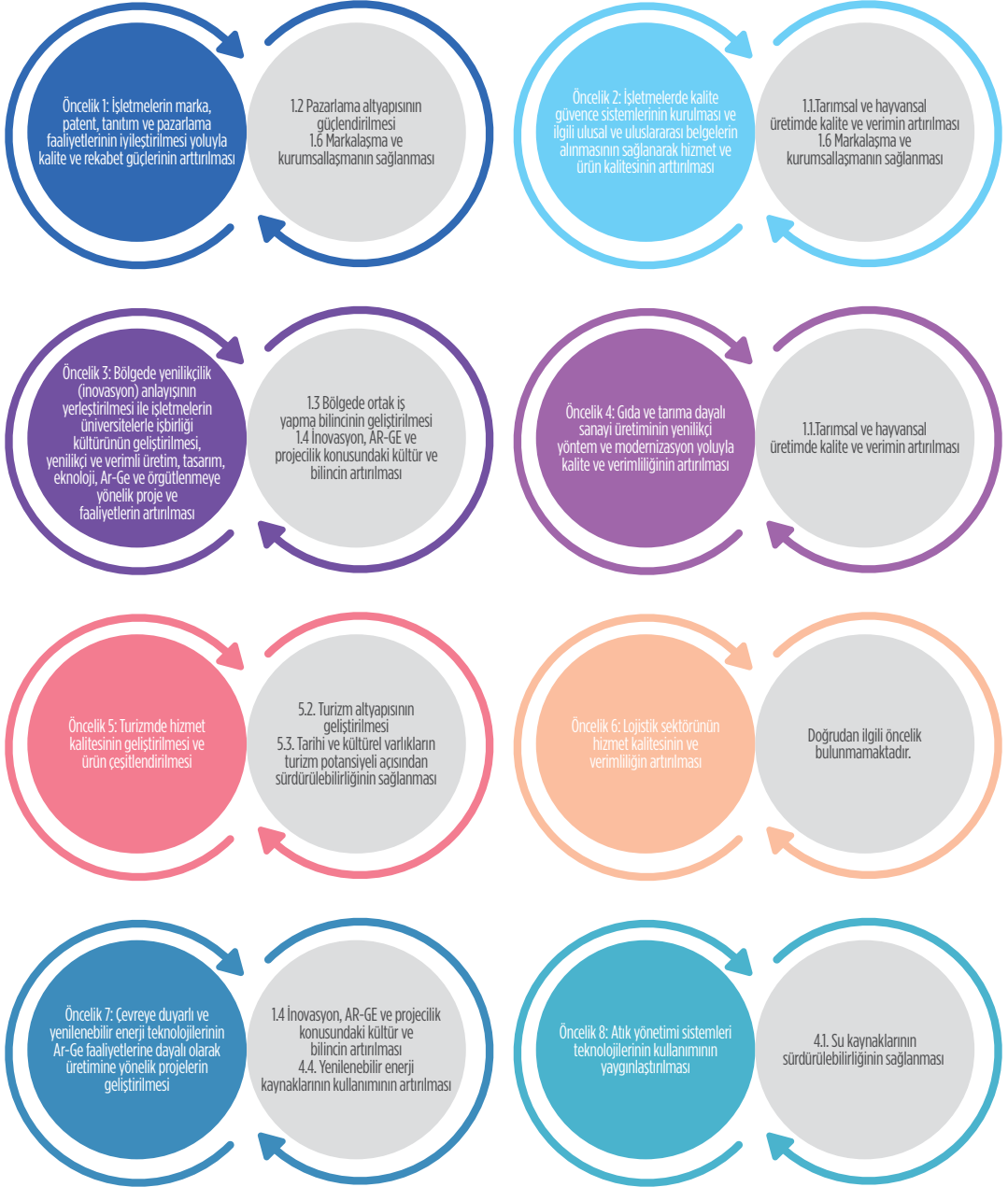
Bu teklif çağırısı kapsamında programın öncelikleri;

- Öncelik 1 : İşletmelerin marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi yoluyla kalite ve rekabet güçlerinin artırılması,
- Öncelik 2 : İşletmelerde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve ilgili ulusal ve uluslararası belgelerin alınmasının sağlanarak hizmet ve ürün kalitesinin artırılması,
- Öncelik 3 : Bölgede yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile işletmelerin üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması
- Öncelik 4 : Gıda ve tarıma dayalı sanayi üretiminin yenilikçi yöntem ve modernizasyon yoluyla kalite ve verimliliğinin artırılması,
- Öncelik 5 : Turizmde hizmet kalitesinin geliştirilmesi ve ürün çeşitlendirilmesi,
- Öncelik 6 : Lojistik sektörünün hizmet kalitesinin ve verimliliğinin artırılması,
- Öncelik 7 : Çevreye duyarlı ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin Ar-Ge faaliyetlerine dayalı olarak üretimine yönelik projelerin geliştirilmesi,
- Öncelik 8 : Atık yönetimi sistemleri teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması şeklinde belirlenmiştir.

2010-2013 TR52 Konya-Karaman Bölge Planı'nda vizyon olarak "Kaynaklarını etkin ve çevreye duyarlı kullanan, sosyo-kültürel yapısı güçlü, rekabetçilik temelinde sürekli gelişen lider bir bölge olmak" ortaya konulmuş ve bu vizyona ulaşmak adına beş temel tematik eksen belirlenmiştir. Bunlar;

- E1. Bölgenin rekabetçilik düzeyinin artırılması
- E2. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdamın artırılması
- E3. Sosyo-kültürel yapının güçlendirilmesi
- E4. Doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması
- E5. Bölgenin cazibesinin artırılmasıdır.

Ayrıca her bir eksenin altında öncelikler ve stratejiler belirlenmiştir. 2010 yılı İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı, Mevlana Kalkınma Ajansı 2010 Yılı Çalışma Programı ile Ajans uzmanlarının bölgedeki sektör temsilcileriyle yapmış oldukları çalıştaylar ve saha çalışmaları sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde hazırlanan 2010-2013 Bölge Planında belirtilen hedef ve öncelikler göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Program öncelikleri ve plan öncelikleri tek tek incelendiğinde ise şu tablo ortaya çıkmaktadır:

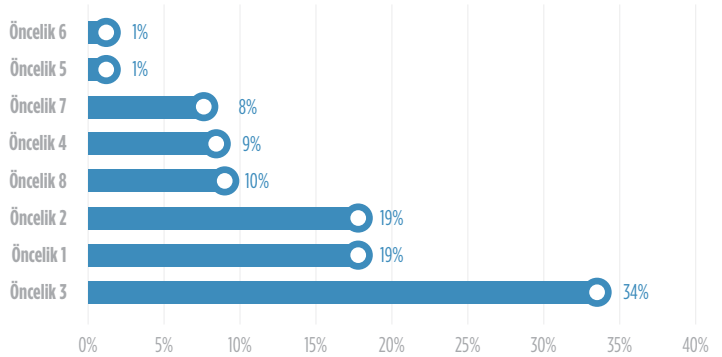
Şekil 36 Öncelikler ile Bölge Planı İlişkisi

Programın 1'inci, 2'nci, 3'üncü ve 4'üncü öncelikleri, Bölgesel Planın "E1. Bölgenin rekabetçilik düzeyinin artırılması" eksenine doğrudan ilişkilidir. Ayrıca "E4. Doğal Kaynakların Sürdürülebilirliğinin Sağlanması" ve "E5. Bölgenin Cazibesinin Artırılması" eksenleri ile ilgili öncelikler de programda yer almıştır. Programın 6'ncı öncelikli bölge planı ile doğrudan ilgili değildir.

Programın, Ajansın KOBİ'lere yönelik olarak proje teklif çağrısı yaptığı ilk program olması, önceliklerin ve kapsamın bölgedeki sektörel çeşitlilikle dikkate alınarak farklı sektörlerde faaliyet gösteren birçok KOBİ'nin başvurmasına imkân sağlayacak şekilde geniş olmasına neden olmuştur.

Anket kapsamında birbir görüşme yapılan 68 firmanın program başvurularında tercih ettikleri öncelikler incelendiğinde de bu çeşitlilik görülmektedir. Başvuru rehberinde başvuru sahiplerinin projelerinde programın amacına katkı sağlayacak tüm önceliklere birden fazla başvuru yapabilmesi teşvik edilmiş ve tercih edilen her öncelik için değerlendirme kriterlerinde artı puan verileceği belirtilmiştir. Başvuru rehberinde tercih edilen bu program tasarımı, firmaların daha yüksek değerlendirme puanı alabilmek adına önceliklerin projeleri ile ilgili ya da ilgisiz olmasına bakmaksızın birden fazla önceliğe başvuru yapmasına yol açmıştır. Bu nedenle çalışmamızda programın öncelikleri ile ilgili performans değerlendirmesi yapılamamıştır. Ayrıca program öncelikleri ile ilgili olarak önceliklere özgü performans göstergeleri ve öncelik hedefleri belirtilmemiştir.

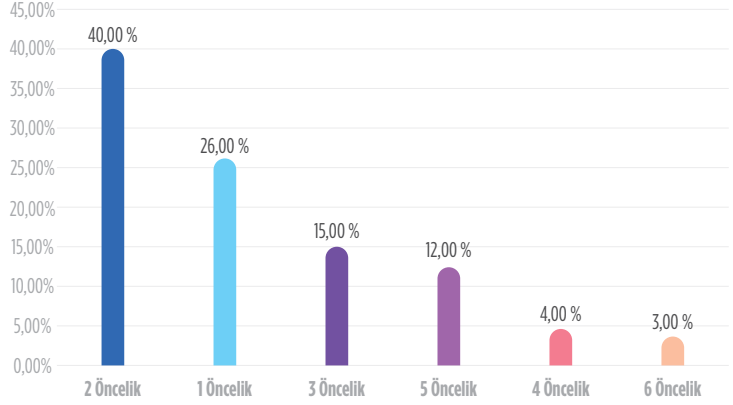
Program kapsamında destek almaya hak kazanan 68 firmanın başvuruda belirttikleri öncelik alanları incelendiğinde; bölgede yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile işletmelerin üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması önceliğine yapılan başvurunun %34 ile en fazla başvuru yapılan öncelik olduğu görülmüştür. Programda en az başvuru turizmde hizmet kalitesinin geliştirilmesi ve ürün çeşitlendirilmesi önceliği ile lojistik sektörünün hizmet kalitesinin ve verimliliğinin artırılması önceliğine yapılmıştır.

Şekil 37 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Başvuru Yaptığı Önceliklerin Dağılımı

Birden fazla önceliğin seçilebildiği programda projelerini başarıyla tamamlayan firmaların başvurularında bir öncelik ile altı öncelik arasında öncelik tercihinde bulunduğu görülmüştür. Yapılan başvurularda öncelik tercihlerinin firma başına ortalama 2,4 öncelik olduğu görülmüştür. Projelerini başarıyla tamamlayan firmaların %26'sının bir öncelik tercihinde bulunduğu, %40'ının iki öncelik tercihinde bulunduğu, %36'sının ise ikiden fazla öncelik tercihinde bulunduğu görülmüştür.

Şekil 38 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Tercih Ettikleri Öncelik Sayısı

8.1 Tespitler

1. Program tasarımında öncelik seçimine dair hata yapılarak firmaların birden fazla öncelik seçebilmesi teşvik edilmiştir. Bu durum program öncelikleri ile ilgili performans değerlendirmesi yapılmasını olanaksız hale getirmiştir.
2. Program öncelikleri ile ilgili olarak önceliklere özgü performans göstergeleri ve öncelik hedefleri belirtilmemiştir.
3. Program öncelikleri bölge planı ile genelde ilgili olmakla beraber programın önceliklerinden bir tanesinin Bölge Planı'nın eylem eksenleriyle doğrudan ilgili olmadığı tespit edilmiştir.

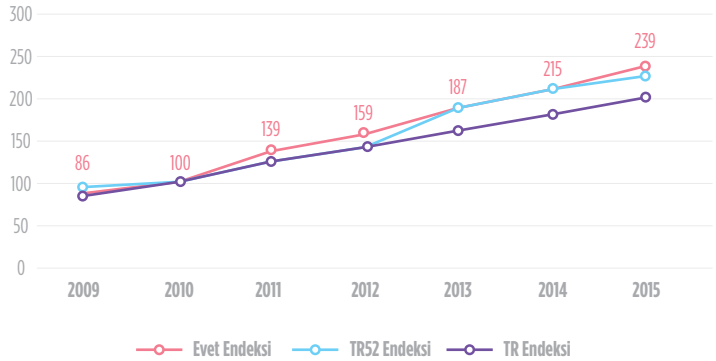
9. PROGRAMIN ETKİ DEĞERLENDİRİLMESİ

9.1 Programın Yenilikçilik Kapasitesinin Gelişimine Etkisi

Hatırlanacağı üzere, programın özel amacı, yenilikçi veya modern yöntemler kullanarak sanayi ve tarıma dayalı sanayide, imalat, turizm ve hizmet sektörlerinde işletmelerin nitelikli projeler yoluyla hizmet ve ürün kaliteleri ile kapasitelerini arttırmaktır. Programın etkisini ortaya çıkarmak için programın, bölgede yenilikçilik kapasitesini, Ar-Ge kapasitesini ve insan kaynakları kapasitesini geliştirerek verimli üretimi, istihdam kapasitesini, üretim kapasitesini, ihracatı ve ciroyu artırıp bölgenin rekabet gücünü artırıp arttırmadığı analiz edilmiştir.

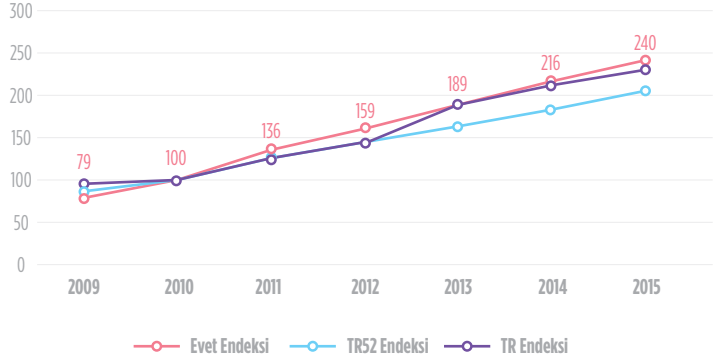
Programın, destek alan yararlanıcıların yenilikçilik kapasitesine etkisi, değerlendirme anketleri ile sorulan sorular ile ve bu soruların tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca etki ile ilgili anket sorularının kontrol soruları da bulunmaktadır. Bu kapsamda; firmaların yenilikçi kapasitelerinin gelişimi, firmaların hizmet kalitesinin değişimi, üretim kapasitelerinin artışı, proje ile kazanılan yeni yöntemler, proje kapsamında üretilen yeni ürün, yapılan yeni tasarım, marka tescil, patent ve faydalı model ile alınan ulusal veya uluslararası belge ile ölçülmüştür.

Destek alan firmaların %87'si, projeleri ile **hizmet kalitelerinin arttığını** belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, hizmet kalitesini arttıran firmaların cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Hizmet kalitelerinin arttığını belirten firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

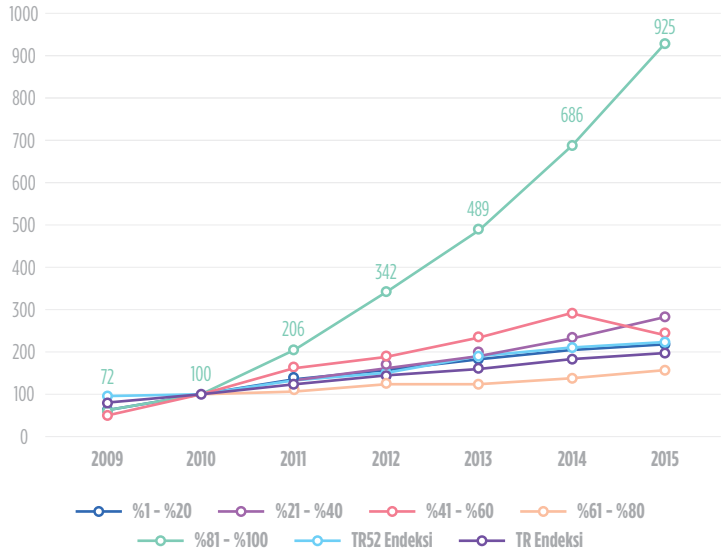
Şekil 39 Hizmet Kalitesini Arttıran Firmaların Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların %95'i, projeleri ile **ürün kalitelerinin arttığını** belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, ürün kalitesini arttıran firmaların cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Ürün kalitelerinin arttığını belirten firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

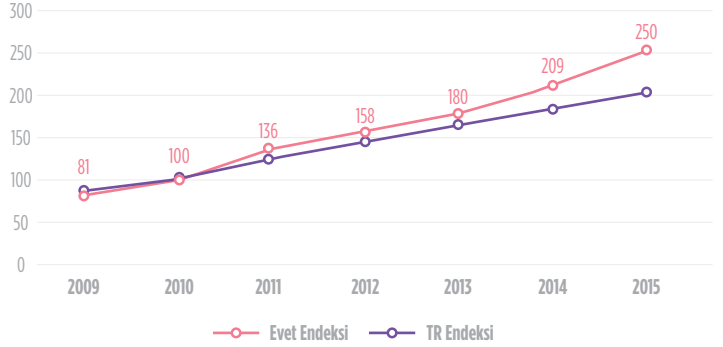
Şekil 40 Ürün Kalitesini Arttıran Firmaların Ciro Endeksleri

Ürün kalitelerini arttıran firmaların %64'ü %1-%20 arasında, %21'i ise %20-%40 arasında karlarını arttırdıklarını beyan etmişlerdir. Firmaların %4'ü ise karlarını %80-%100 arasında arttırdıklarını beyan etmişlerdir.

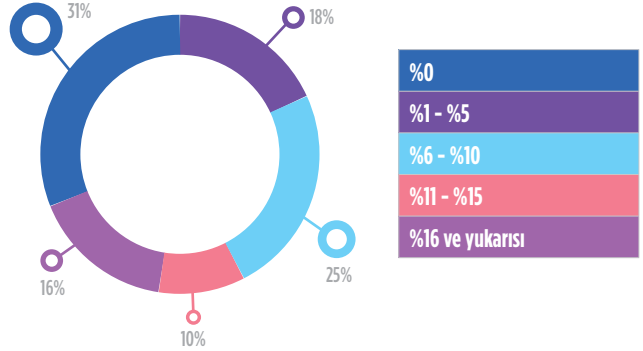
Şekil 41 Ürün Kalitesi Artan Firmaların Karlılık Oranları ve Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların %60'ı, projeleri ile **tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde yeni yöntemlerin kullanıldığını**, bu durumun da firma karlılığına olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu firmaların yıllık ciro endekslerine bakıldığında, ciro ortalamalarının yıllık artış oranları ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstünde olduğu görülmektedir. Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde yeni yöntemler geliştirdiğini beyan eden firmalar, proje sonrası 24 yeni ülkeye ihracat yaptığını belirtmişlerdir.

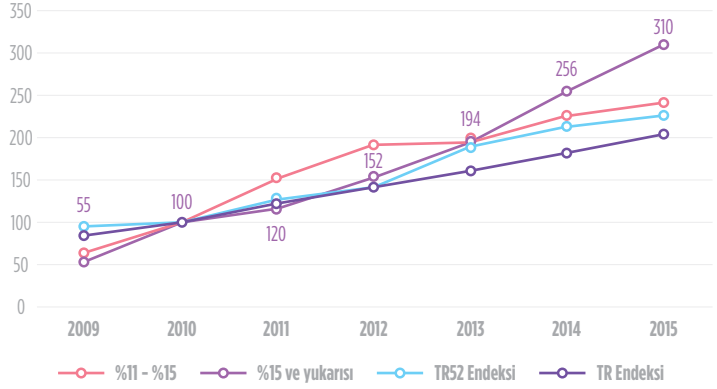
Sekil 42 Tanıtım ve Pazarlama Faaliyetlerinde Yeni Yöntemler Kullanan Firmaların Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların %69'u proje ile birlikte **yeni bir ürün üretildiğini ya da çeşitlendirildiğini** beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek alan firmalar tarafından 65 adet yeni ürün geliştirilmiş ya da çeşitlendirilmiştir. Geliştirilen ve çeşitlendirilen bu ürünlerin firmalara ciro üzerinden katkıları değerlendirildiğinde, üretilen ve çeşitlendiren ürünler, firmaların %63'ünün cirolarını %10'a kadar arttırdığı, %37'sinin de %10'dan fazla arttırdığı görülmüştür.

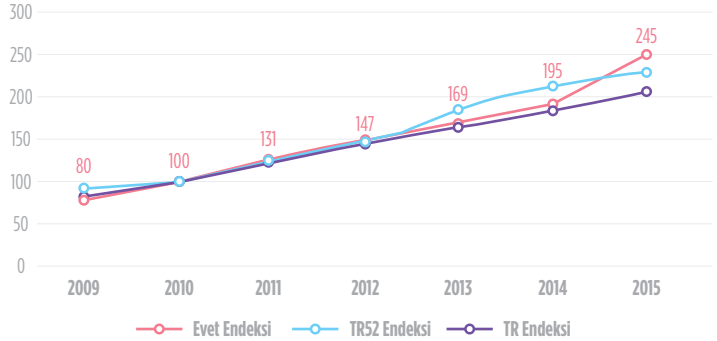
Sekil 43 Üretilen Yeni Ürünlerin Firmaların Ciro Artışına Katkısı

Proje kapsamında **geliştirilen ve çeşitlendirilen yeni ürünlerin** firmaların ciro artış endekslerinin bölgemizdeki ve ülkemizdeki benzer firmaların ciro artış endekslerinden fazla olduğu görülmektedir. Yeni ürünün firma cirolarına olan katkısı, proje öncesi ve proje sonrası olarak zaman serisi içerisinde incelendiğinde, yeni ürünlerin firma cirolarının artışına etkisinin %15'in üzerinde olduğunu beyan eden firmalarda, cirolar belirgin bir şekilde artış göstermiştir.

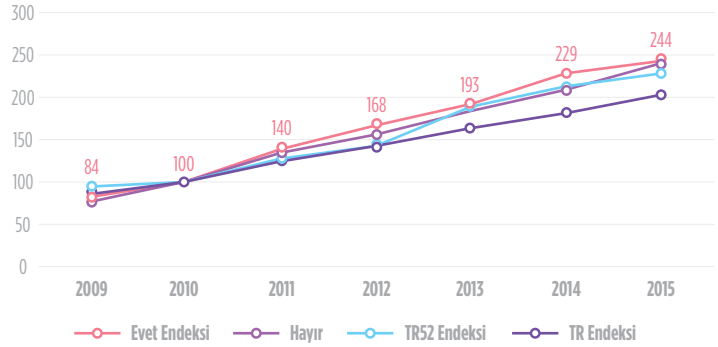
Şekil 44 Yeni Ürün Üreten ya da Ürün Çeşitlendiren Firmaların Ciro Endeksleri

Program kapsamında destek alan firmaların %37'si, proje ile birlikte **yeni marka tescili** yaptığını beyan etmişlerdir. Destek alan firmalar tarafından 53 adet yeni marka tescili yapılmıştır. Alınan marka tescil belgelerin tescil edildiği yıl itibarıyla Karaman ilinde alınan tüm marka tescillerin %10'u, Konya ilinden alınan tüm marka tescillerin ise %1,5'u program kapsamında alınmıştır. Proje uygulama döneminde, ülkemizde alınan her 100 marka tescilin 3'ü bölgemizde, bölgemizde alınan her 100 marka tescilin 2'si de destek programı ile alınmıştır. Projeleri kapsamında marka tescili yapılan firmaların yıllık ciro artış endeksleri bölge ve ülke ciro artış endeksleri ile kıyaslandığında, alınan marka tescillerin ciro artışına etkisinin daha uzun süre sonra gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 45 Yeni Marka Tescilli Yapan Firmaların Ciro Endeksleri

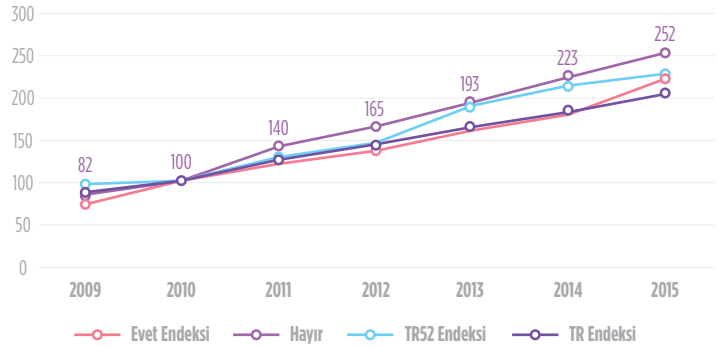
Program kapsamında destek alan firmaların %35'i proje ile birlikte **yeni tasarım** yaptığını beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek alan firmalar tarafından 137 adet yeni tasarım yapılmıştır. Projeleri kapsamında yeni tasarım yapılan firmaların yıllık ciro artış endeksleri bölge ve ülke ciro artış endeksleri ile kıyaslandığında, tasarım yapan firmaların cirolarının yapımayanlara oranla daha büyük artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 46 Yeni Tasarım Yapan Firmaların Ciro Endeksleri

Program kapsamında destek alan firmaların %13'ü proje ile birlikte **yeni patent** başvurusu yaptığını beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek alan firmalar tarafından 13 adet yeni patent başvurusu yapılmıştır. Proje uygulama döneminde TR52 bölgesinde alınan her 100 patent başvurusunun 9'u, ülkemizde alınan her 1000 patent başvurusunun ise 3'ü program kapsamında alınmıştır.

Projeleri kapsamında patent başvurusu yapılan firmaların yıllık ciro artış endeksleri bölge ve ülke ciro artış endeksleri ile kıyaslandığında, patent alımının, firmaların cirolarına beklendiği kadar olumlu etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında, patent başvurusu yapan firmalarca alınan patentlerin tamamının ticarileştirilememesi ve patent başvurusu yapan firmaların proje öncesi mali durumlarının bölge ve ülke ortalamasının altında olması sayılabilir. Buna rağmen patent alan firmalarca yıllık ciro artış ortalamaları bölge ve ülke yıllık ciro artış ortalamalarının üzerindedir.

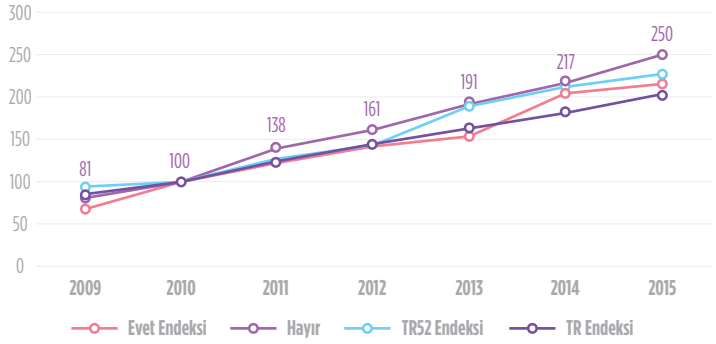

Şekil 47 Yeni Patent Başvurusu Yapan Firmaların Ciro Endeksleri

Program kapsamında destek alan firmaların %7'si proje ile birlikte **faydalı model** başvurusu yaptığını beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek alan firmalar tarafından 10 adet yeni faydalı model başvurusu yapılmıştır. Proje uygulama döneminde TR52 bölgesinde alınan her 100 faydalı model başvurusunun 6'sı, ülkemizde alınan her 1000 faydalı model başvurusunun ise 3'ü program kapsamında alınmıştır.

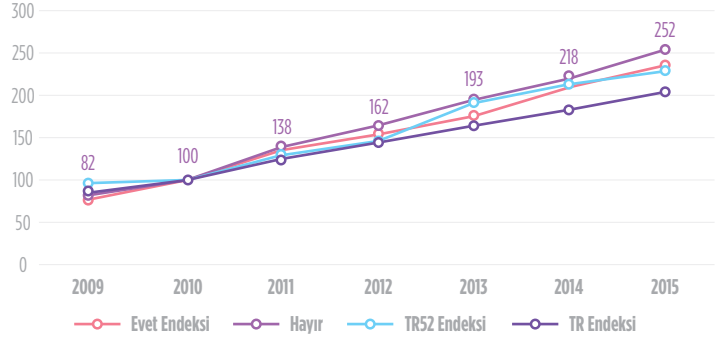
Projeleri kapsamında patent başvurusu yapan firmaların yıllık ciro artış endeksleri bölge ve ülke ciro artış endeksleri ile kıyaslandığında, faydalı model alımının, firmaların cirolarına beklendiği kadar olumlu etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında, faydalı model başvurusu yapan firmalarca alınan faydalı modellerin tamamının ticarileştirilememesi ve bu firmaların proje öncesi mali durumlarının bölge ve ülke ortalamasının altında olması sayılabilir. Buna rağmen faydalı model alan firmalarca yıllık ciro artış ortalamaları bölge ve ülke yıllık ciro artış ortalamalarının üzerindedir.

Şekil 48 Fay dalı Model Başvurusu Yapan Firmaların Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların %38'i proje ile birlikte **ulusal/uluslararası teknik ve kalite standartlarına göre sertifika/belge** başvurusu yaptığını beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek alan firmalar tarafından programın uygulandığı yıl itibariyle 41 adet yeni sertifika/belge başvurusu yapılmıştır.

Projeleri kapsamında sertifika/belge başvurusu yapan firmaların yıllık ciro artış endeksleri bölge ve ülke ciro artış endeksleri ile kıyaslandığında, sertifika/belge alımının, firmaların cirolarına beklendiği kadar olumlu etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durumun nedenleri arasında, sertifika/belge başvurusu yapan firmalarca alınan belgelerin pazarlama faaliyetlerine etki edememesi ve bu firmaların proje öncesi mali durumlarının bölge ve ülke ortalamasının altında olması sayılabilir. Buna rağmen faydalı model alan firmalarca yıllık ciro artış ortalamaları bölge ve ülke yıllık ciro artış ortalamalarının üzerindedir.

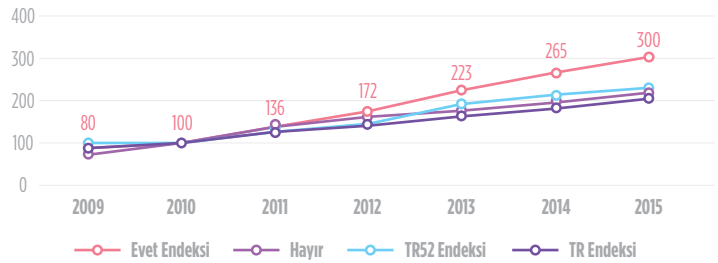

Şekil 49 Ulusal-Uluslararası Belge-Sertifika Başvurusu Yapan Firmaların Ciro Endeksleri

9.2 Programın Ar-Ge Kapasitesinin Gelişimine Etkisi

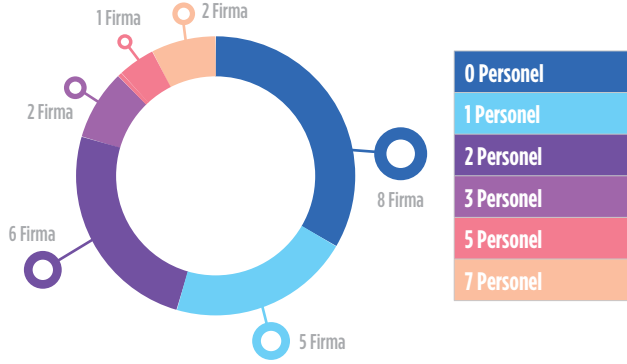
Programın, destek alan firmaların Ar-Ge kapasitelerine etkisi, değerlendirme anketleri ile sorulan sorular ile ve bu soruların tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca bu konuda sorulan soruların kontrol soruları da ankette sorularak çapraz kontrol sağlanmıştır. Bu kapsamda; destek alan firmaların Ar-Ge kapasitelerinin gelişimi, firmanın Ar-Ge faaliyetleri, teknoloji faaliyetleri, üretilen yeni ürün, yapılan yeni tasarım, alınan veya başvuru yapılan marka tescil, patent ve faydalı model ile başvuru yapılan ulusal veya uluslararası belge ile ölçülmüştür.

Program kapsamında destek alan firmaların %40'ı, projelerinin firmalarının **Ar-Ge kapasitelerinin gelişmesine** katkı sağladığını belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, Ar-Ge kapasitelerini geliştiren firmaların cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında Ar-Ge kapasitelerinin arttığını belirten firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

Şekil 50 Ar-Ge Kapasitelerini Arttıran Firmaların Ciro Endeksleri

Program kapsamında Ar-Ge kapasitesini arttıran firmaların %67'si toplamda 42 yeni **Ar-Ge personeli** istihdam etmişlerdir. Söz konusu firmaların %46'sında ise birden fazla yeni Ar-Ge personeli istihdamı yapılmıştır.

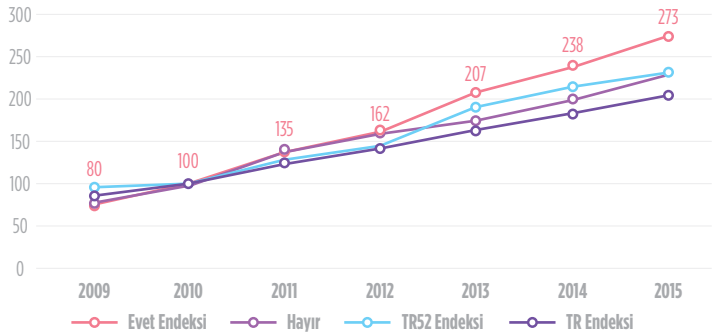

Şekil 51 Program Kapsamında İstihdam Edilen Ar-Ge Personeli Sayısı

Projeleri kapsamında Ar-Ge kapasitelerinin arttığını beyan eden firmaların %95'i, Ar-Ge faaliyetleri için proje uygulama dönemi sonundan 2015 yılı sonuna kadar toplamda 6,5 Milyon TL harcama yaptıklarını beyan etmişlerdir. Ar-Ge harcaması yapan firmaların yaptıkları toplam Ar-Ge harcama tutarları, 6 yıllık cirolarının %0,43'ünü oluşturmaktadır. TÜİK'in 2016 yılında yaptığı Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırmasına göre ülkemizde yapılan Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki payının aynı dönemler için ortalaması %0,84 olmuştur.

Programın, verilen destek miktarının %52'si oranında Ar-Ge harcaması yapılması yönünde çarpan etkisi olduğu görülmüştür.

Destek alan firmaların %36'sı, projelerinin **teknoloji geliştirmelerine** katkı sağladığını belirtmiştir. Program kapsamında destek alan firmalar 20 farklı alanda teknoloji geliştirdiklerini beyan etmişlerdir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, teknoloji geliştiren firmaların cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında teknoloji geliştiren firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

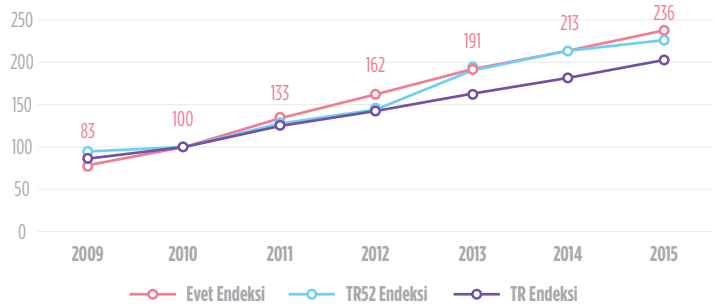

Şekil 52 Teknoloji Geliştiren Firmaların Ciro Endeksleri

9.3 Programın Verimli Üretim Artmasına Etkisi

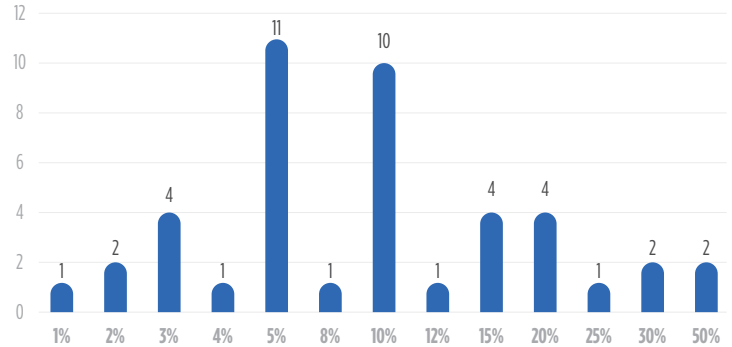
Programın, destek alan yararlanıcılarda verimli üretime etkisi, birim maliyetlerde azalma ile ilgili değerlendirme sorusu ile ve bu sorunun tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca bu soruya ek olarak kontrol sorularıyla çapraz kontroller gerçekleştirilmiştir.

Destek alan firmaların %72'si, projelerinin **birim üretim maliyetlerine azaltıcı etkisi** olduğunu belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında birim üretim maliyetleri azalan firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

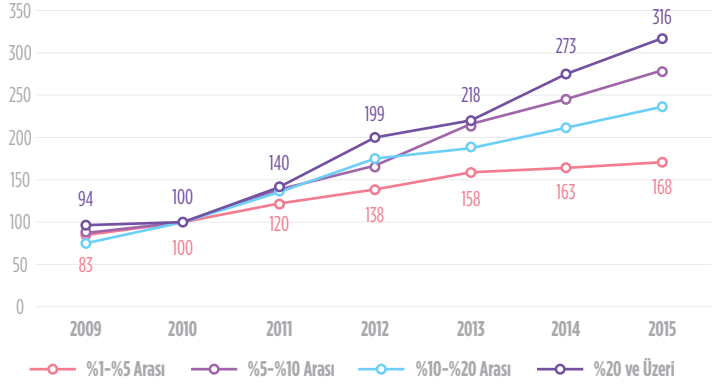
Şekil 53 Birim Üretim Maliyetlerini Azaltan Firmaların Ciro Endeksleri

Firmalarca tamamlanan projelerin maliyetler üzerindeki azaltıcı etkisi oransal olarak %1-50 arasında olduğu ifade edilmiştir. Ankete cevap verenlerin %68'i, maliyetlerinin %10'a kadar azaldığını ifade etmişlerdir. %50 ve üzerinde azaltıcı etki olduğunu düşünenlerin oranı %5'te kalmıştır.

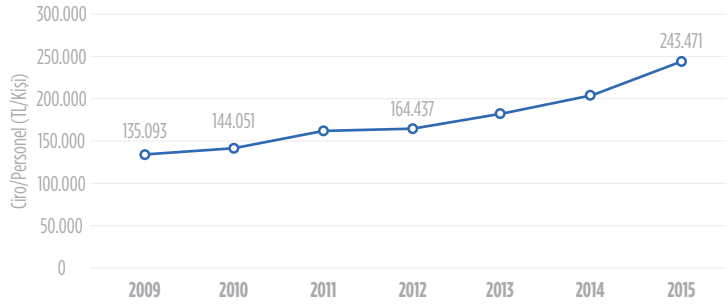
Şekil 54 Birim Üretim Maliyetlerini Azaltan Firma Sayıları ve Maliyet Azalma Oranları

Birim maliyetlerinde azalma olduğunu beyan eden firmaların yıllık ciro artışlarının birim maliyetlerindeki azalma oranına bağlı değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Projelerinin birim maliyetlerinde %20 ve üzeri azalma etkisi gösteren firmalarda ciro artışları en fazla olurken birim maliyetlerdeki azalma %1-%5 arasında kalan firmaların ciro artışları en az olmuştur.

Şekil 55 Birim Üretim Maliyetlerini Azaltan Firmaların Maliyet Azalma Oranları ile Ciro Artış Endeksleri

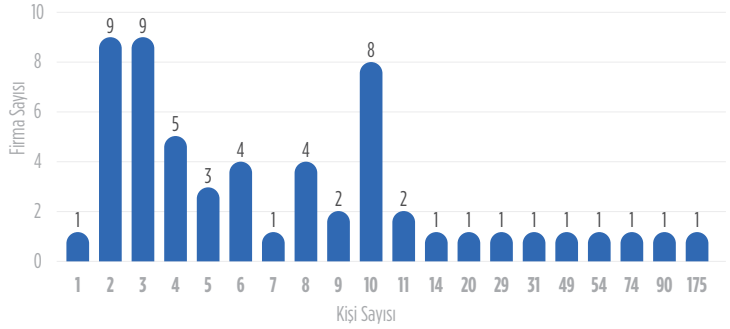
Destek alan firmaların verimli üretimine dair yapılan diğer bir değerlendirmede, **çalışan başına gerçekleştirilen ciro değerleri**, yıllar bazında incelenmiştir. Destek alan firmaların proje uygulama döneminde sağladığı yeni istihdamlar verimliliği bir nebze düşürse de, uygulama dönemi sonunda yıllara göre artan bir eğilim mevcuttur.

Şekil 56 Destek Alan Firmaların Yıllık Kişi Başına Düşen Ciro Değerleri (TL/Kişi)

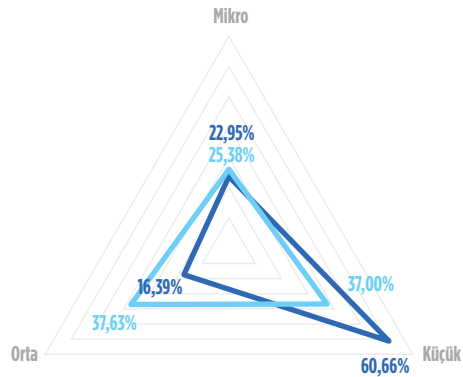
9.4 Programın İstihdam Kapasitesinin Artmasına Etkisi

Destek alan firmaların %94'ü, projeleri kapsamında **istihdam kapasitelerinin arttığını** beyan etmişlerdir. Program kapsamında destek almaya hak kazanan firmaların başvuru aşamasında 791 kişi ilave istihdam edeceğini taahhüt ettikleri, proje uygulama sürecinde 836 kişi ilave istihdam sağladıkları görülmüştür. Programda proje başına ortalama 14 kişi ilave istihdam sağlanmıştır. Program kapsamında yapılan ilave istihdamın %75'inin 2018 yılı itibarıyla devam ettirildiği görülmüştür.

Şekil 57 Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı

Program kapsamında yapılan yeni istihdamın dağılımı şirket ölçekleri düzeyinde incelendiğinde en fazla istihdamın orta ölçekli firmalarda, sonrasında küçük ölçekli firmalarda, sonrasında ise mikro ölçekli firmalarda gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca, program kapsamında destek alan firmaların sayıları ile istihdam edilen kişi sayıları beraber incelendiğinde, orta ölçekli firmaların firma başına 30,1 kişiyi, mikro ölçekli firmaların 14,5 kişiyi, küçük ölçekli firmaların ise 8 kişiyi istihdam ettiği görülmektedir.

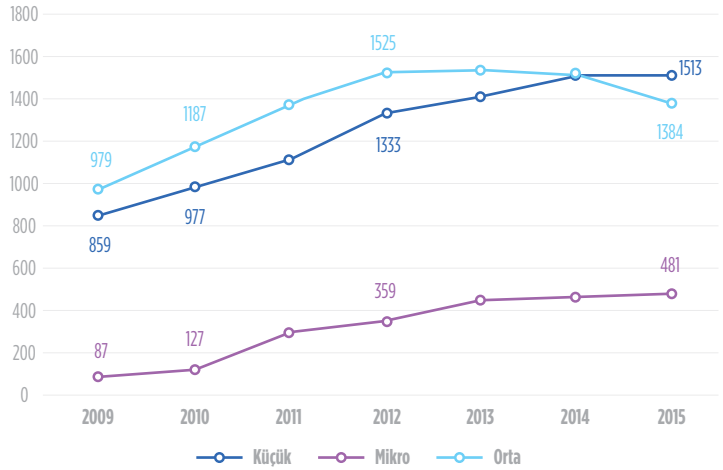
Şekil 58 Program Kapsamında Yapılan İstihdamın Şirket Ölçeklerine Göre Dağılımı

Program kapsamında istihdam için bütçe öngörülmemiş olup, firmaların taahhüt ettiği yeni istihdam sayıları, projelerin değerlendirme aşamasında ekstra puan almalarını sağlamıştır. Bu nedenle program kapsamında yapılan yeni istihdamın direk maliyeti olmamıştır. Destek alan firmalarca karşılanan istihdam maliyeti tam olarak bilinmemektedir. Ajansın destek programında gerçekleşen toplam maliyetin istihdam edilen kişi sayısına bölünmesi ile bulunan yıllık kişi başına **15.556 TL**'lik maliyet, Ajans desteğinin istihdama çarpan etkisi olarak yorumlanabilir.

Destek alan firmaların yıllara göre istihdam sayılarının değişimi incelendiğinde, proje uygulama döneminde istihdam sayılarının normal seyrinden daha fazla artış gösterdiği, 2012 yılı ile 2010 yılı arasında istihdam artışının 926 kişi olduğu, bu artışın 836 kişisinin program kapsamında istihdam edildiği görülmüştür. Firmalarda program uygulama süreci sonrasında da istihdam artışı olduğu görülmeye rağmen bu artış oranı uygulama sürecindeki oran kadar değildir.

Programın istihdam kapasitesine etkisi incelendiğinde, destek alan firmaların toplam istihdamının %35'inin projeler kapsamında yapılan ilave istihdam ile sağlandığı, firmaların uygulama süreci sonuna kadar yaptığı ilave istihdamın ise %87'sinin program kapsamında yapıldığı görülmektedir. Destek alan firmaların 2015 yılında mevcut istihdamının ise %25'inin program kapsamında yapılan yeni istihdam ile sağlandığı görülmektedir.

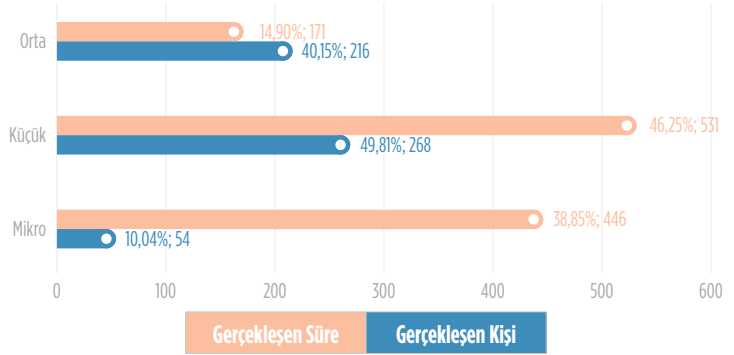
Şekil 59 Destek Alan Firmaların Yıllara Göre İstihdam Sayıları

Program kapsamında istihdam edilen ilave personelin %5,25'ini Ar-Ge personeli oluşturmaktadır.

9.5 Programın İnsan Kaynakları Kapasitesinin Gelişimine Etkisi

Destek alan firmaların %70'i projeleri kapsamında **insan kaynakları kapasitelerinin arttığını** beyan etmişlerdir. Program kapsamında desteklenen firmalar proje başvurularında mevcut personel veya yeni istihdam edilecek personel olmak üzere toplamda, 531 kişiye 818 saat eğitim verileceğini taahhüt etmiş, proje uygulama sürecinde 538 kişiye 1148 saat eğitim verilmiştir. Yeni istihdam edilen personelin %68'i eğitime tâbi tutulmuştur. Gerçekleşen eğitimler firma sayılarına göre incelendiğinde, firma başına 13 kişinin 28'er saat eğitildiği görülmektedir. Firma başına gerçekleşen istihdam sayısının ortalama 14 olduğu hatırlandığında, insan kaynakları kapasitesinin artmasına yönelik yapılan eğitimlerin yeni istihdam edilen kişilere yapıldığı yorumlanabilir.

İnsan kaynakları kapasitesinin artmadığını beyan eden firmalar projelerinde, 31 kişiyi 3'er saat eğitime tâbi tutmayı taahhüt etmişlerdir. Firmalar ile yapılan görüşmelerde bu eğitimlerin ekipman kullanımı ile ilgili olduğu ve insan kaynakları kapasitesinin artmasına fark edilebilir bir etkisi olmadığını beyan etmişlerdir.

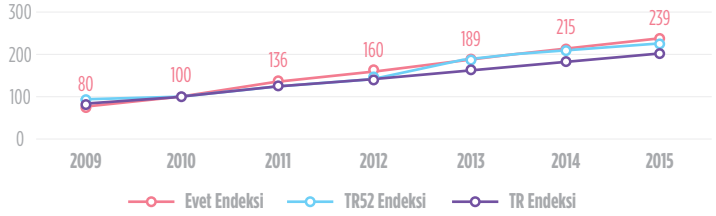
Şekil 60 Şirket Ölçeklerine Göre Eğitim Alan Personel Sayıları ve Eğitim Süreleri

Program kapsamında verilen eğitimlerin şirket ölçeklerine göre dağılımı incelendiğinde, mikro ölçekli firmalarda daha az kişiye daha fazla süreli eğitim verildiği, orta ölçekli firmalarda ise daha fazla kişiye daha az eğitim verildiği görülmektedir. Program kapsamında verilen eğitimlerin yarısının hem süre bakımından hem de kişi bakımından küçük ölçekli firmalarda yapıldığı görülmektedir.

9.6 Programın Üretim Kapasitesinin Artmasına Etkisi

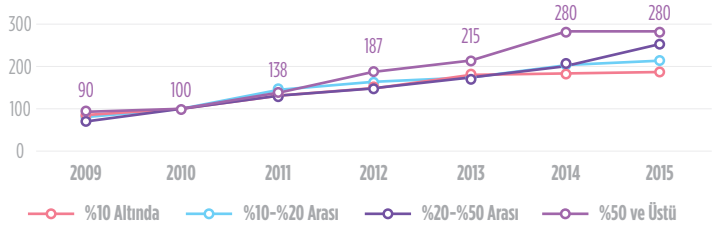
Programın, destek alan yararlanıcıların **üretim kapasitesine etkisi**, değerlendirme anketleri ile sorulan sorular ile ve bu soruların tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca etki ile ilgili anket sorularının kontrol soruları da bulunmaktadır. Değerlendirmede, üretim kapasitesinin artışı, firmanın üretim kapasitesi, kapasite oranları, projenin üretimin modernleşmesine katkısı, projenin kapasite artışına katkısı ile proje kapsamında alınan ekipmanların toplam üretim hattındaki oranı ile ölçülmüştür.

Destek alan firmaların %89'u, projelerinin **üretim kapasitelerinin modernleşmesine katkı** sağladığını belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında üretim kapasitelerinin modernleşmesine katkı sağlayan firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

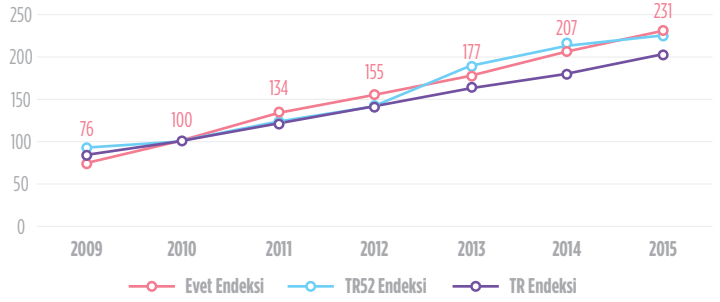
Şekil 61 Üretim Kapasiteleri Modernleşen Firmaların Ciro Endeksleri

Projelerinin, üretim hatlarının modernleşmesine katkı sağladığını beyan eden firmaların %64'ü, proje ile üretim hatlarında %20'ye kadar, kalan %36'sının ise %20'nin üzerinde kapasite artışı sağladığını belirtmiştir. **Kapasite artış oranlarının** yıllık ciro artış oranlarına etkisi değerlendirildiğinde, en yüksek ciro artışının %50'nin üzerinde kapasite artışı sağlayan firmalarda olduğu görülmüştür. Modernleşmenin sağladığı kapasite artışları ile ciro artışları arasında da pozitif korelasyon görülmektedir.

Şekil 62 Üretim Kapasiteleri Modernleşen Firmaların Kapasite Artış Oranları ile Ciro Endeksleri

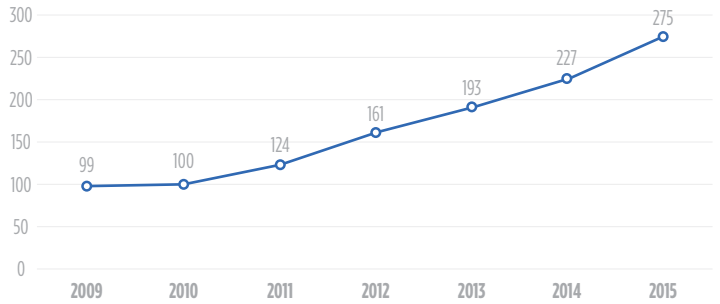
Destek alan firmaların %90'ı, projelerinin **üretim kapasitelerinin artmasına katkı** sağladığını belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında üretim kapasitelerini arttıran firmaların, ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

Şekil 63 Üretim Kapasiteleri Artan Firmaların Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların program kapsamında aldıkları ekipmanların toplam makine parkuru içerisindeki oranının ortalama %29 olduğu görülmüştür. Makine parkuru içerisindeki bu artışın üretim kapasitesinin artışına etkisi ise ortalama %25 olmuştur.

Destek alan firmaların **yıllık üretimleri** endeks bazında değerlendirildiğinde, firmaların üretimlerindeki yıllık ortalama %23 artışın firmaların %25'lik üretim kapasitesi artışı ile uyumlu olduğu görülmektedir.

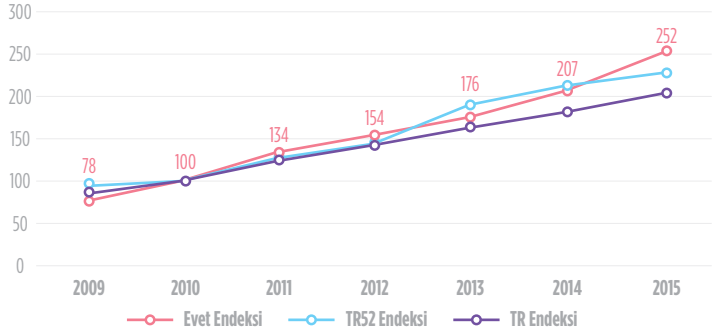
Şekil 64 Program Kapsamında Destek Alan Firmaların Yıllık Üretim Endeksleri

9.7 Programın İhracatın Artmasına Etkisi

Programın, destek alan yararlanıcıların ihracatına etkisi, değerlendirme anketleri ile sorulan sorular ile ve bu soruların tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca etki ile ilgili anket sorularının kontrol soruları da bulunmaktadır. Bu kapsamda; ihracatın artması, firmanın ihracat verileri ve ihracat pazarları bilgileri ile ölçülmüştür.

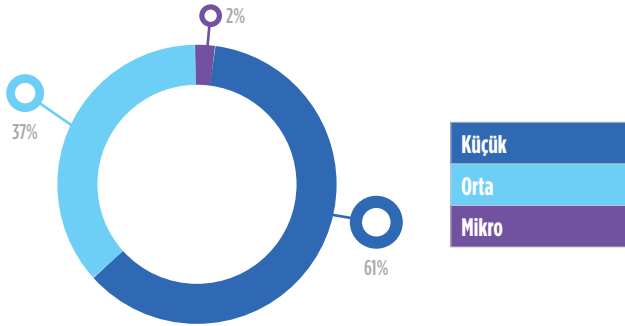
Destek alan firmaların %46'sı, projelerinin **ihracatlarının artmasına** katkı sağladığını belirtmiştir. Bu firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, cirolarıyla bu durumu desteklediği görülmektedir. Proje kapsamında ihracat kapasiteleri artan firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir.

Program kapsamında projelerinin ihracat kapasitesine katkı sağladığını belirten firmalar, toplamda 47 Milyon Dolar (105 Milyon TL) ihracat gerçekleştirmiştir. Gerçekleşen ihracatın %14'ü Karaman ilinden, %86'sı ise Konya ilinden yapılmıştır.

Şekil 65 İhracatlarını Arttıran Firmaların Ciro Endeksleri

Gerçekleştirilen ihracat değerleri firma ölçeklerine göre değerlendirildiğinde, programın küçük ölçekli firmaların ihracat performanslarına daha fazla etki ettiği anlaşılmıştır. Mikro ölçekli firmaların ihracat performanslarına programın etkisi beklenen düzeyin altında kalmıştır.

Şekil 66 İhracatlarını Arttıran Firmaların Şirket Ölçeklerine Göre Dağılımı

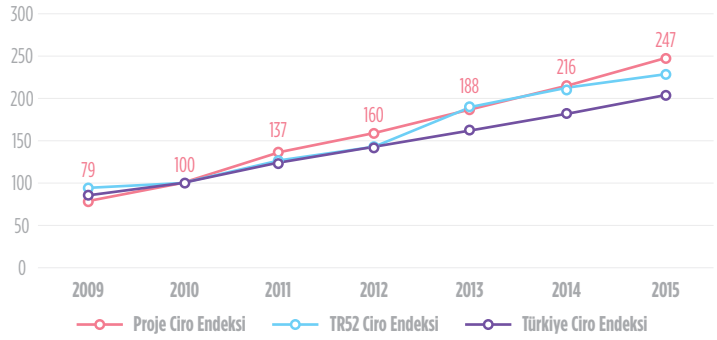
Program kapsamında destek alan firmaların %23'ü projeleri ile 4 farklı kıtada 30 yeni ülkeye ihracat yapmaya başladıklarını beyan etmişlerdir.

9.8 Programın Ciro Artışına Etkisi

Programın, destek alan yararlanıcıların cirolarının artmasına etkisi, değerlendirme anketleri ile sorulan sorular ile ve bu soruların tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca etki ile ilgili anket sorularının kontrol soruları da bulunmaktadır. Bu kapsamda firmaların yıllık ciro bilgileri kullanılmıştır.

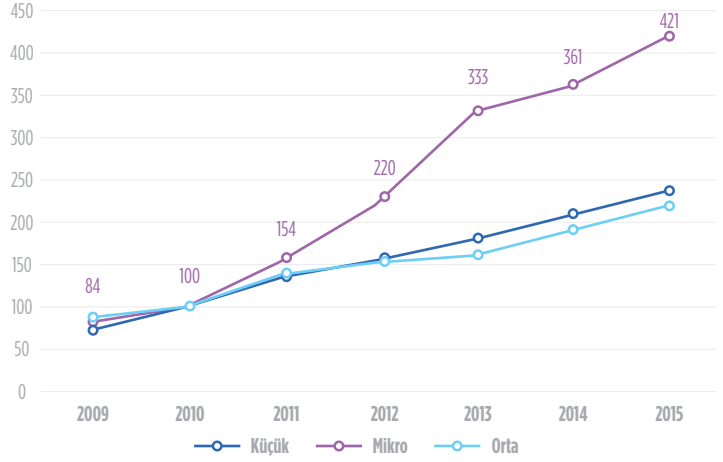
Destek alan firmaların yıllık ciro ortalamaları ile TR52 Bölgesi ve Türkiye ciro ortalamaları kıyaslandığında, destek alan firmaların ciro ortalamalarının yıllık artış oranları bölgedeki ve ülkedeki ciro artış ortalamalarının üstündedir. Destek alan firmaların yıllık ciro artış oranı %21 olurken bu oranın TR52 bölgesi için %16, ülkemiz için ise %15 olduğu görülmüştür.

Destek alan firmaların 2009 yılı ciro ortalamaları TR52 bölgesi ve ülkemiz ciro ortalamalarının altındayken program ile TR52 bölgesi ve ülkemiz ciro ortalamalarının üzerinde çıkmıştır. Nitekim 2009-2015 yılları arasında destek alan firmaların cirolarındaki artış 3,13 kat, TR52 bölgesindeki firmaların 2,42 kat, ülkemizdeki firmaların ise 2,39 kat olmuştur.

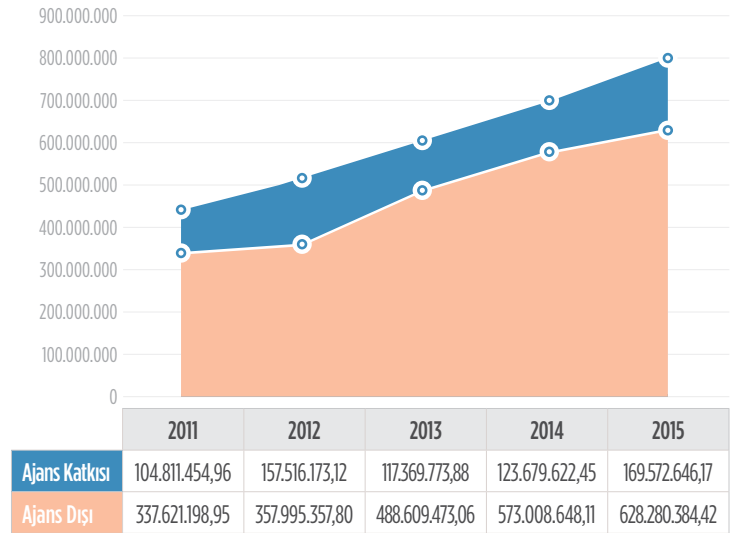
Şekil 67 Destek Alan Firmaların Yıllık Ciro Artış Endeksleri

Destek alan firmalardaki ciro artışlarının en fazla mikro ölçekli firmalarda olduğu görülmektedir. Bu firmalardaki ciro artışı proje uygulama dönemi başlangıcına göre 4 katından fazla gerçekleşmiştir.

Şekil 68 Destek Alan Firmaların Ölçeklerine Göre Ciro Endeksleri

Destek alan firmaların makine parkuru, üretim kapasiteleri ve miktarlarındaki artış değerleri incelendiğinde; programın firmaların ciroları üzerinde ortalama %23'lük bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır.

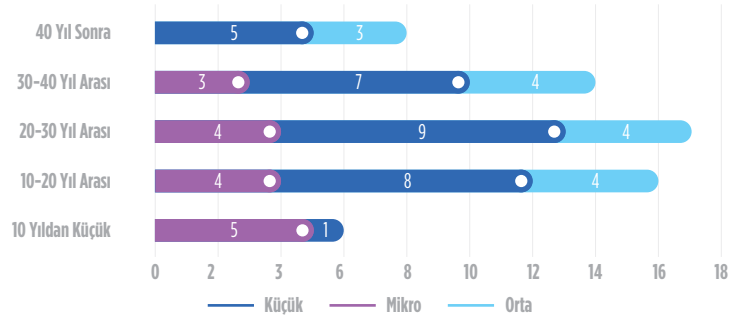
Şekil 69 Destek Alan Firmaların Ciro Artışlarına Ajans Katkısı

Destek alan firmaların 2011-2015 yılları arası cirolarının toplamı 3,059 Milyar TL olurken projeleri kapsamında alınan ekipmanlar ile gerçekleştirilen üretimden elde edilen ciro 673 Milyon TL olmuştur. Firmaların ortalama yıllık ciro toplamı 611,8 Milyon TL olurken, projeleri ile gerçekleştirilen üretimden elde edilen ciro 134,6 Milyon TL olmuştur. Destek programı kapsamında 12,4 Milyon TL hibe verilerek yıllık 134,6 Milyon TL daha fazla ciro yapılmasına katkı sağlanmıştır.

9.9 Programın Dolaylı Etkileri

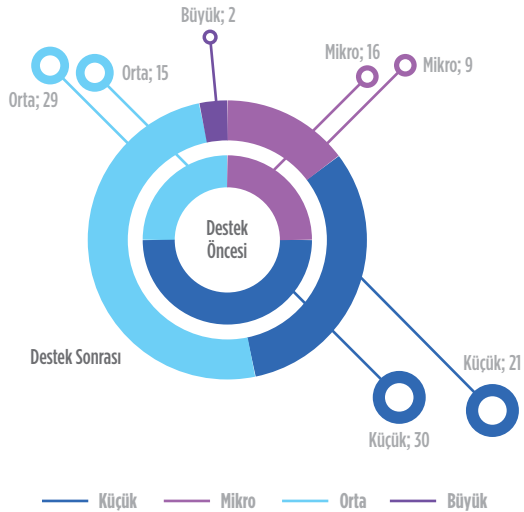
Program ile destek alan firmaların firma yaşları incelendiğinde, destek almaya hak kazanan firmaların yaşlarının 9 ile 90 yıl arasında değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Firmaların yaklaşık %84'ü 10-40 yaş aralığında yer almaktadır. Projelerini başarıyla tamamlayan 90 yaş üzeri 5 firma yer almaktadır.

Destek alan firmaların yaşları şirket ölçeklerine göre incelendiğinde destek öncesi mikro ölçekli firmaların %65'inin, küçük ölçekli firmaların ise %97'sinin 10 yıldan büyük olduğu görülmektedir. Destek alan firmaların içinde 20 yıl ve daha fazla süredir mikro ölçekli firma olarak faaliyetini sürdürmesi, destek ile beraber firmaların ölçek değiştirmesi Ajans desteğinin firmalar üzerindeki etkisinin en açık örneklerinden birisidir.

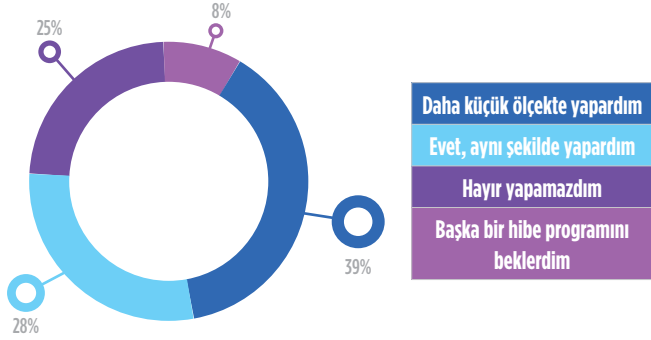
Şekil 70 Destek Alan Firmaların Başvuru Yaptığı Dönemdeki Firma Yaşları

Program kapsamında destek alan firmaların %41'inde **firma ölçeklerinin** projeler ile büyüdüğü görülmüştür. Destek programı ile, 2 firma orta ölçekten büyük ölçeğe, 16 firma küçük ölçekten orta ölçeğe, 7 firma ise mikro ölçekten küçük ölçeğe geçmiştir.

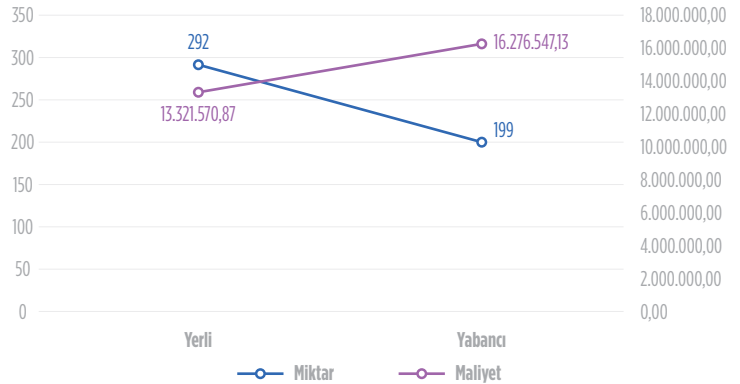
Şekil 71 Destek Alan Firmaların Destek Sonrası Firma Ölçeklerindeki Değişim

Destek programının, yatırımcılar üzerinde yatırımı öne çekme ve tetikleme etkisinin olduğu görülmektedir. Destek alan firmaların %72'si destek programının olmaması durumunda yatırımlarını yapamayacağını, daha küçük ölçekte yapabileceğini ya da başka bir hibe programını bekleyeceğini belirtmiştir. Diğer taraftan mevcut imkanlarıyla yatırım yapabilecek %28'lik firmaya destek verilmesi, programın yerindelik bakımından hedef kitleye ulaşma noktasında soru işareti oluşturmaktadır.

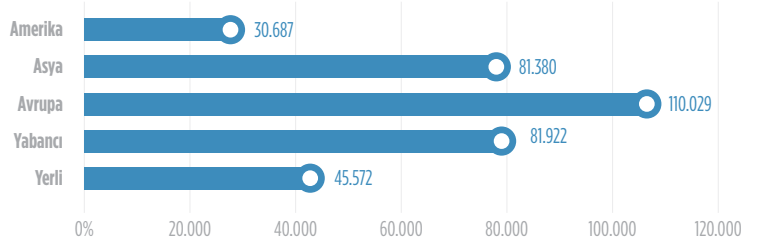
Şekil 72 Destek Programının Firmaların Yatırım Kararına Etkisi

Destek programı kapsamında 29,6 Milyon TL tutarında 662 makine alınmıştır. Alınan makinelerin miktar bakımından %41'i, maliyet bakımından ise %55'i ithal edilmiştir. İthalatın %61'i ağırlıklı olarak Çin, Japonya ve Tayvan olmak üzere Asya ülkelerinden, %26'sı ağırlıklı olarak Almanya ve İtalya olmak üzere Avrupa ülkelerinden, %12'si Amerika'dan, %1'i ise Avusturya'dan gerçekleştirilmiştir. Destek program kapsamında alınan makinelerin miktar bakımından %59'u, maliyet bakımından ise %45'i yerli üreticilerden sağlanmıştır.

Şekil 73 Program Kapsamında Alınan Makine ve Ekipmanların Sayı ve Maliyet Ortalaması

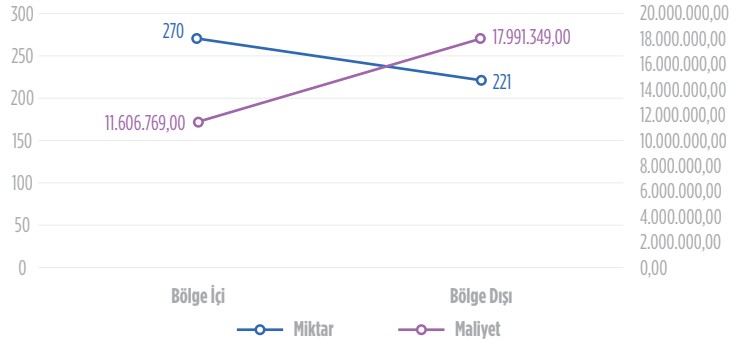
Alınan **makinelerin birim fiyatları** incelendiğinde ithal edilen makinelerin ortalama birim fiyatlarının ülkemizde üretilen makinelerin ortalama birim fiyatlarından 1,8 kat fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 74 Program Kapsamında Alınan Makinelerin Ortalama Birim Fiyatları

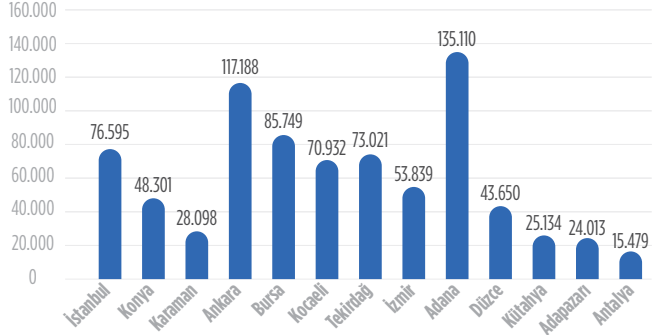
Programın dolaylı negatif etkilerinden birisi de verilen destek miktarından daha fazla tutarda makine ithalatına neden olmasıdır. Program kapsamında 12,4 milyon destek ile 16,3 milyon TL ithalat yapılmasına etki edilmiştir.

Destek programı kapsamında alınan **makinelerin satıldığı iller** incelendiğinde, miktar bakımından %55'inin bölge içinden %45'inin ise bölge dışından temin edildiği görülmektedir. Buna karşın bölge içinden temin edilen makinelerin maliyetleri toplam maliyetin %40'ını oluştururken bölge dışından temin edilen makineler toplam maliyetin %60'ını oluşturmuştur.

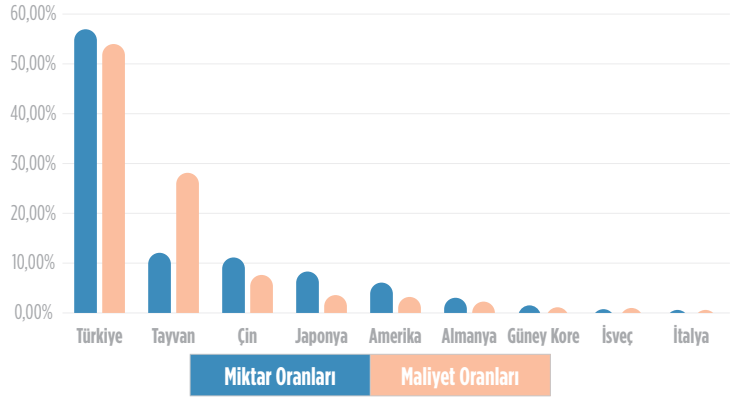
Şekil 75 Program Kapsamında Alınan Makinelerin Bölge İçi/Bölge Dışı Olmasına Göre Sayı ve Maliyetleri

Bölge içinden temin edilen makinelerin ortalama birim maliyeti 43 Bin TL olurken, bölge dışından temin edilen makinelerin ortalama birim maliyeti 81,5 Bin TL olmuştur. Satın alınan makinelerin ortalama birim maliyeti 60 Bin TL olmuş, Konya ve Karaman illerinden alınan makinelerin birim maliyetleri ortalama maliyetin altında kalmıştır.

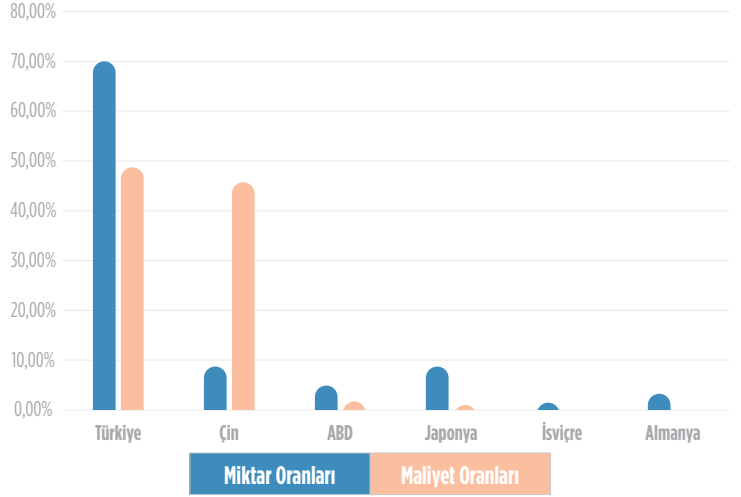
Şekil 76 Program Kapsamında Alınan Makinelerin İl Bazında Ortalama Maliyetleri

Destek programı kapsamında Konya ilinden temin edilen makinelerin üretim yerleri incelendiğinde, miktar olarak %57'sinin maliyet olarak ise %54'ünün yerli olduğu görülmektedir. Konya'dan temin edilen yerli makinelerin ortalama birim maliyeti 46 Bin TL, yabancı makinelerin maliyeti ise 47 Bin TL olmuştur.

Şekil 77 Program Kapsamında Konya'dan Alınan Makinelerin Menşesine Göre Sayı ve Maliyet Oranları

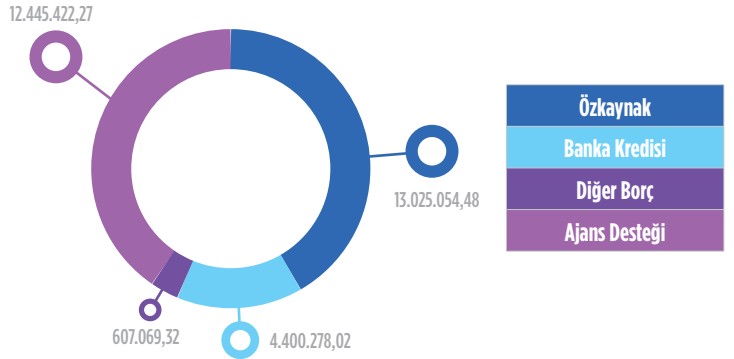
Destek programı kapsamında Karaman ilinden temin edilen makinelerin üretim yerleri incelendiğinde, miktar olarak %70'inin maliyet olarak ise %49'unun yerli olduğu görülmektedir. Karaman'dan temin edilen yerli makinelerin ortalama birim maliyeti 19,5 Bin TL, yabancı makinelerin maliyeti ise 33,5 Bin TL olmuştur.

Şekil 78 Program Kapsamında Karaman'dan Alınan Makinelerin Menşine Göre Sayı ve Maliyet Oranları

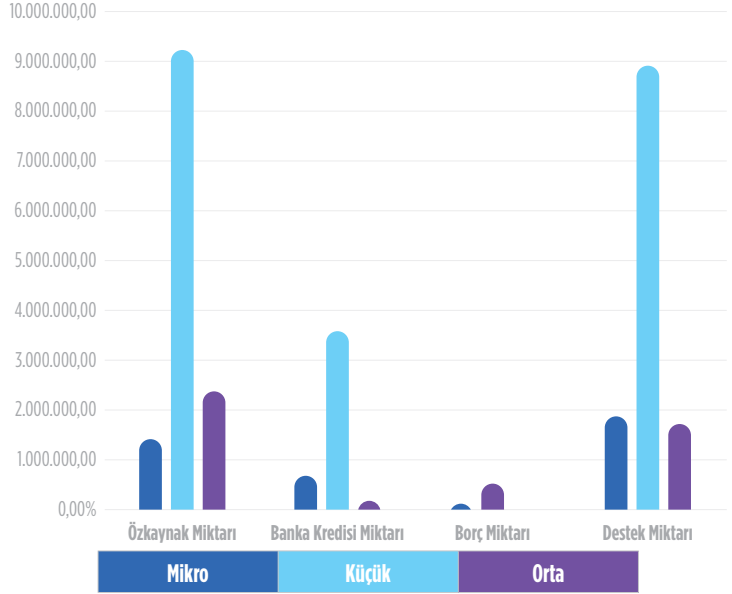
Programın pozitif çarpan etkilerinden birisi de destek alan firmaların haricinde bölgede üretim yapan makine ve ekipman imalatı sektöründeki firmaların program kapsamında dolaylı olarak desteklenmesidir. Program ile verilen 12,4 Milyon TL tutarındaki desteğin yaklaşık %94'ü olan 11,6 Milyon TL'si bölge içinde kalmıştır.

Program kapsamında **yapılan yatırımların finansmanı** %41'i Ajans desteği ile, %59'u ise eş finansman desteği ile sağlanmıştır. Eş finansman için ihtiyaç duyulan finansmanın %72'si özkaynaklar ile, %25'i Banka kredileri ile geri kalan %3'ü ise diğer borçlar ile sağlanmıştır.

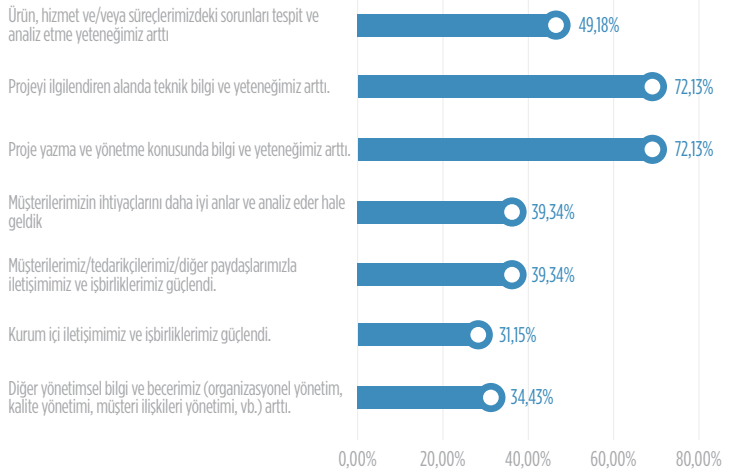
Şekil 79 Program Kapsamında Yapılan Yatırımların Finansman Dağılımı

Program kapsamında gerçekleştirilen destek miktarının %36'sı oranında banka kredisi kullanılmıştır. Destek alan firmaların projeleri kapsamında kullandıkları finansman yapısı ölçeklerine göre incelendiğinde; mikro ölçekli firmalarda destek kullanma oranlarının %46, özkaynak kullanma oranlarının %36, banka kredisi kullanma oranlarının ise %16 olduğu görülmüştür. Aynı oranlar sırasıyla küçük ölçekli firmalar için %40, %42 ve %16 olurken orta ölçekli firmalar için %40, %55 ve %4 olmuştur.

Şekil 80 Program Kapsamında Yapılan Yatırım Finansmanının Şirket Ölçeklerine Göre Dağılımı

Program kapsamında destek alan firmaların projeleri ile mali kazanımları **haricinde farklı kazanımları** da olmuştur. Destek alan firmalar, proje yazma ve yönetme konusunda yeteneklerini, teknik bilgi ve becerilerini, sorunları tespit ve analiz yeteneklerini, müşteri ihtiyaçlarını analiz etme yeteneklerini, iletişim ve işbirliği yeteneklerini ve diğer yönetsel bilgi ve becerilerini arttırmıştır.

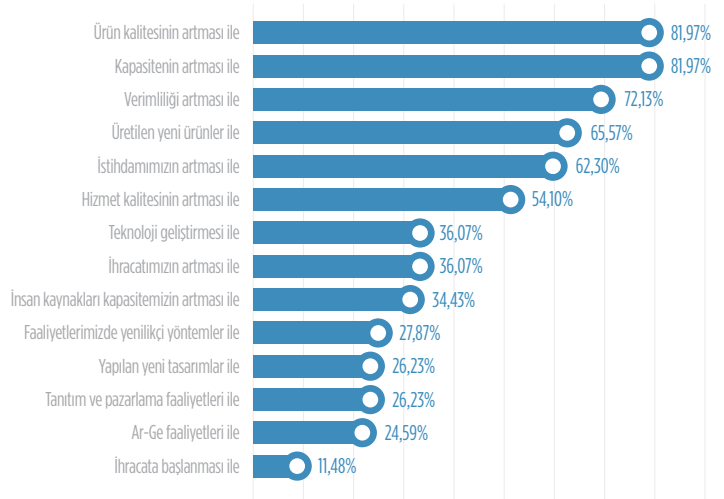

Şekil 81 Destek Alan Firmaların Dolaylı Kazanımları

Destek alan firmaların %15'i uyguladıkları projenin işletmelerinde atıkların geri dönüşümüne katkı sağladığını belirtmiştir. Bu firmalarda atıkların geri dönüşüm oranları %1 ile %70 arasında değişkenlik göstermiştir.

Programın önceliklerine göre firmaların uygulamış olduğu projelerin program hedeflerine ulaşılmasındaki katkısı ve performansı incelendiğinde; üretim kapasitesini arttıran, ürün ve hizmet kalitesini arttıran, verimlilik artışı sağlayan, yeni ürünlerin üretimini gerçekleştiren ve istihdamlarını arttıran firmaların cirolarını diğer faaliyetleri ve öncelikleri olan firmalara nazaran daha fazla arttırabildiği görülmüştür. Programın birçok önceliğine hitap eden bu faaliyetlerin program hedeflerini gerçekleştirmede daha başarılı olduğu söylenebilir. Programda tanımlanan önceliklerin çok fazla olması, firmaların birçok önceliğe başvurabilmesi, program öncelikleri ile ilgili performans değerlendirmesi yapılmasına imkân vermemiştir.

Sonuç olarak projelerinde Öncelik 2 ve Öncelik 3 ile tanımlanan faaliyetler yapan firmaların program hedeflerine ulaşılmasına daha çok katkı sağladığı, Öncelik 1 ile tanımlanan faaliyetler yapan firmaların program hedeflerine ulaşılmasına kısmen katkı sağladığı, diğer önceliklerde tanımlanan faaliyetlerin program hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkısı olmadığı tespit edilmiştir.

Şekil 82 Program Kapsamında Firmalarca Yapılan Faaliyetlerin Program Hedeflerini Gerçekleştirme Performansı

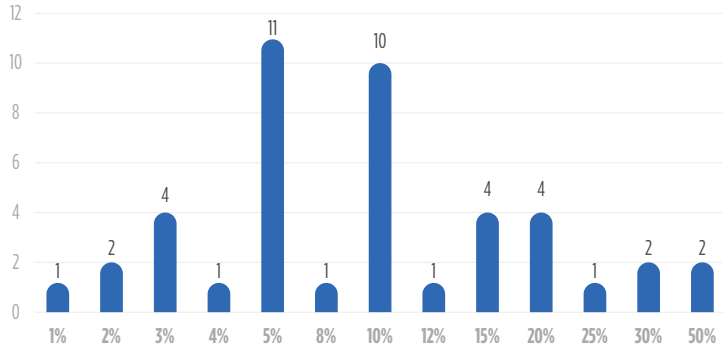

9.10 Tespitler

1. Program kapsamında yenilikçilik kapasiteleri artırılan firmaların ciro artış endeksleri incelendiğinde, en fazla yıllık ciro artışının yeni ürün üreten veya ürün kalitelerini arttıran firmalarda olduğu görülmektedir. Program kapsamında desteklenen projelerde patent başvurusu, faydalı model başvurusu ve standart/belge başvurusu yapan firmalardaki yıllık ciro artışları yeni ürün üreten firmalara nazaran daha az gerçekleşmiştir.
2. Öncelik 1’de belirlenen “İşletmelerin marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi yoluyla kalite ve rekabet güçlerinin artırılması” hedefinin kısmen gerçekleştirildiği, işletmelerde marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesiyle rekabet güçlerinin artırılmasına kısmen etki edildiği görülmüştür.
3. Öncelik 2’de belirlenen “İşletmelerde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve ilgili ulusal ve uluslararası belgelerin alınmasının sağlanarak hizmet ve ürün kalitesinin artırılması” hedefinin gerçekleştirildiği, programın ürün ve hizmet kalitelerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür.
4. Öncelik 3’de belirlenen “Bölgede yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile işletmelerin üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması” hedefinin gerçekleştirildiği, programın firmaların yeni ürünler üretmesine, yenilikçi ve verimli üretim yöntemleriyle kapasitelerinin ve verimliliklerinin artmasına katkı sağladığı buna karşın firmaların teknoloji geliştirmelerine kısmen katkı sağladığı görülmüştür.
5. Program kapsamında Ar-Ge kapasitesini geliştiren firmalar incelendiğinde, en fazla ciro artışının Ar-Ge harcaması yapan, yeni Ar-Ge personeli istihdam eden, teknoloji geliştiren ve bunların sonucunda yeni ürün üreten firmalarda gerçekleştiği görülmektedir. Proje kapsamında Ar-Ge faaliyetlerini yeni ürün üreterek ticarileştiremeyen firmaların ciro artışları, yeni ürün üreten firmalara nazaran daha az kalmıştır. Programın Ar-Ge faaliyetlerini geliştirip ticarileştirebilen firmalara katkı sağladığı, ticarileştiremeyen firmalara ise kısmen katkı sağladığı görülmüştür.
6. Program, firmaların birim maliyetlerinin azalmasına ve verimli üretim yapabilmesine olanak sağlamış, projeleri ile verimliliklerini %10’un üzerinde arttıran firmaların cirolarının artmasına katkı sağlamıştır.
7. Program, öncelik hedeflerinde yer verilmemesine ve bütçede destek kalemi olmamasına rağmen istihdama önemli bir katkı sağlamıştır. Program kapsamında istihdam edilenlerin %75’inin halen çalışıyor olması ve proje kapsamında eğitim alması, insan kaynakları kapasitesinin artmasıyla yakından ilişkilidir.
8. Program, destek alan firmaların üretim kapasitelerine %25’lik ek üretim kapasitesi sağlayarak cirolarının yıllık ortalama %23 oranında artmasına katkı sağlamıştır. Destek programı kapsamında 12,4 Milyon TL hibe verilerek yıllık 134,6 Milyon TL daha fazla ciro yapılmasına katkı sağlamıştır.
9. Program, destek alan firmaların ihracat kapasitelerini arttırarak destek tutarının 8,7 katı oranında ihracat yapılmasına katkı sağlamıştır.
10. Program, destek alan firmaların %41’inde ölçüklerinin büyümesine katkı sağlamıştır.
11. Program, firmaların yatırım yapma kararlarına olumlu katkı sağlamıştır.

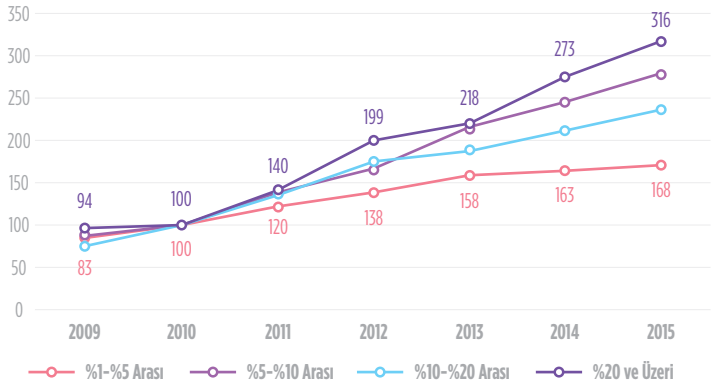
10. PROGRAMIN VERİMLİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Programın, destek alan yararlanıcılarda verimli üretime etkisi, birim maliyetlerde azalma ile ilgili değerlendirme sorusu ile ve bu sorunun tamamlayıcısı olan verilerle incelenmiştir. Ayrıca bu soruya ek olarak kontrol sorularıyla çapraz kontroller gerçekleştirilmiştir. Destek alan firmaların %72'si, projelerinin birim üretim maliyetlerine azaltıcı etkisi olduğunu belirtmiştir. Firmalarca tamamlanan projelerin maliyetler üzerindeki azaltıcı etkisi oransal olarak %1-50 arasında olduğu ifade edilmiştir. Ankete cevap verenlerin %68'i, maliyetlerinin %10'a kadar azaldığını ifade etmişlerdir. %50 ve üzerinde azaltıcı etki olduğunu düşünenlerin oranı %5'te kalmıştır.

Şekil 83 Birim Üretim Maliyetlerini Azaltan Firma Sayıları ve Maliyet Azalma Oranları

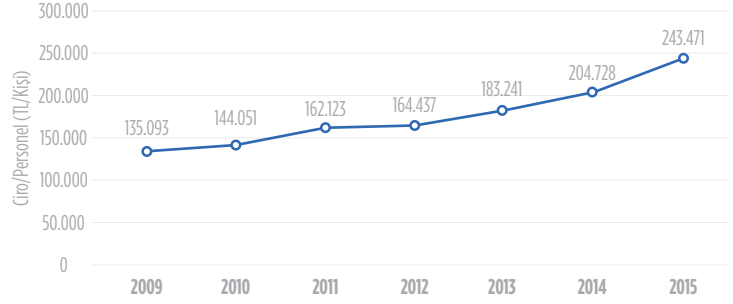
Birim maliyetlerinde azalma olduğunu beyan eden firmaların yıllık ciro artışlarının birim maliyetlerindeki azalma oranına bağlı değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Projelerinin birim maliyetlerinde %20 ve üzeri azalma etkisi gösteren firmalarda ciro artışları en fazla olurken birim maliyetlerdeki azalma %1-%5 arasında kalan firmaların ciro artışları en az olmuştur.

Şekil 84 Birim Üretim Maliyetlerini Azaltan Firmaların Maliyet Azalma Oranları ile Ciro Artış Endeksleri

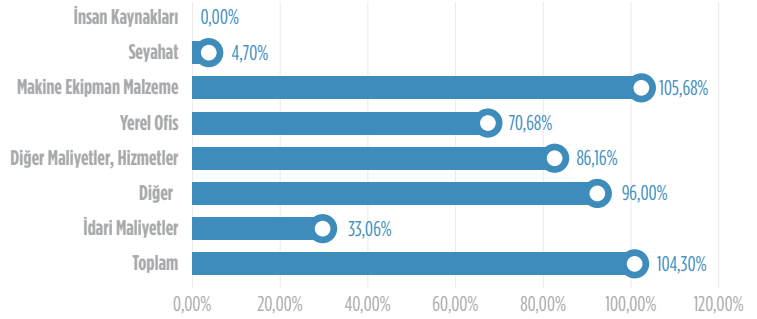
Destek alan firmaların verimli üretimine dair yapılan diğer bir değerlendirmede, **çalışan başına gerçekleştirilen ciro değerleri**, yıllar bazında incelenmiştir. Destek alan firmaların proje uygulama döneminde sağladığı yeni istihdamlar verimliliği bir nebze düşürse de, uygulama dönemi sonunda yıllara göre artan bir eğilim mevcuttur.

Şekil 85 Destek Alan Firmaların Yıllık Kişi Başına Düşen Ciro Değerleri (TL/Kisi)

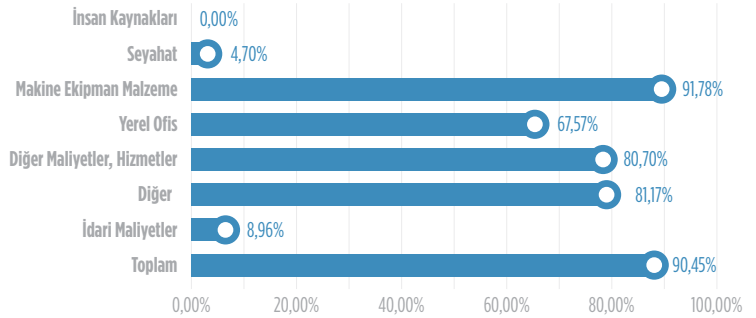
10.1 Projelerde Bütçe ve Destek Kullanım Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Programda kullanılan bütçe tertipleri ve kalemleri, Kalkınma Ajansları meri mevzuatında belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. Bu formata göre proje bütçeleri, insan kaynakları, seyahat, makine ekipman, yerel ofis, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır. Projelerini başarıyla tamamlayan firmaların proje bütçelerini kullanım oranları, sözleşmeye bağlanan bütçe miktarının çok az üzerinde %104 gibi bir oranla gerçekleşmiştir. Programda en az bütçe gerçekleştirmeleri, %4,7 oranla seyahat bütçesi ile %33 oranla idari maliyetler bütçesinde gerçekleşmiştir. İnsan kaynakları bütçesi bu programda uygun maliyet olarak değerlendirilmemiştir.

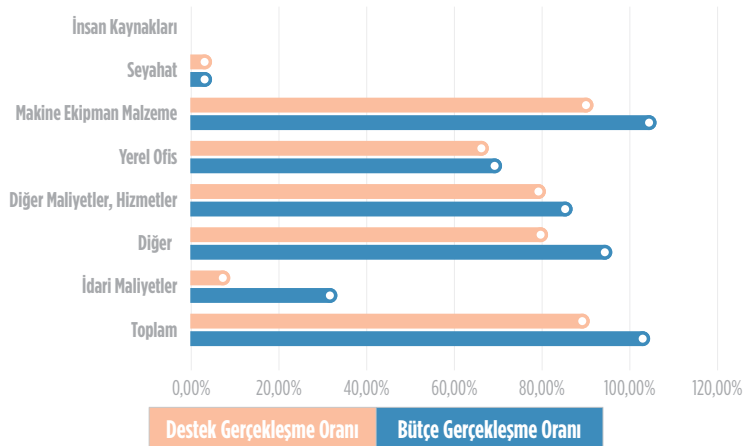
Şekil 86 Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

Tamamlanan projelerde gerçekleşen destek tutarları incelendiğinde; programda kullanılan destek tutarının sözleşmeye bağlanan destek tutarına oranının %90'ı oranında kaldığı görülmüştür. Programda, bütçe gerçekleşmesinin %104 oranında, destek gerçekleşmesinin %90 oranında olması, bütçe revizyonlarının isabetsiz yapılması, sözleşme imzalanan tarih ile satın alma faaliyetinin yapıldığı tarih arasında kur farklarının ortaya çıkması ve uygun olmayan maliyetlerin oluşmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Programda en az destek gerçekleşmeleri, %5 oranla seyahat bütçesi ile %9 oranla idari maliyetler bütçesinde gerçekleşmiştir. İnsan kaynakları bütçesi bu programda uygun maliyet olarak değerlendirilmemiştir.

Şekil 87 Tamamlanan Projelerde Destek Gerçekleşme Oranları

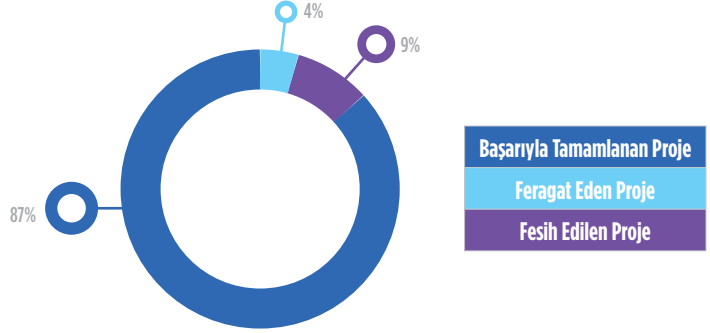
Programda gerçekleşen bütçe ve destek oranları birlikte incelendiğinde, sözleşmeye bağlanan bütçe ve destek oranları ile gerçekleşen bütçe ve destek oranları arasında %7 oranında bir sapmanın meydana geldiği görülmektedir. Uygun olmayan maliyetlerin oluşması ile gerçekleşen destek tutarı azalmış, kur farklarının oluşması ve kısmen yapılan yanlış bütçe revizyonları ile gerçekleşen bütçe artmıştır. Proje bütçesinde ortaya çıkan bu artışı proje sahipleri aynı katkı olarak karşılamışlardır.

Şekil 88 Tamamlanan Projelerde Bütçe ve Destek Gerçekleşme Oranları

10.2 Projelerde Planlama ve Yürütme Verimliliğinin Değerlendirilmesi

Programda sözleşmeye hak kazanan proje yararlanıcılarının bazıları sözleşme imzalamadan önce (feragat), bazıları da sözleşme imzalandıktan sonra (fesih) proje uygulamasından vazgeçmişlerdir. Destek almaya hak kazanıp sözleşmeden feragat eden firma sayısı 3 adettir. Sözleşmesini imzalayıp belirli nedenlerden dolayı sözleşmesini fesih edenlerin sayısı 7 adettir. Sözleşmelerini fesheden firmaların en fazla döviz kurlarında oluşan kur farklarını, firmaların sermaye yapısının bozulmasını ve söz konusu projenin yatırım teşvik sisteminden faydalanılarak yapılacak olmasını gerekçe gösterdikleri görülmüştür.

Şekil 89 Destek Almaya Hak Kazanan Projelerin Tamamlanma Durumları

Programda gerçekleşen fesih taleplerinden dolayı kullanılmayan destek tutarı oluşmuştur. Ajansların uygulama döneminde tâbi oldukları mevzuata göre, sözleşme imzalanmadan önce feragat edilen projelerdeki destek tutarları yedek projelerde değerlendirilebilirken, sözleşmelerin imzalanmasından sonra kullanılmayan proje bütçeleri programdaki yedek projelerde kullanılmamaktadır. Kullanılmayan bu bütçe diğer Mali Destek Programlarının bütçelerine aktarılmaktadır. Gerçekleşen 7 adet fesihten dolayı programda yaklaşık 1,4 Milyon TL destek kullanılmamıştır. Bu tutar sözleşmeye bağlanan destek tutarının %9,3'üne tekabül etmektedir.

Fesih Gerekçeleri	Fesih Sayısı	Yüzdesi
Kur Farkı	4	57,14%
Sermaye Yapısının Bozulması	2	28,57%
Yatırım Teşvikten Yararlanma	1	14,29%
Genel Toplam	7	100,00%

Tablo 13 Program Kapsamında Talep Edilen Fesih Gerekçelerinin Dağılımı

Program süresince 58 adet zeyilname talebi gelmiştir. Zeyilnameler süre uzatımı, fesih talebi ile bütçe ve şartname değişikliği hususlarında talep edilmiştir. Söz konusu zeyilnamelerin %60'ı bütçe ve şartname değişikliği, %28'i süre uzatımı ve %12'si ise fesih talebi ile gelmiştir. Proje başına düşen ortalama zeyilname sayısı 0,77 adet olmuştur.

Zeyilname gerekçesi	Zeyilname sayısı
Süre Uzatımı/Kısaltımı	16
Fesih Talebi	7
Bütçe ve Şartname Değişikliği	35
Toplam	58
Proje Başına Düşen Zeyilname	0,77

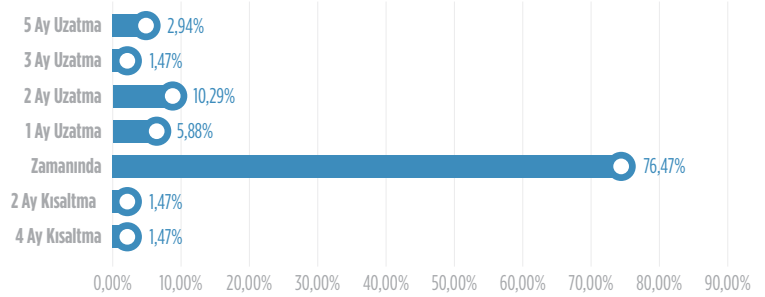
Tablo 14 Zeyilname Sayıları ve Zeyilname Nedenleri

Zeyilname gerekçelerinden birisi olan süre uzatımına ilişkin değerlendirme yapıldığında, tamamlanan projelerde, başvurularda proje sürelerinin ortalamasının 9,72 ay olduğu uygulama sonunda proje sürelerinin ortalamasının 10,09 aya çıktığı görülmüştür.

Ortalama Başvuru Süresi	Ortalama Gerçekleşen Süre	En Büyük Gerçekleşen Süre	En Küçük Gerçekleşen Süre	En Büyük Başvuru Süre	En Küçük Başvuru Süresi
9,72	10,09	12	5	12	5

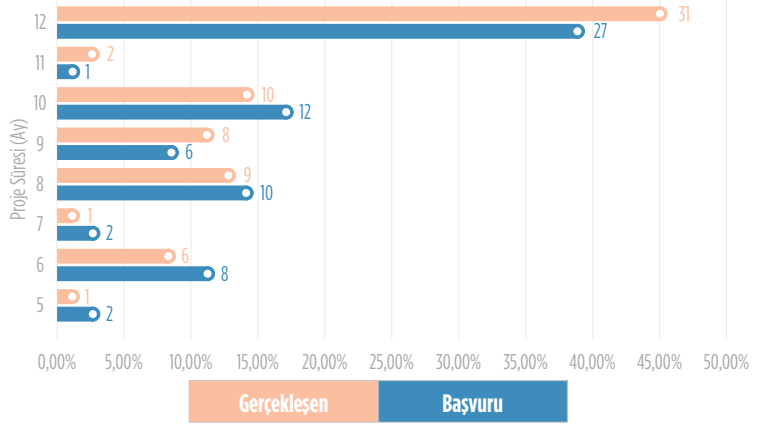
Tablo 15 Proje Sürelerine İlişkin İstatistikler(Ay)

2010 MDP kapsamında tamamlanan projelerin süreleri 5-12 ay arasında değişkenlik göstermektedir. Projelerin %76'sı başvuru sırasında belirlenen sürelerde, yaklaşık %4'ü de belirlenen sürelerin altında tamamlanmıştır. Başvuru esnasında projelerini kısa zamanda bitirebileceğini öngören yararlanıcıların ise %20'sinin uygulama sürecinde faaliyetlerini tamamlayamadıkları ve süre uzatım talepleri olduğu görülmüştür.

Şekil 90 Tamamlanan Projelerde Süre Değişim Oranları

Yararlanıcıların yaklaşık %40'ı proje süresini 12 ay olarak tasarlamışlardır. Gerçekleşme süreleri incelendiğinde, gelen uzatım talepleri ile birlikte 12 ayda projelerini bitiren firma sayısının artış gösterdiği ve oransal olarak yaklaşık %46'ya çıktığı anlaşılmıştır. Proje uzatma talepleri, başvuru proje süreleri 5 ile 10 ay arasında olan yararlanıcılardan gelmiştir. Proje süreleri 10 ay üstünde olan yararlanıcılardan uzatma talebi gelmemiştir.

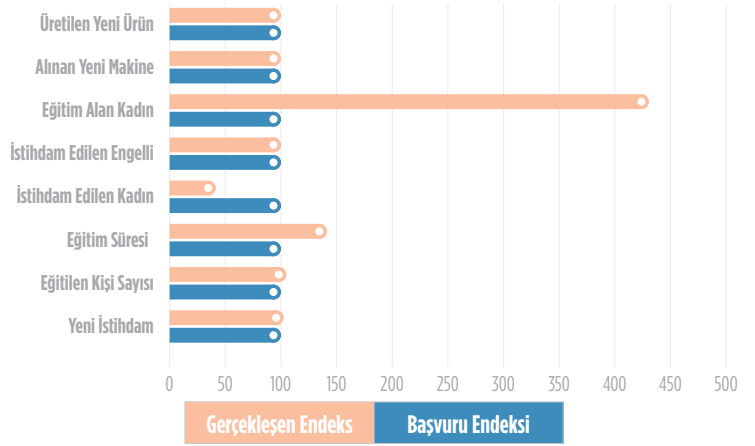
Şekil 91 Tamamlanan Projelerin Sürelerindeki Değişim

10.3 Tespitler

1. Programın destek alan firmalarda verimli üretime katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Projeleri kapsamında birim üretim maliyetlerini azaltan firmaların projede sağladıkları verimlilik oranlarına doğru orantılı olarak cirolarını arttırdığı tespit edilmiştir. Firmaların verimliliğinin arttırdığını gösteren diğer bir analizde program kapsamında yeni istihdamlar yapılmış olmasına rağmen çalışan başına gerçekleşen ciro değerleri yükselmiştir.
2. Programda sözleşmeye bağlanan projelerin %87'si başarıyla tamamlanmıştır. Sözleşmeye bağlanan desteğin %90'ı başarıyla tamamlanan projelere kullanılmıştır.
3. Projelerin %76'sı zamanında, %4'ü de daha kısa sürede tamamlanmıştır. Proje sürelerini uzatma talebinde bulunanlar başvuru aşamasında projelerini kısa sürede bitirebileceklerini planlayan proje sahiplerinden gelmiştir.

11. PROGRAMIN ETKİLİLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Başvuru rehberinde program ve proje göstergesi olarak 41 adet performans göstergesi belirlenmiştir. Bu programda belirlenen göstergeler daha çok proje düzeyinde belirlenen göstergeler olup programın performans göstergeleri oluşturulmamıştır. Proje düzeyinde belirlenen gösterge setinin çok geniş olması ve yararlanıcıların proje başvurularında performans göstergelerini doğru olarak tercih etmemesi, programın kümülatif performans ölçümünün sınırlı gösterge üzerinde yapılabilmesine neden olmuştur. Bu nedenle her bir projede tanımlanan ve kümülatif değer ortaya çıkaran performans göstergeleri bu çalışmada kullanılmıştır. Kullanılabilecek göstergeler; proje kapsamında alınan eğitim, sağlanan yeni istihdam, satın alınan makine ve ekipman, üretilen yeni ürün olarak sınırlanmıştır.

Şekil 92 Performans Göstergelerinin Gerçekleşme Oranları

Program kapsamında destek almaya hak kazanıp başarıyla tamamlanan projeler kapsamında yapılan performans gerçekleşmesi değerlendirilmesinde, başvuruda belirtilen hedeflere kadın istihdamı haricinde ulaşıldığı, eğitilen kişi sayısı, istihdam edilen kişi sayısı, eğitilen kadın sayılarında hedeflerin üzerinde gerçekleşme olduğu görülmüştür. Programda sözleşmeye bağlanan proje bütçesinin %104'ünün, desteğin %90'ının kullanıldığı göz önüne alındığında, başvuruda tanımlanan hedeflere ortalama %139 oranında ulaşılmış, programın etkin bir biçimde uygulandığını göstermektedir.

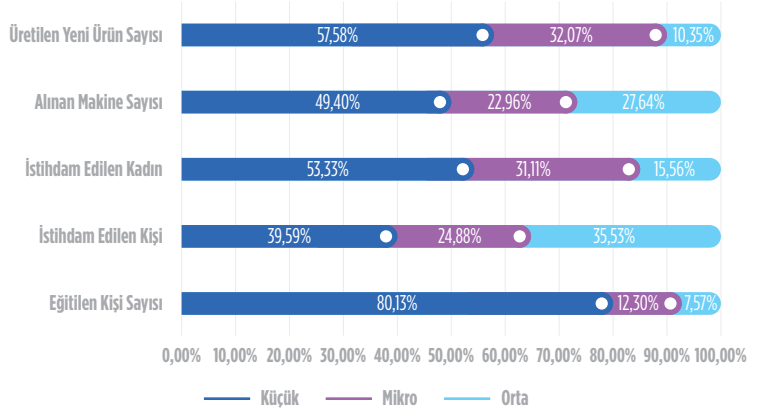
Performans gerçekleşmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, eğitilen kişilerin %89'unun imalat sektöründe, %11'inin ise diğer sektörlerde eğitim aldığı görülmüştür. Program kapsamında yapılan yeni istihdamların %94'ünün imalat sektöründe, %6'sının ise diğer sektörlerde yer aldığı görülmüştür. Alınan makine ekipmanın %80'i imalat sektöründe, %20'si ise diğer sektörlerde. Üretilen yeni ürünlerin %94'ü imalat sektöründe, %6'sı ise diğer sektörlerde.

Program sonunda en fazla istihdam imalat sektöründe oluşturulmuş olup Gıda Ürünleri, Motorlu Kara Taşıtları ve Ana Metal İmalatı sektörleri toplam istihdamın %60'ını oluşturmaktadır. İmalat sektöründe toplam istihdam içindeki kadın istihdamı yaklaşık %4 iken, bu oran diğer sektörlerde %30'dur. Kadın istihdamında Motorlu Kara Taşıtları İmalatı, toplam kadın istihdamının %40'ını oluşturarak ilk sırada yer almıştır.

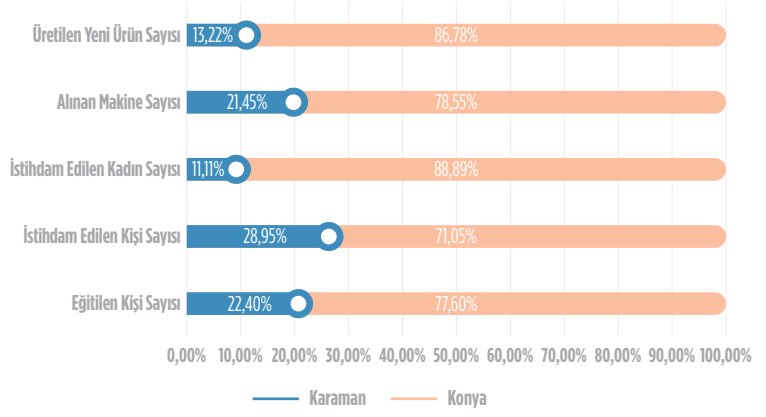
Alınan makine ekipman sayısı açısından Plastik Ürünlerin İmalatı Sektörü öne çıkmaktadır. Toplam makine ekipman alımının 1/5' ini tek başına yapan sektörün toplam istihdam ve toplam kadın istihdamı göstergeleri oldukça düşüktür. Söz konusu sektörün toplam istihdam içindeki payı %5 olurken kadın istihdamı içindeki payı ise %0 olarak gerçekleşmiştir.

Şirket ölçeklerine göre performans değerlendirmeleri yapıldığında küçük ölçekli şirketlerin nicel üstünlüğü göze çarpmaktadır. Küçük ölçekli firmaları, mikro ve orta ölçekli firmalar izlemektedir.

Şekil 93 Performans Gerçekleşmelerinin Şirket Ölçeklerine Göre Dağılımı

Performans gerçekleşmelerinin illere göre dağılımı, projeler kapsamında eğitilen kişi sayısı, projelerde istihdam edilen kişi sayısı, projelerde alınan makine ve ekipman ile projelerde üretilen yeni ürün sayıları üzerinden yapılmıştır. Bu kapsamda nicel olarak daha fazla projeye sahip olan Konya ili öne çıkmaktadır. Desteklenen projeler kapsamında toplam eğitim alan kişilerin %78'i, toplam istihdamın %71'i, kadın istihdamının %89'u, makine alımının %79'u ve üretilen yeni ürün sayısının %87'si Konya'dadır.

Şekil 94 Performans Gerçekleşmelerinin Mekansal Dağılımı

Performans göstergeleri ilçeler bazında incelendiğinde Konya ve Karaman'da merkez ilçelerinde yoğunlaşma olduğu anlaşılmıştır. Merkez ilçeleri dışında Konya'da Seydişehir ve Ereğli, Karaman'da ise Ermenek ilçeleri öne çıkmıştır.

11.1 Tespitler

1. Programda sözleşmeye bağlanan proje bütçesinin %104'ünün, desteğin %90'ının kullanıldığı göz önüne alındığında, başvuruda tanımlanan hedeflere ortalama %139 oranında ulaşılması, programın etkin bir biçimde uygulandığını göstermektedir.

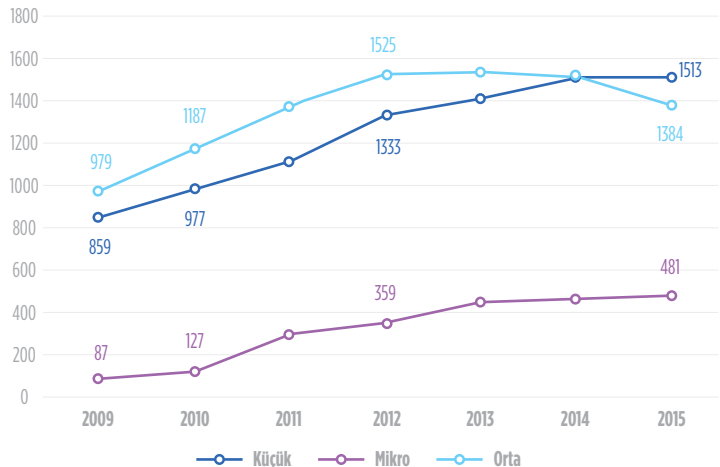
12. PROGRAMIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Ulusal veya yerel ölçekte destek veren kurumların uyguladığı programlarda, programların sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesinin nasıl yapılacağı net olarak ortaya konulamamıştır. Bu konu ile ilgili farklı metotlar ve farklı yöntemler mevcuttur. Çalışmamızda sürdürülebilirlik değerlendirmesi, program kapsamında istihdam edilen personelin mevcudiyeti, alınan makine ve ekipmanların üretim hattında faal olarak kullanılıp kullanılmadığı, Ajansa sunulan projenin devamı niteliğinde başka bir projenin ya da yatırımın hayata geçip geçmediği, Ajans desteklerinin başka bir destek programına başvuru yapılmasına katkı sağlayıp sağlamadığı hususlarına göre yapılmıştır.

Program kapsamında istihdam için bütçe öngörülmemiş olup, firmaların taahhüt ettiği yeni istihdam sayıları, projelerin değerlendirme aşamasında ekstra puan almalarını sağlamıştır. Bu nedenle program kapsamında yapılan yeni istihdamın direk maliyeti olmamıştır. Destek alan firmalarca karşılanan istihdam maliyeti tam olarak bilinmemektedir. Ajansın destek programında gerçekleşen toplam maliyetin istihdam edilen kişi sayısına bölünmesi ile bulunan yıllık kişi başına **15.556 TL**'lik maliyet, Ajans desteğinin istihdama çarpan etkisi olarak yorumlanabilir.

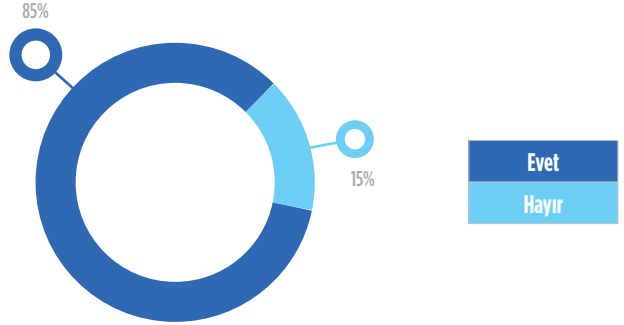
Destek alan firmaların yıllara göre istihdam sayılarının değişimi incelendiğinde, proje uygulama döneminde istihdam sayılarının normal seyrinden daha fazla artış gösterdiği, 2012 yılı ile 2010 yılı arasında istihdam artışının 926 kişi olduğu, bu artışın 836 kişisinin program kapsamında istihdam edildiği görülmüştür. Firmalarda program uygulama süreci sonrasında da istihdam artışı olduğu görülmüştür. Firmalarda program uygulama sürecindeki oran kadar değildir.

Programın istihdam kapasitesine etkisi incelendiğinde, destek alan firmaların toplam istihdamının %35'inin projeler kapsamında yapılan ilave istihdam ile sağlandığı, firmaların uygulama süreci sonuna kadar yaptığı ilave istihdamın ise %87'sinin program kapsamında yaptığı görülmektedir. Destek alan firmalarla yapılan anket sonuçlarına göre, program kapsamında yapılan yeni istihdamın %70'inin halen aynı firmalarda çalışmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Şekil 95 Destek Alan Firmaların Yıllara Göre İstihdam Sayıları

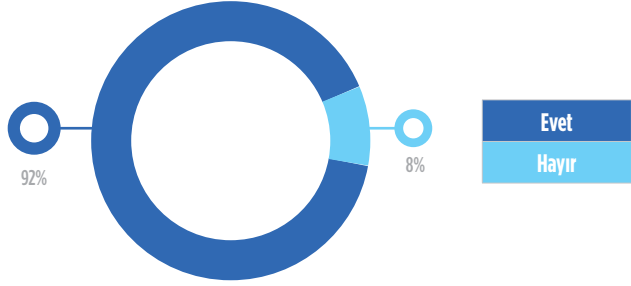
Destek programı kapsamında 29,6 Milyon TL tutarında 662 makine alınmıştır. Alınan makinelerin miktar bakımından %41'i, maliyet bakımından ise %55'i ithal edilmiştir. İthalatın %61'i ağırlıklı olarak Çin, Japonya ve Tayvan olmak üzere Asya ülkelerinden, %26'sı ağırlıklı olarak Almanya ve İtalya olmak üzere Avrupa ülkelerinden, %12'si Amerika'dan, %1'i ise Avustralya'dan gerçekleştirilmiştir. Destek programı kapsamında alınan makinelerin miktar bakımından %59'u, maliyet bakımından ise %45'i yerli üreticilerden sağlanmıştır. Destek alan firmalarda yapılan denetimlerde, program kapsamında alınan makine ve ekipmanların %85'inin mevcut ve faal olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 96 Program Kapsamında Alınan Makine ve Ekipmanların Mevcudiyet Durumu

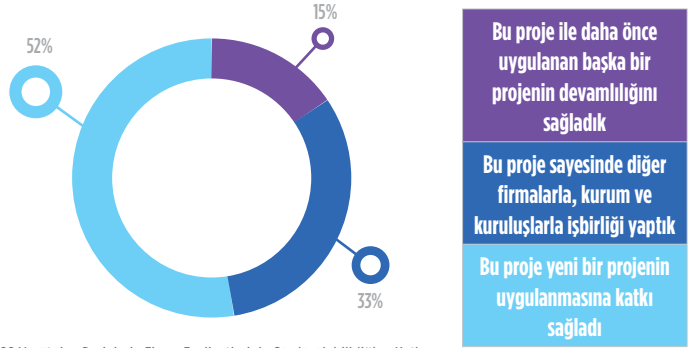
Makine ve ekipmanların mevcut olmama gerekçeleri incelendiğinde, mevcut olmayan makine ve ekipmanların %55'inin destek alan firmanın program süresi bittikten üç yıl sonra iflas ettiği için mevcut olmadığı, kalan %45'inin ise ekonomik ömrü dolduğundan yenilediği ve program kapsamında alınan makinelerin program süresi bittikten üç yıl sonra satıldığı görülmüştür.

Programın sürdürülebilirliğinin tespiti amacıyla, destek alan firmalarla yapılan ankette, Ajansa tekrar destek almak için başvuruda bulunup bulunmayacakları sorulmuştur. Firmaların yaklaşık %92'si Ajansa tekrar başvuru yapabileceklerini, %8'i de başvuru yapmayacaklarını beyan etmiştir. Yararlanıcıların yaklaşık %92'sinin ajansa tekrar destek başvurusunda bulunacaklarını ifade etmesi, ajansın genel olarak proje yürütme performansından memnuniyetlerinin de bir göstergesi olarak düşünülebilir. Ayrıca bu durum proje kültürünün bölgede gelişmesi açısından hedeflenen bir göstergedir. Diğer taraftan bu program kapsamında destek alan firmaların %33'ünün Ajansın daha sonraki yıllarda uyguladığı destek programlarına başvuru yaptığı tespit edilmiştir.

Şekil 97 Ajansa Tekrar Başvuru Yapacaklarını Beyan Eden Firmaların Dağılımı

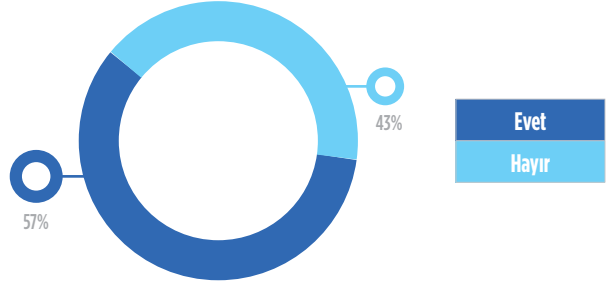
Program kapsamında yürütülen projelerin sürdürülebilirliği konusunda yapılan değerlendirmede, destek alan firmaların %52'sinin yürüttükleri projenin daha sonra uyguladıkları yeni bir projenin uygulanmasına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Firmaların %15'i yürüttükleri projenin daha önce uyguladıkları bir projenin devamı niteliğinde olduğunu, projenin firmanın faaliyetlerindeki sürdürülebilirliğe katkı sağladığını belirtmiştir. Destek alan firmaların %33'ü ise yürütülen projenin herhangi başka bir projenin devamı niteliğinde olmamasına karşın proje uygulama deneyimlerinin başka kurum, kuruluş ve firmalarla işbirliği yapma kültürüne katkı sağladıklarını beyan etmişlerdir.

Şekil 98 Yürütülen Projelerin Firma Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliğine Katkısı

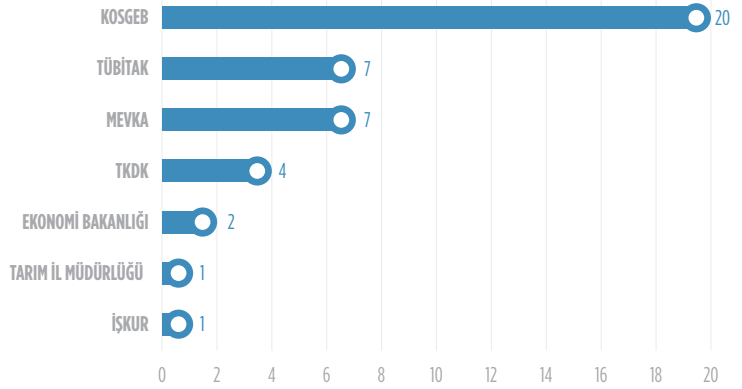
Yürütülen projelerle beraber yararlanıcılar proje kültürüne alıştırmış ve yeni projeler üretmeye teşvik edilmiştir. Aynı zamanda yürütülen projeler yararlanıcıların diğer firma, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak rekabet güçlerini artırmalarına olanak sağlamıştır.

Destek alan firmalara uyguladıkları projeler sonrasında yeni bir mali yardım için destek başvurusu yapıp yapmadıkları sorulduğunda, firmaların %57'sinin proje uygulama dönemi bittiğinde farklı bir proje için destek başvurusu yaptıkları görülmüştür. Projeleri için destek başvurusu yapanların %20'sinin, program kapsamında uyguladıkları projelerinin devamı niteliğinde olan yeni projelerine destek başvurusu yaptıkları tespit edilmiştir.

Şekil 99 Projelerini Başarıyla Tamamlayan Firmaların Proje Sonrası Yeni Destek Başvurusu Yapma Durumu

Projeleri tamamlandıktan sonra yeniden çeşitli destek kuruluşlarına başka projeleri için destek başvurusu yapanların başvuruları incelendiğinde, bu firmaların %48'inin KOSGEB'den, %17'sinin Ajansımızdan, %17'sinin TÜBİTAK'tan, %10'unun ise TKDK'dan destek aldıkları görülmüştür. Bu firmalardan iki adedi Ekonomi Bakanlığında bir adedi Tarım İl Müdürlüğünden bir adedi de İŞKUR'dan destek aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu firmaların bu kurumlardan almış oldukları destekler yaklaşık 20 milyon TL'yi bulmaktadır. 20 Milyon TL desteğin yaklaşık %11' i ise Ajansımız tarafından yapılmıştır.

Şekil 100 Program Sonrası Farklı Kurumlardan Destek Almaya Hak Kazanan Firmaların Destek Aldığı Kurumlar

12.1 Tespitler

1. Program kapsamında projelerde tespit edilen performans göstergelerinin ve çıktılarının proje uygulama sonrası da yüksek bir oranla mevcudiyetini koruduğu ve programın sürdürülebilir olduğu değerlendirilmektedir.
2. Ajans desteğinden faydalanan yararlanıcıların daha sonra ihtiyaçlarına göre projeler hazırlayarak farklı kurum ve kuruluşlardan destek aldıkları anlaşılmıştır. Programın firmalara, proje hazırlama ve proje uygulama konularında tecrübe kattığı tespit edilmiştir.

13. PROGRAM TASARIMINA ÖNERİLER

2010 MDP ile ilgili yapılan etki değerlendirme çalışması sonucu; bu programın başarısı ölçülmeye çalışılmıştır. Bu sayede programın etkinliği, şeffaf ve hesap verilebilirliğinin de artırılması mümkün olacaktır. Bu çalışmanın, bundan sonraki uygulanacak Mali Destek Programlarının başarısını artıracak çıkarımlar elde etme noktasında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Proje çıktı ve sonuçları, desteğin amaç, öncelik ve hedefleri ile ilişkilendirilerek, ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri de dikkate alınarak değerlendirilmiş ve aşağıdaki önerilere ulaşılmıştır.

1. Mali Destek Programlarının daha spesifik, odak ve bölge için öncelikli alanlara yoğunlaştırılması önerilmektedir.

Nitekim KOBİ'lere yönelik bu ilk Mali Destek Programı, bölgemizdeki faaliyet gösteren yaklaşık her dört KOBİ'den birinin başvurabileceği geniş kapsamlı bir program olmuştur. Bu durum, başvuru sayısının çok olmasına sebep olmuştur. Bundan dolayı, programın yönetilebilirliği zorlaşmıştır. Faaliyet alanının çok ve dağınık olması, projelere ayrılan paranın öncelikli alanlara gitmesini zorlaştırdığı görülmüştür.

2. Program kapsamında alınan makine ve ekipmanların yerli üretiminin yapılması için gerekli çalışmalara önem verilmesi önerilmektedir.

Genel itibarıyla yabancı menşeli makine ve ekipman alımı ile projelerin gerçekleştirildiği görülmüştür. Bu da ülke olarak paramızın yurtdışına gitmesi anlamına gelmekte ve cari açığa olumsuz etki etmektedir. Dolayısıyla dışa bağımlılıktan kurtulmak adına makine, ekipman ve ara malı üretimine öncelik verilmesi önem arz etmektedir. Nitekim program kapsamında 12,4 milyon destek verilmiş, 16,3 milyon TL'lik ithalat gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan alınan makine ekipmanın yerli olanının tercih edilmesi desteklenmeli, daha cazip hale getirilmelidir.

3. Bölge içi gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi noktasında az gelişmiş ilçelerimizin ve taşra bölgelerinin kalkınmasına katkı sağlayacak programlara çıkılması önerilmektedir.

Mali Destek Programına 37 ilçenin sadece 16'sından destek başvurusu gelmiştir. Bunun daha geniş tabana yayılabilmesi için programların diğer az gelişmiş ilçe ve beldelerimizin başvurabileceği hale getirilmesi gerekmektedir. Diğer türlü gelişmişlik farkları azalma yerine artmaktadır.

4. Proje kültürünün yerleşmesi adına firmaların projeleri kendilerinin hazırlamasına destek verilmesi önerilmektedir.

MDP istatistiklerine bakıldığında destek alan firmaların %62'sinin projelerini danışman firmalarla, %38'inin ise kendi imkânları ile hazırladığı görülmüştür. Yararlanıcıların danışman firmalar aracılığı ile proje hazırlamasında sorun olmamasına rağmen, devamında proje hazırlama kültürünün öğrenilip yerleşmesinin sağlanması önemli görülmektedir. Danışman aracılığıyla proje hazırlayan ve kazanıp yürütenlerin, sonraki MDP başvurularında projeleri kendilerinin hazırlamaları ve yürütmeleri durumu teşvik edilmelidir.

5. **Projelerin sürdürülebilmesi veya planlanan süreler içerisinde tamamlanıp tamamlanamayacağını değerlendirilmesi noktasında Bağımsız Değerlendiricilerin ve Değerlendirme Komitesinin, firma finansal tablo ve proje içeriğini daha ayrıntılı incelemeleri önerilmektedir.**

MDP kapsamında sözleşme imzalamaya hak kazanan 78 projenin 75 i ile destek sözleşmesi imzalanmış, 68 adet proje başarı ile tamamlanmıştır. Diğer taraftan 58 zeyilname yapılmıştır. Tamamlanma ve değişiklik yapma oranları göz önünde bulundurulduğunda bu oranların yüksek olduğu görülmektedir. Düşürülmesi noktasında değerlendirme aşamasındaki hassasiyet etkili olacağı değerlendirilmektedir.

6. **Performans göstere setlerinin oluşturulma aşamasında daha gerçekçi; kısa vadeli (proje süresi içerisinde ölçülebilir) ve uzun vadeli (proje sonrası ölçülebilir) şeklinde ayrılması önerilmektedir.**

Mevcut haliyle MDP performans göstergeleri içerisinde proje süresinde ölçülme imkânı olmayan, proje süresini aşan, gelecek zamanlara ait verilerin (üretim, ihracat, satış rakamları, müşteri sayısı v.b) yer alması hem yararlanıcıyı hem de Ajans uzmanlarının değerlendirmesini olumsuz etkilemektedir.

7. **Ajansların MDP kapsamında destekleyecekleri proje sayısının ve destek enstrümanlarının artırılması önerilir.**

2010 MDP kapsamında 568 proje başvurusu olurken bunun ancak 78 adeti desteklenebilmiştir. Desteklenen proje sayısının artması noktasında hem MDP için ayrılan ödeneğin artırılması hem de risk sermayesi ya da proje ortaklığı tarzı yeni destek enstrümanların geliştirilmesi yerinde olacaktır.

14. UYGULANAN ANKET

Firma adı	
Anketi dolduran kişinin adı	
Şirketteki unvanı	
E-mail	
Mobil Numarası	
1. Firmanızın toplam ticari tecrübesi ne kadardır? (Yıl)	
2. Firmanızın ana faaliyetine ait NACE kodu? (AA.BB.CC)	
3. Firmanızın yıllara göre cirosu ne kadardır? (TL)	2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015
4. Firmanızın yıllar itibari ile ortalama aylık çalışan sayısı? (Lütfen Aylık Ortalama ücretli çalışan sayısını, ilgili yıldaki Şubat-Mayıs-Ağustos-Kasım aylarına ait SGK Hizmet Dökümlerinde belirtilen çalışan sayılarını toplayıp 4'e bölerek bulunuz.)	2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015
5. Firmanızın yıllar itibariyle üretim kapasitesi nedir? (Lütfen miktarı ve birimini birlikte giriniz)	2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015
6. Firmanızın yıllar itibariyle üretim kapasite kullanım oranı nedir? (Lütfen yüzde olarak değeri giriniz)	2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015

<p>7. Projenizin gerçekleşmesi sonucunda hangi hedeflere ulaştığınızı düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)</p>	<p>☐ İşletmenizin marka, patent, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin iyileştirilmesi yoluyla kalite ve rekabet güçlerinin artırılması,</p> <p>☐ İşletmenizde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve ilgili ulusal ve uluslararası belgelerin alınmasının sağlanarak hizmet ve ürün kalitesinin artırılması,</p> <p>☐ Firmanızda yenilikçilik (inovasyon) anlayışının yerleştirilmesi ile üniversitelerle işbirliği kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve verimli üretim, tasarım, teknoloji, Ar-Ge ve örgütlenmeye yönelik proje ve faaliyetlerin artırılması</p> <p>☐ Gıda ve tarıma dayalı sanayi üretiminin yenilikçi yöntem ve modernizasyon yoluyla kalite ve verimliliğinin artırılması,</p> <p>☐ Turizmde hizmet kalitesinin geliştirilmesi ve ürün çeşitlendirilmesi,</p> <p>☐ Lojistik sektörünün hizmet kalitesinin ve verimliliğinin artırılması,</p> <p>☐ Çevreye duyarlı ve yenilenebilir enerji teknolojilerinin Ar-Ge faaliyetlerine dayalı olarak üretimine yönelik projelerin geliştirilmesi,</p> <p>☐ Atık yönetimi sistemleri teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması,</p>
<p>8. Projenizin ortaklık kültürünüze katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p>
<p>9. Proje, işletmenizin hizmet kalitesinin artmasına katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise nasıl katkı sağladı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>NACE KODU</p>
<p>10. Proje, işletmenizin ürün kalitesinin artmasına katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise ürün kalitesinin artması ile yüzde kaç karlılık sağladınız?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>☐ %0 - %20</p> <p>☐ %21 - %40</p> <p>☐ %41 - %60</p> <p>☐ %61 - %80</p> <p>☐ %81 - %100</p>
<p>11. Proje, işletmenizin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise projeniz basında yer aldı mı? (Yerel/Ulusal/Uluslararası) Projeniz kapsamında hangi yeni pazarlara ulaştınız?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>☐ Yerel ☐ Ulusal ☐ Uluslararası</p> <p>YENİ PAZARLAR</p>
<p>12. Proje ile birlikte firmanızın faaliyetlerinde yenilikçi bir yöntem oldu mu (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)</p>	<p>☐ Üreç Yeniliği : Lojistik ve satınalma, bakım, muhasebe, bilgi-işlem gibi destek faaliyetleri</p> <p>☐ Pazarlama Yeniliği : Ürün tasarımı/ambalajı, yeni satış/dağıtım yöntemleri, yeni fiyatlandırma yöntemleri, yeni reklam teknikleri vs.</p> <p>☐ Organizasyonel Yenilik : Diğer girişim/kamu kuruluşlarıyla ortaklık, işbirliği, taşeronluk hizmet alımı, tedarik zinciri yönetimi, iş danışmanlığı, yeni iş yöntemleri</p> <p>☐ Üretim Yeniliği : Üretim sürecinde yenilik, kapasitede değişiklik, yeni ekipmanlarla yeni ürün üretimi vs.</p>

<p>13. Proje ile birlikte ürettiğiniz yeni bir ürün yada çeşitlendirdiğiniz ürün oldu mu? Cevabınız evet ise yeni ürünlerinizi belirtiniz. Üretilen yeni ürünün günümüze kadar firmanıza karı ne oranda değişti?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>YENİ ÜRÜNLER</p> <p>☐ %0 - %5</p> <p>☐ %6 - %10</p> <p>☐ %11 - %15</p> <p>☐ %15 ve yukarı</p>
<p>14. Proje, işletmenizin teknoloji geliştirmesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise ne tür teknoloji geliştirdiniz?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>NE TÜR</p>
<p>15. Proje, işletmenizin Ar-Ge faaliyetleri yapmasına katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise, Ar-Ge faaliyetleri kapsamında neler yaptınız? Kaç Ar-Ge personeli istihdam edildi? Ne kadar Ar-Ge harcaması yapıldı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır Cevabınız evet ise</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>16. Proje ile birlikte yaptığınız yeni bir tasarım oldu mu? Cevabınız evet ise kaç tasarım yapıldı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>Kaç Tasarım</p>
<p>17. Proje, işletmenizin üretiminin modernleşmesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise proje kapsamında yapılan modernleşme firmanızın kapasitesinin artmasına ne kadar katkı sağladı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>KATKI%</p>
<p>18. Proje, işletmenizin atıklarının geri dönüşümüne katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise atık geri dönüşümünden elde ettiğiniz kazanç ve verimlilik yüzde kaçtır?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>VERİMLİLİK%</p>
<p>19. Proje, işletmenizin yenilenebilir enerji teknolojileri üretebilmenize katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise ürettiğiniz ürün nedir?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>ÜRÜNLER%</p>
<p>20. Proje, işletmenizdeki üretim kapasitesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise üretim kapasiteniz yüzde kaç arttı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>KAPASİTE ARTIŞI%</p>
<p>21. Proje, işletmenizin ihracat kapasitesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise proje ile hangi ülkelere ve ne tutarında yeni ihracat yaptınız?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>ÜLKELER TUTAR</p>
<p>22. Proje, işletmenizin istihdam kapasitesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise proje kapsamında kaç kişi istihdam edildi? İstihdam edilen personel halen mevcut mu?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>İSTİHDAM SAYISI</p> <p>☐ Mevcut ☐ Mevcut Değil</p>
<p>23. Proje, işletmenizin insan kaynakları kapasitesine katkı sağladı mı? Cevabınız evet ise proje kapsamında ne kadar ve ne eğitimi aldınız? (Kişi*Saat)</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>KİŞİ/SAAT EĞİTİM KONUSU</p>
<p>24. Proje kapsamında marka tescili yapıldı mı? Cevabınız evet ise kaç adet marka başvurusu yapıldı?</p>	<p>☐ Evet ☐ Hayır</p> <p>MARKA SAYISI</p>

25. Proje kapsamında patent başvurusu yapıldı mı? Cevabınız evet ise kaç adet patent başvurusu yapıldı?	☐ Evet ☐ Hayır PATENT SAYISI
26. Proje kapsamında faydalı model başvurusu yapıldı mı? Cevabınız evet ise kaç adet faydalı model başvurusu yapıldı?	☐ Evet ☐ Hayır FAYDALI MODEL SAYISI
27. Proje kapsamında ulusal/uluslararası teknik ve kalite standartlarına göre sertifika/belge alındı mı?	☐ Evet ☐ Hayır SERTİFİKA/BELGE SAYISI
Cevabınız evet ise hangi sertifika yada belgeler alındı?	☐ Evet ☐ Hayır MALİYETLERDE AZALMA%
29. Proje ile yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretildi mi? Cevabınız evet ise yıllık üretim miktarı ne kadardır? (kWh)	☐ Evet ☐ Hayır YILLIK ÜRETİM (kWh)
30. Proje öncesi (2010) yılında firmanızın ölçeği ne idi?	☐ Mikro ölçekli (çalışan sayısı 10'dan az ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 milyon TL'nin altında) ☐ Küçük ölçekli (çalışan sayısı 10-49 arasında ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 8 milyon TL'nin altında) ☐ Orta ölçekli (çalışan sayısı 50-249 arasında ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon TL'nin altında) ☐ Büyük ölçekli (çalışan sayısı 250 veya üzeri)
31. Proje sonrası (2013) firmanızın ölçeği ne oldu?	☐ Mikro ölçekli (çalışan sayısı 10'dan az ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 milyon TL'nin altında) ☐ Küçük ölçekli (çalışan sayısı 10-49 arasında ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 8 milyon TL'nin altında) ☐ Orta ölçekli (çalışan sayısı 50-249 arasında ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon TL'nin altında) ☐ Büyük ölçekli (çalışan sayısı 250 veya üzeri)
32. Projeniz kapsamında yaptığınız yatırımı destek almadan da yapar mıydınız?	☐ Evet, aynı şekilde yapardım ☐ Daha küçük ölçekte yapardım ☐ Başka bir hibe programını beklerdim ☐ Hayır yapamazdım
33. Proje ile işletmenizde ne tür değişiklikler meydana geldi?	☐ Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer yönetsel bilgi ve becerimiz (organizasyonel yönetim, kalite yönetimi, müşteri ilişkileri yönetimi, vb.) arttı. ☐ Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi ve yeteneğimiz arttı. ☐ Kurum içi iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Müşterilerimiz/tedarikçilerimiz/diğer paydaşlarımızla iletişimimiz ve işbirliklerimiz güçlendi. ☐ Müşterilerimizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik. ☐ Ürün, hizmet ve/veya süreçlerimizdeki sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı. ☐ Diğer.....

<p>34. Proje ile işletmenizin rekabet gücünün aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi ile arttığını düşünüyorsunuz?</p>	<p>☐ Hizmet kalitesinin artması ile ☐ Ürün kalitesinin artması ile ☐ Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ile ☐ Faaliyetlerimizde yenilikçi yöntemler ile ☐ Üretilen yeni ürünler ile ☐ Verimliliğin artması ile ☐ Teknoloji geliştirmesi ile ☐ Ar-Ge faaliyetleri ile ☐ Yapılan yeni tasarımlar ile ☐ Kapasitenin artması ile ☐ Geri dönüşüm tesislerinin kurulması ile ☐ Yenilenebilir enerji üretmesi ile ☐ İhracatımızın artması ile ☐ İstihdamımızın artması ile ☐ İnsan kaynakları kapasitemizin artması ile ☐ İhracata başlanması ile</p>
<p>35. Proje kapsamında alınan ekipman ve malzemeler toplam üretim hattının yüzde kaçını oluşturmaktadır?</p>	<p>ORAN%</p>
<p>36. Projenin eş finansmanını nasıl karşıladınız?</p>	<p>Özkaynak.....% Banka Kredisi.....% Şahıslardan Alınan Borç.....% Diğer.....%</p>
<p>37. Projenizi kim hazırladı?</p>	<p>☐ Firma Personeli ☐ Danışman Firma ☐ Diğer.....</p>
<p>38. Projenizi kim yürüttü?</p>	<p>☐ Firma Personeli ☐ Danışman Firma ☐ Diğer.....</p>
<p>39. Projenizin uygulama aşamasında en fazla hangi konularda zorlandınız?</p>	<p>☐ Satın alma süreci ☐ Sözleşme değişikliği prosedürleri ☐ Raporlama prosedürleri ☐ İzleme faaliyetleri ☐ Görünürlük ve tanıtım ☐ Proje süresi ☐ Ajans ile ilgili iletişim ☐ Diğer.....</p>
<p>40. Projenizin uygulama aşamasında Ajansın izleme faaliyetlerini nasıl buldunuz?</p>	<p>☐ Kuralcı ☐ Çözüm odaklı ☐ Karmaşık ☐ Bürokratik ☐ Diğer.....</p>

41. Projenizde edindiğiniz deneyimler doğrultusunda, lütfen aşağıda yer alan ifadelere katılıp katılmadığınızı, sizin için en uygun kutucuğu seçerek belirtiniz.

- Mevlana Kalkınma Ajansı'nın destek programları bölgemizdeki kurumlar tarafından bilinmektedir.
- Program hakkında bilgi edinmek ve başvuru için gerekli dokümanlara erişmek kolaydı.
- Destek Başvuru rehberi ve ekleri açık ve anlaşılırdı.
- Program ilgili gereken tüm bilgileri başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.
- Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda, başvuru sırasında Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin miktarı uygundu.
- Verilen destek göz önünde bulundurulduğunda Ajans tarafından istenen bilgi ve belgelerin kapsamı/içeriği uygundu.
- Proje başvurusu yapmak için danışman desteğine ihtiyaç duyduk.
- Projenin yürütülmesi için verilen süre uygundu.
- Değerlendirme süreci adilci.
- Değerlendirme süreci şeffaftı.
- Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.
- Mevlana Kalkınma Ajansı ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.
- Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve taleplerin seviyesi makuldü.
- Proje izleme ve tamamlama aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyduk.
- Destek ödeme süresi uygundu.
- Projenin sonuçlanmasıyla ilgili Ajans tarafından uygulanan prosedür ve talepler makuldü.
- Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı.
- Proje süresince Ajans'la kolaylıkla iletişim kurabildik.
- Proje başvuru, değerlendirme ve yürütme aşamalarında projemize ve firmamıza ait ticari, teknolojik ve finansal gizliliğin Ajans tarafından korunduğu konusunda şüphemiz yoktur.

42. Ajansa tekrar destek başvurusunda bulunur musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
43. Ajansın, projenize belirli bir süreliğine kar-zarar ortaklığı ile destek vermesine nasıl bakarsınız?	☐ Olumlu ☐ Kısmen olumlu ☐ Fikrim yok ☐ Kısmen olumsuz ☐ Olumsuz
44. Yürütülen proje ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi doğrudur?	☐ Bu proje ile daha önce uygulanan başka bir projenin devamlılığını sağladı ☐ Bu proje sayesinde diğer firmalarla, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaptık ☐ Bu proje yeni bir projenin uygulanmasına katkı sağladı
45. Proje sonrasında yeniden destek başvurusu yaptınız mı? Cevabınız evet ise bu projenin devamı niteliğinde mi?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Evet devamı niteliğinde ☐ Hayır, devamı değil Destek Alınan Kurum..... Destek Alınan Miktar.....
46. Proje kapsamında alınan makinalar halen mevcut mu? Ekipmanların üretildiği ülke nedir?	☐ 3.3.1. Dolum Hattı Ünitesi--> 135700 TL ☐ 3.3.2. Dinlendirmeli Kazan--> 16992 TL
47. Firmanız hangi ürünleri ithal etmektedir. İthal edilen ürünler hangi ülkeden ithal ediliyor? İthal edilen ürünler yurt içinde mevcut mu? Yurt içinde olan ithalat kalemlerinin ithal edilmesinin sebepleri nedir?	ÜRÜNLER..... ÜLKELER..... ☐ Yerli ürün Var ☐ Yerli ürün Yok İTHALAT SEBEBİ.....
48. Firmanızın İhracat Pazarları (Pazarlar Yüzdesi)	ÜRÜNLER..... ORANLAR.....%
49. Sektörünüzde girişimci olan biri neler yapabilir?	
50. Görüşülen Kişi	Adı Soyadı.....

T.C. Mevlana Kalkınma Ajansı

Adres : Konevi Mh. Feritpaşa Cd. No:18 Meram/Konya/Türkiye 42040

Telefon : +90 332 236 32 90 Fax : +90 332 236 46 91

E-Posta: bilgi@mevka.org.tr

[f /Mevlanaka](#) [t /Mevlana_ka](#)

www.mevka.org.tr

